

372.011

๗246 ๙

7. 3

ผลของการใช้บทบาทสมมุติที่มีต่อการฟังตนเองของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

โรงเรียนเทศบาลสวนสนุก จังหวัดขอนแก่น

ปริญญานิพนธ์

ของ

กาญจนา เลิศธีระวิวัฒน์

10 ต.ค. 2533

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว

กุมภาพันธ์ 2533

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

170586

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิต และคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์
ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

...*สม. แล. น. ว. ว. ๒๕/๖๖*... ประธาน

(อาจารย์ทรงยศ วาณิชการ)

.....*W. S.*..... กรรมการ

(ผศ.ดร.พิทร ทองชั้น)

คณะกรรมการสอบ

...*สม. แล. น. ว. ว. ๒๕/๖๖*... ประธาน

(อาจารย์ทรงยศ วาณิชการ)

.....*W. S.*..... กรรมการ

(ผศ.ดร.พิทร ทองชั้น)

...*ดร. อ. น. ๒๕/๖๖*..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รศ.ดร.คมเพชร ฉัตรสุกกุล)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....*สม. แล. น. ว. ๒๕/๖๖*..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศ.ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่...๗...เดือน...สิงหาคม.....พ.ศ. ๒๕๓๓

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้โดยได้รับความกรุณา และความช่วยเหลือ
จากอาจารย์พรหมพิศ วาณิชการ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทร ทองชั้น
ที่ได้สละเวลาให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ใน
การทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณนี้เป็นอย่างมาก

ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.มองพรมณ เกกพิทักษ์ ผู้ช่วย
ศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา หาสิตะพันธ์ และรองศาสตราจารย์กัมลรัตน์
หล้าสงฆ์ ที่ได้คำแนะนำและตรวจเครื่องมือสำหรับการวิจัยครั้งนี้ และขอ
ขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. คมเพชร ฉัตรศุภกุล ที่กรุณาเป็น
กรรมการร่วมสอบปากเปล่า

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการ คณาจารย์ และนักเรียนโรงเรียน
เทศบาลสวนสนุก จังหวัดขอนแก่น ที่กรุณาให้ความสะดวกและให้ความร่วมมือ
ในการทดลองอย่างดียิ่ง

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ทุกคน ที่ได้กรุณาช่วยเหลือในการศึกษา
ค้นคว้านี้

ท้ายที่สุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ผู้ให้ความห่วงใยและ
เป็นกำลังใจอันอบอุ่น ในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จด้วยดี

กาญจนา เลิศธีระวิวัฒน์

สารบัญ

บทที่

หน้า

1	บทนำ.....	1
	คำนำ.....	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	4
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	5
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา.....	9
	ความหมายของบทบาทสมมุติ.....	9
	จุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการใช้บทบาทสมมุติ.....	11
	หลักในการนำบทบาทสมมุติไปใช้ในการเรียนการสอน.....	15
	ขั้นตอนในการแสดงบทบาทสมมุติ.....	16
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมุติ.....	19
	งานวิจัยในประเทศ.....	19
	งานวิจัยในต่างประเทศ.....	20
	ความหมายของการฟังตนเอง.....	22
	พัฒนาการของบุคลิกภาพในเชิงความเป็นตัวของตัวเอง (Sense of Autonomy) ในทฤษฎีของ Erikson ..	25
	การฝึกการฟังตนเอง.....	27
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฟังตนเอง.....	29
	งานวิจัยในประเทศ.....	29

งานวิจัยในต่างประเทศ.....	30
สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	32
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	33
ประชากร.....	33
กลุ่มตัวอย่าง.....	33
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	34
วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล.....	55
วิธีจัดการหาค่ากับข้อมูล.....	56
4 ผลการทดลองและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	65
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	65
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	66
การดำเนินการทดลอง.....	66
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	68
อภิปรายผล.....	69
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	72
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย.....	72

บรรณานุกรม.....74

ภาคผนวก.....81

ประวัติย่อของผู้วิจัย.....168

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

- 1 เปรียบเทียบคะแนนการฟังตนเองของกลุ่มควบคุมและ
กลุ่มทดลองก่อนการทดลอง.....60
- 2 เปรียบเทียบคะแนนการฟังตนเองของกลุ่มทดลอง
ก่อนและหลังการใช้บทบาทสมมุติ.....61
- 3 เปรียบเทียบคะแนนการฟังตนเองของกลุ่มควบคุม
ก่อนและหลังการได้รับข้อเสนอเทศ.....62
- 4 เปรียบเทียบคะแนนการฟังตนเองของกลุ่มควบคุมและ
กลุ่มทดลองภายหลังการทดลอง.....63

คำนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังเร่งพัฒนา ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และอุตสาหกรรม เพื่อความอยู่รอดของประเทศชาติ แต่การพัฒนาประเทศจะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชากร กล่าวคือ ถ้าประชากรมีคุณภาพดี การพัฒนาประเทศก็จะไต่ลถึ ในทางตรงกันข้ามถ้าประชากรขาดคุณภาพก็จะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ (ปรีชา ศรีสมยศ. 2528 : 1) และการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าได้ในอนาคตนั้น ประชากรที่ควรคำนึงถึงมากคือเด็กซึ่งจะเติบโตเป็นกำลังสำคัญของประเทศในอนาคต ดังนั้น การพัฒนาเด็กให้เจริญขึ้นทุก ๆ ด้านเพื่อเติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพ จึงเป็นสิ่งจำเป็นยิ่ง ส่วนหนึ่งของการพัฒนาเด็ก คือ การปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีต่าง ๆ /และการฟังตนเองก็เป็นคุณลักษณะที่ค้อย่างหนึ่ง ที่ควรสร้างเสริมให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก เพราะการฟังตนเองเป็นคุณสมบัติที่สำคัญประการหนึ่งของประชากรที่มีคุณภาพ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2515 : 77 - 78) อีกทั้งกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (2521 : 1) ยังได้กำหนดให้ การฟังตนเองเป็นคุณลักษณะ 1 ใน 10 ของคนไทยที่มีความจำเป็นต้องปลูกฝังให้ถึงพร้อมในสถานการณปัจจุบัน และในวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2525 สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ออกประกาศเชิญชวนให้ประชาชนสร้างเสริมปลูกฝังและปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ซึ่งค่านิยมประการที่ 1 คือ การฟังตนเอง นอกจากนี้ นโยบายด้านการศึกษา เพื่อส่งเสริมจริยศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมระยะที่ 6 (2530 - 2534) กำหนดให้การฟังตนเองเป็นคุณลักษณะหนึ่งที่พึงฝึกอบรม

ปลุกฝังให้แก่นักเรียนและเยาวชนในสภาพเศรษฐกิจและสังคมไทยปัจจุบัน
(สำนักงานพัฒนาคุณธรรม กระทรวงศึกษาธิการ. 2531 : 11)

จากข้อความที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การพึ่งตนเองเป็นคุณลักษณะสำคัญของประชากรที่มีคุณภาพที่จำเป็นประการหนึ่งที่ต้องปลุกฝังให้แก่เด็ก โดยเฉพาะในสถานการณ์สังคมไทยปัจจุบัน เพราะการพยายามพึ่งตนเองจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ทำให้เกิดนิสัยมานะเพียรพยายาม ซึ่งจะเป็นทางให้ทำงานได้ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี (สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2515 : 71) และประเทศชาติใดก็ตามถ้าทุกคนมีความรับผิดชอบและรู้จักพึ่งตนเองในกิจการงานต่าง ๆ แล้ว สังคมและประเทศชาตินั้นจะเจริญก้าวหน้าตามไปด้วย (บุญทัน กอกโขสง. 2527 : 88) แต่จากสภาพความเป็นจริงในสังคมไทยในปัจจุบันพบว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทยนั้นยังไม่ได้ปลุกฝังอย่างจริงจังในเรื่องการรู้จักทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง รู้จักพึ่งตนเองและรับผิดชอบต่อตนเอง เพราะพ่อแม่มักจะสงสารและมีความเป็นห่วงมากเกินไปที่จะปล่อยให้เด็กเป็นอิสระและมักหาทุกอย่างให้เด็ก แม้เด็กจะโศกพอสสมควรที่จะทำได้ด้วยตนเองแล้วก็ตาม (ไพศาล ไกรสิทธิ. 2524 : 65; อ้างอิงมาจาก ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง. 2512 : 10) นอกจากนั้นยังพบว่า คนไทยมีค่านิยมที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การพึ่งพายุอื่น นั่นคือ ต้องการได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สังคมไม่สามารถพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว จึงควรอย่างยิ่งที่จะต้องฝึกให้เด็กไทยได้เป็นผู้ที่สามารถพึ่งตนเองได้ ดูแลตนเองได้ และความคุมตนเองได้ (วารุณีย์ จันทน์แสงสุก. 2525 : 2; อ้างอิงมาจาก กวงเคื่อน พันธุมนาวัน. 2524) จากปัญหาค้างกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การพึ่งตนเองเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่จะต้องหาแนวทางปลุกฝังให้กับเด็กอย่างจริงจัง โดยควรเริ่มทั้งแคในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นวัยที่เหมาะสมในการปลุกฝังลักษณะนิสัยและได้ผลอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะเมื่อพิจารณาถึงธรรมชาติและหลักพัฒนาการของนักเรียน

ในระดัมนี้นี้แล้วจะเห็นได้ว่า เป็นวัยที่เคารพกฎเกณฑ์และปลูกฝังลักษณะนิสัยได้ง่ายกว่าวัยรุ่น (ทรรศนิยา กัลยาณมิตร และสุนน อมรวิวัฒน์. 2526 : 58 - 59) และในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (2525 : ๕) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายที่ให้เกิดผลแก่ผู้เรียน โดยให้พึ่งตนเองได้ มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตัว

จากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา จะเห็นได้ว่า การพึ่งตนเองเป็นคุณสมบัติที่จะต้องปลูกฝังให้มีในเด็กตั้งแต่ระดับประถมศึกษา เพราะการพึ่งตนเองเป็นคุณธรรมที่มีความสำคัญประการหนึ่งที่ส่งเสริมให้บุุปฏิบัติมีความเชื่อมั่นในตนเอง ส่งเสริมให้เกิดความขยัน ความอดทน ตลอดจนความซื่อสัตย์ ดังนั้นในการฝึกอบรมเกี่ยวกับการพึ่งตนเองควรจะต้องมีการฝึกอบรมตั้งแต่เด็ก เพื่อให้เด็กเรียนมีความสามารถที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยไม่ต้องเป็นภาระแก่ผู้อื่น (บุสสิ จิระวัณกิจ. 2526 : 97)

โอวาท สุทธานารักษ์ (2530 : 98) กล่าวว่า "เราคงจะสอนเรื่อง การพึ่งตนเองเพียงเป็นคำพูดไม่ได้ แต่จะต้องสอนด้วยการทำจริง เพื่อให้เด็กเรียนเห็นตัวอย่างอันเป็นจริง ได้มีโอกาสปฏิบัติจริง ๆ และสามารถทำได้เมื่อออกจากโรงเรียนไปแล้ว" ซึ่งบทบาทสมมุติเป็นวิธีสอนวิธีหนึ่งที่ฝึกให้ผู้แสดงได้ประสบกับสถานการณ์จริงในสภาพของการสมมุติขึ้นมา ทั้งนี้เพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้ทดลองและเรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมของตนอย่างมีประสิทธิภาพในภาวะต่าง ๆ (ทิศนา แชนมณี. 2519 : 41) อีกทั้งการแสดงบทบาทสมมุติยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะและความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในขอบเขตของความสัมพันธ์ของบุคคล โดยการแสดงออกมาในสถานการณ์ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับปัญหาของชีวิตจริง (คมเพชร ฉัตรสุณกุล. 2522 : 77) และ สุนน อมรวิวัฒน์ (2522 : 102) ยังได้เสนอแนะว่า การแสดงบทบาทสมมุติเป็นวิธีการปลูกฝัง

คำแนะนำทางสังคมให้ไค้ด เพราะเด็กไค้ดเผชิญปัญหาต่าง ๆ ที่ครูและนักเรียนสร้างขึ้นเป็นสิ่งที่เราเฝ้าสังเกตสถานการณ์ต่าง ๆ ขึ้น เพื่อให้เด็กไค้ดมีโอกาสเลือกรู้วิธีเลือก ทราวจสอบสิ่งที่ตนเลือก ไท้ครองถึงผลการเลือกและตัดสินใจประเมินผล จะช่วยให้เขาเกิดความมั่นคง ภูมิใจในการเลือก มั่นใจที่จะไค้ดกระทำและสุขใจที่ไค้ดกระทำเสมอ

ก๊วยเหคุผลกั้ดกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงคาดว่า บทบาทสมมุติจะเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถนำมาใช้พัฒนาการพึ่งตนเองในเด็กไค้ด นอกจากนั้นบทบาทสมมุติยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนไค้ดแสดงบทบาท โดยไม่มีการฝึกซ้อมมาก่อน ผู้เรียนจะแสดงออกตามที่ตนคิดว่าควรจะเป็น ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กไค้ดใช้ความคิดของตน วิเคราะห์ปัญหา สร้างแผนการปฏิบัติด้วยตนเอง โดยไม่มีใครมาแก้ปัญหาให้ และไค้ดทดลองทำด้วยตนเอง ซึ่งกระบวนการเหล่านี้เป็นกระบวนการพึ่งตนเองที่สำคัญนั่นเอง (สนใจ ลักษณะ. 2529 : 17) ทลออกทั้งการพึ่งตนเองยังเป็น การตอบสนองความต้องการของเด็กการพัฒนาการในวัยประถมศึกษา (วิไลวรรณ วิทย์โรจน์. 2525 : 87) กั้ดนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงผลของการใช้บทบาทสมมุติที่มีต่อการพึ่งตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อที่ว่าเด็กมีพัฒนาการที่ขึ้นหรือไม่เพียงไร อันจะเป็นแนวทางแก่ครูไค้ดไค้ดได้รับความมั่นใจในการใช้บทบาทสมมุติในการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาปลูกฝังให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบการพึ่งตนเองของนักเรียนที่ไค้ดรับการสอน โดยการใช้บทบาทสมมุติกับนักเรียนที่ไค้ดรับการให้ข้อสนทนา
2. เพื่อเปรียบเทียบการพึ่งตนเองของนักเรียนก่อนและหลังการสอน โดยการใช้บทบาทสมมุติ

3. เพื่อเปรียบเทียบการฟังตนเองของนักเรียนก่อนและหลังการให้
ข้อสนทนา

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับครู อาจารย์ นักแนะแนว
และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่จะนำเทคนิคทบทวนสมาธิมาพัฒนาเสริมสร้างบุคลิกภาพ
ด้านการฟังตนเองแก่เด็ก ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาล
สวนสนุก อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2532 ซึ่งได้จากการ
คัดเลือกผู้ที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามการฟังตนเองต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25
ลงมา จากนักเรียนทั้งหมด 150 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาล
สวนสนุก อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2532 ที่มีการฟังตนเอง
ต่ำ ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่าง (Simple Random Sampling)
จากประชากรมา 16 คน และสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งเป็นกลุ่มทดลอง 8 คน
และกลุ่มควบคุม 8 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ วิธีการสอนซึ่งแบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ

3.1.1 การสอนโดยการให้บทบาทสมมุติ

3.1.2 การสอนโดยการให้ข้อสนทนา

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การฟังตนเอง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. บทบาทสมมุติ หมายถึง วิธีการสอนที่เป็นกิจกรรมการแสดงของนักเรียนที่ผู้วิจัยกำหนดบทบาทและสถานการณ์ แล้วให้ผู้เรียนแสดงโดยไม่มีการฝึกซ้อมมาก่อน แต่ให้ผู้เรียนแสดงออกตามที่ตนคิดว่าควรจะเป็น และถือเอาการแสดงออกทั้งความรู้สึก และพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นข้ออภิปราย

ขั้นตอนในการแสดงบทบาทสมมุติ มีขั้นตอนใหญ่ ๆ ตามลำดับดังนี้
ขั้นเตรียมการ ขั้นแสดง ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล ขั้นแสดงเพิ่มเติม และ
ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป ซึ่งวิธีการนี้ใช้ในกลุ่มทดลอง

2. การพึ่งตนเอง หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกในการที่จะกระทำการใด ๆ ให้สำเร็จด้วยตนเองในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดย
ใช้ความรู้ความสามารถของตน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้จำกัดขอบข่ายของการ
พึ่งตนเอง ดังนี้

2.1 การพึ่งตนเองในด้านการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของตนในการศึกษาเล่าเรียนตามความรู้ความสามารถของตนเอง
รวมทั้งการพยายามแก้ปัญหาการเรียนด้วยตนเอง ได้แก่

- การทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเอง เช่น การทำการบ้าน รายงาน และงานประดิษฐ์ต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเอง
- การซักถามบทเรียนที่ไม่เข้าใจทุกครั้งด้วยตนเอง เช่น การซักถามข้อสงสัยเกี่ยวกับบทเรียน ในขณะที่เรียนในชั้นเรียนด้วยตนเอง
- การหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง เช่น การอ่านหนังสือในห้องสมุด หากคนช่วยอธิบายเพิ่มเติม

2.2 การพึ่งตนเองในด้านการเงิน หมายถึง ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในด้านการเงิน รู้จักหารายได้ในทางสุจริตและรู้จักใช้จ่ายเงินอย่างมีเหตุผล เพื่อแบ่งเบาภาระทางบ้าน โดยไม่กระทบกระเทือนต่อการศึกษาล่าเรียน ได้แก่

- การหารายได้พิเศษเมื่อว่างจากการเรียน เช่น ขายของหน้าร้าน รับจ้างเสิร์ฟอาหารในร้านอาหาร
- การออมทรัพย์ที่ได้รับมา เช่น ฝากเงินไว้ในธนาคาร สะสมเงินไว้ในกระปุกออมสิน
- การรู้จักใช้จ่ายเฉพาะในสิ่งที่จำเป็น เช่น ไม้ขีดของพ่อแม่

2.3 การพึ่งตนเองในด้านการกิจส่วนตัวในชีวิตประจำวัน หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันให้สำเร็จลงได้ด้วยตนเอง โดยไม่เป็นภาระแก่ผู้อื่น ได้แก่

- การเก็บกวาด ถูบ้าน ล้างจานชามและซักผ้าเสื้อผ้าด้วยตนเอง
- การซ่อมแซมเครื่องใช้สอยด้วยตนเอง
- การประกอบอาหารด้วยตนเอง
- x- การสามารถอยู่ตามลำพังได้เอง เช่น สามารถอยู่คนเดียวในเวลาที่พักแม่ยังไม่กลับมาบ้าน สามารถนอนคนเดียวได้

3. การให้ข้อเสนอแนะ หมายถึง วิธีการสอนที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ โดยการอ่านเอกสารหรือข้อความที่มีเนื้อหาเช่นเดียวกับบทบาทสมมุติ ในการให้ข้อเสนอแนะแต่ละครั้งจะดำเนินการดังนี้

3.1 ครูสนทนากับนักเรียนถึงเรื่องที่จะสอนตามจุดมุ่งหมายในแต่ละหัวข้อเรื่อง

- 3.2 แจกเอกสารให้นักเรียนอ่าน
 - 3.3 ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาซักถามจากเรื่องที่อ่าน
 - 3.4 ให้นักเรียนเล่าประสบการณ์
 - 3.5 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป
- ซึ่งวิธีการนี้ใช้ในกลุ่มควบคุม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมุติความหมายของบทบาทสมมุติ

แชฟต์เทล และแชฟต์เทล (Shaftel and Shaftel. 1967 : 83 - 84) ได้ให้ความหมายของการแสดงบทบาทสมมุติไว้ว่า หมายถึง วิธีการที่จะเรียนรู้สภาพชีวิตในสังคมโดยแท้ และเป็นแนวทางที่จะช่วยให้บุคคลดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุข การแสดงบทบาทสมมุติจะแบ่งไว้ด้วยหมวดประสบการณ์และกลวิธีแก้ปัญหาหลายด้าน เช่น การอภิปรายปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา และการให้คำจำกัดความโดยผ่านขั้นตอนต่าง ๆ คือ การเลือกบทบาทที่เหมาะสม การแสดงบทบาท ปฏิริยาตอบสนองของผู้ที่มีบทบาทที่แสดงและการสรุป นำมาใช้ นอกจากนี้ เทเลอร์ และวอลฟอร์ด (Tayler and Walford. 1974 : 19) ได้ให้ความหมายของบทบาทสมมุติว่า การแสดงบทบาทเป็นการเปิดโอกาสให้ได้สวมบทบาทในสภาพการณ์ต่าง ๆ เพื่อฝึกว่าตนควรมีพฤติกรรมแบบใดจึงจะแก้ปัญหาได้ดีที่สุด ผู้แสดงต้องรับบทบาทของตนเองเพื่อให้เข้าใจและมีอารมณ์ในการแสดง และ ลี (Lee. 1974 : 316) กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมุติ หมายถึง การเรียนรู้จากการบทบาทของผู้แสดงในสถานการณ์ ซึ่งต่างจากการแสดงละคร คือ ผู้แสดงบทบาทสมมุติจะต้องคิดคำพูดและแสดงท่าทางโดยไม่มีบทเตรียมบทพูดไว้ล่วงหน้า การแสดงบทบาทสมมุติจะกระทำซ้ำใหม่ได้จนกว่าจะเป็นที่พอใจและยอมรับ

สำหรับในประเทศไทย ทิศนา แชนมณี (2519 : 41) กล่าวว่า บทบาทสมมุติเป็นเครื่องมือและวิธีการอย่างหนึ่งที่ใช้ในการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องที่เรียน โดยที่ผู้สอนสร้างสถานการณ์สมมุติและ บทบาทสมมุติขึ้นมาให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามที่ตนคิดว่าควรจะเป็น และถือเอา การแสดงออกทั้งทางความรู้และพฤติกรรมมาเป็นข้ออภิปรายเพื่อการเรียนรู้ และ ฅกาศักยธรรม (2524 : 49) กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมุติเป็นการ เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงออกได้หลายทาง ทั้งคำพูดและการแสดงท่าทาง เช่น นักเรียนได้แสดงบทบาทสมมุติเป็นคุณพ่อ คุณแม่ ครู อาจารย์ เพื่อน หรือบุคคล อื่น ๆ ในสังคม สำหรับ ชูศรี สนิทประชากร (2525 : 14) กล่าวถึง บทบาทสมมุติว่า เป็นวิธีการอย่างหนึ่งเพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามที่ตนคิดว่า ควรจะเป็น และถือเอาการแสดงออกทั้งทางความรู้และพฤติกรรมของผู้แสดงมา เป็นข้ออภิปราย เพื่อการเรียนรู้ การแสดงบทบาทสมมุติเป็นการฝึกให้ผู้แสดง ได้ประสบกับสถานการณ์จริงในสภาพของการสมมุติขึ้นมา ทั้งนี้เพื่อฝึกให้ผู้เรียน ได้ทดลองและเรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมของตนอย่างมีประสิทธิภาพในสภาวะต่าง ๆ นอกจากนี้ สุนน อมรวิวัฒน์ แรมสมร อยู่สถาพร และโสภณพรพรณ ชัยสมบัติ (2526 : 99) ได้ให้ความหมายของบทบาทสมมุติว่า เป็นเครื่องมือและวิธีสอน อย่างหนึ่งที่ใช้ในการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องที่จะ เรียนโดยผู้สอนสร้างสถานการณ์สมมุติ และบทบาทขึ้นมาให้ผู้เรียนได้แสดงออก ตามที่ตนคิดว่าควรจะเป็น การแสดงบทบาทสมมุติขึ้นมานั้นมักจะมีปัญหาและข้อขัดแย้ง ต่าง ๆ ผ่งมากด้วย การที่ผู้เรียนได้เลือกที่จะแสดงบทบาทต่าง ๆ โดยไม่ต้องฝึก และเตรียมตัวก่อนนั้น ผู้แสดงจะต้องแสดงไปตามธรรมชาติ โดยที่ไม่รู้ว่าผู้แสดง คนอื่นจะมีปฏิกิริยาโต้ตอบอย่างไรบ้าง นับว่าเป็นการช่วยฝึกให้ผู้แสดงได้เรียนรู้ที่ จะปรับพฤติกรรมและหาทางแก้ปัญหา ทักสินใจอย่างธรรมชาติ

จากความหมายของบทบาทสมมุติ ทั้งที่กล่าวมาแล้วข้างต้นพอสรุปได้ว่า บทบาทสมมุติเป็นวิธีการสอนอย่างหนึ่งที่ให้ผู้เรียนได้แสดงออกทั้งคำพูดและท่าทาง โดยผู้สอนเป็นผู้สร้างบทบาทและสถานการณ์สมมุติขึ้นให้ผู้เรียนแสดงออกตามที่ตนคิดว่า ควรจะเป็นไปตามธรรมชาติ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องที่ เรียน และถือเอาการแสดงออกทั้งด้านความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็น ข้ออภิปรายเพื่อการเรียนรู้ เป็นการฝึกให้ผู้แสดงได้ประสบกับสถานการณ์จริง ในสภาพของการสมมุติขึ้นมา ทั้งนี้เพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้ทดลองและเรียนรู้ที่จะปรับ พฤติกรรมของคนอย่างมีประสิทธิภาพในสภาวะต่าง ๆ

จุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการใช้บทบาทสมมุติ

การแสดงบทบาทสมมุติเป็นสิ่งที่ครูจะนำไปใช้ได้มาก เพราะบทบาทสมมุติ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หลายอย่าง ทั้งที่ ทิศนา เทียนเสมอ (วิมลรัตน ขัยสิทธิ. 2522 : 18 - 20 ; อ้างอิงมาจาก ทิศนา เทียนเสมอ. 2515) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการสอน โดยการใช้บทบาทสมมุติไว้ ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจว่า พฤติกรรมย่อมมีสาเหตุ ผู้เรียนได้แสดง บทบาทต่าง ๆ ภายในสถานการณ์ที่ถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขบางประการ ซึ่งจะทำให้ ผู้เรียนเข้าใจถึงสาเหตุและแรงผลักดันต่าง ๆ ที่ทำให้คนจำต้องแสดงพฤติกรรม ออกมาเช่นนั้น

2. ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การที่ผู้เรียน ได้แสดงบทบาทเป็นบุคคลอื่น จะทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ว่าผู้อื่นมีความคิดและ รู้สึกอย่างไร ความเข้าใจนี้จะทำให้ผู้เรียนรู้จักฝึกฝนการเอาใจเขามาใส่ใจเรา

3. ช่วยลดความตึงเครียดของผู้เรียน กล่าวคือ ในบางครั้งผู้เรียน อาจเกิดความตึงเครียดและทำให้แสดงออกมาในรูปพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น กลั่นแกล้งเพื่อน ซึ่งอาจส่งผลเสียต่อการเรียน การแสดงบทบาทสมมุติจะช่วยให้ผู้เรียนได้ระบายความรู้สึกนั้น ๆ ออกมา ทำให้ผ่อนคลายความตึงเครียดได้

4. ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสสำรวจค่านิยมของตนเอง และหาหลักยึดเหนี่ยวในการดำรงชีวิตของคน ในขณะที่ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมุติ ผู้เรียนจะมีการกระทำหรือการตัดสินใจที่แสดงให้เห็นค่านิยมของคนโดยไม่รู้ตัว

5. ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในทางที่ดีขึ้น คือ จะมีความมั่นใจมากขึ้น สามารถปรับตัวได้ รู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง มีความเป็นตัวของตัวเอง กล้าแสดงออก กล้าคัดค้านเมื่อถึงคราวจำเป็น เมื่อผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองได้ ก็นับว่าเป็นพื้นฐานของความเจริญทางจิตใจที่จะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอย่างปกติสุข และสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติคนให้ถูกต้องเหมาะสมในหลาย ๆ บทบาท เพราะคน ๆ หนึ่งมักจะมีหลายบทบาทในชีวิตจริง เช่น เป็นพี่ เป็นลูก เป็นหลาน เป็นนักเรียน เป็นครู เป็นหัวหน้าชั้น เป็นต้น ผู้เรียนควรมีโอกาสฝึกฝนบทบาทต่าง ๆ นี้เพื่อช่วยเหลือในการสำรวจและค้นหาพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสม

7. ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การปฏิบัติคนในสังคม มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ดังนั้น การเรียนรู้การประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งจำเป็น การแสดงบทบาทสมมุติจะช่วยฝึกการปฏิบัติคนในสังคมได้มาก

8. ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ การแสดงบทบาทสมมุติแทบทุกบทบาทจะมีสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งอยู่ ผู้แสดงจึงต้อง

รู้จักแสวงหา ทั้งสมมุติฐาน คากคะเน และคิดในหลาย ๆ แง่ ทั้งต้องใช้
 วิจารณ์อย่าง ไหวพริบแก้ปัญหา การแสดงบทบาทสมมุติจึงเป็นการฝึกฝนในแง่
 เป็นอย่างดี

9. ช่วยฝึกให้ผู้เรียนปฏิบัติตามขั้นตอน "รู้สึก คิด กระทำ" โดย
 ปกติแล้วเมื่อผู้เรียนเผชิญปัญหาที่จะเกิด "รู้สึกแล้วกระทำ" ไปตามความรู้สึก
 นั้นทันที แล้วจึงจะหวนกลับมา "คิด" หาวิธีที่ดีกว่า จึงเท่ากับเป็นขั้นเป็นตอน
 "รู้สึก กระทำ คิด" แต่การแสดงบทบาทสมมุติจะช่วยให้ผู้เรียนทำตามขั้นตอน
 ที่ดี คือ "รู้สึก คิด กระทำ" แทน

10. ช่วยพัฒนาความสัมพันธ์ในกลุ่มผู้เรียนได้ดีขึ้น ในการทำงานร่วมกับ
 สมาชิกในกลุ่มจะมีปัญหาขัดแย้งกัน ซึ่งจะทำให้เกิดความไม่เข้าใจและแตกแยก
 กันได้ ถ้าหากความสัมพันธ์ภายในกลุ่มเองล้มเหลว ย่อมจะทำให้การเรียนเป็น
 กลุ่มไม่ได้ผลก็ด้วย การแสดงบทบาทสมมุติจะช่วยแก้ไขได้ เพราะเป็นการฝึก
 ให้ผู้เรียนยอมรับผู้อื่น ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลและเข้าใจความรู้สึก
 ของผู้อื่น อันจะเป็นแนวทางนำไปสู่ความเข้าใจและความสามัคคีในที่สุด

11. ช่วยให้ครูได้เรียนรู้ถึงความต้องการของผู้เรียน ผู้เรียนส่วนมากจะ
 ไม่แสดงความต้องการของตนออกมาอย่างเด่นชัด และเมื่อครูให้แสดงบทบาทสมมุติ
 ก็จะแสดงความเป็นตัวของตัวเองออกมาโดยไม่รู้ตัว เป็นการเปิดโอกาสให้ครูเข้าใจ
 ผู้เรียนได้มากขึ้นและสามารถให้ความช่วยเหลือได้ถูกต้อง

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2522 : 11) กล่าวถึงประโยชน์จากการแสดง
 บทบาทสมมุติว่า เป็นการฝึกนักเรียนในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ช่วยให้นักเรียน
 ได้รู้ถึงความขัดแย้งและความเป็นจริงของโลกจากสถานการณ์สมมุติที่ครูจัดขึ้น ช่วย
 ในการสอนของครูมีชีวิตชีวา ทำให้นักเรียนกระตือรือร้นที่จะอภิปรายปัญหา ช่วยให้
 นักเรียนได้ฝึกการแสดงออก ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ เช่น พัฒนาการ

ทางกาย สังคม ภาษา และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และ ชุติร์ สนิทประชากร (2525 : 14 - 15) กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมุติจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจ เรื่องชัดเจน เพราะเรื่องนั้น ๆ จะเป็นเรื่องที่สมมุติจากเรื่องจริง ๆ ซึ่งจะเป็น การฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่จะนำไปปฏิบัติในสภาพจริงด้วย เป็นการเปิดโอกาส ให้เด็กได้แสดงออก มีการอภิปรายและวิเคราะห์เรื่องราวนั้น ๆ เป็นประโยชน์ ในการฝึกให้เด็กรู้จักการแก้ปัญหา ทักษะใจและสามารถนำการแก้ปัญหาไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้

นอกจากนี้ในการแสดงบทบาทสมมุติ ผู้สวมบทบาททุกคนจะรู้สึกว่ามีอิสระ ที่จะแสดงลักษณะของบทบาทของเขาให้ได้ดีที่สุดเท่าที่เขาจะทำได้โดยธรรมชาติ แม้ว่าเขาจะได้รับคำพูดของตัวละคร เขาก็ไม่ควรที่จะท่องจำและพูดตามนั้น เขาควรพยายามเข้าใจความนึกคิด บทบาทของเขาในสถานการณ์นั้น และ แสดงความรู้สึกของบทบาทของเขาออกมาให้ดีที่สุด โดยใช้คำพูดของเขาเอง ตามธรรมชาติ ซึ่งความเป็นอิสระในการแสดงจะทำให้ผู้แสดงมีความมั่นใจมากขึ้น ในบทบาทของเขา และจะเพิ่มความเปิดเผยของเขาและเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น

การแสดงบทบาทสมมุติในแต่ละครั้ง ผู้สวมบทบาทจะมีโอกาสได้เผชิญกับ สถานการณ์ใหม่ เป็นการช่วยให้ผู้สวมบทบาทมีความคิดสร้างสรรค์ เปิดเผย ได้สัมผัสกับความรู้สึกของตนเอง เพื่อจะได้สามารถนำตนเองก้าวไปสู่ชีวิตที่มั่นคง สมบูรณ์ที่สุดที่สามารถทำได้ อีกทั้งยังช่วยให้ผู้สวมบทบาทได้เรียนรู้ในการพัฒนา งานที่ตนสามารถทำได้ ช่วยบุคคลให้สามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ของตน ช่วยพัฒนาความมั่นใจให้กับตนเอง โดยไม่คงมีการฝึกปฏิบัติเพิ่มเติมอีก (พรพนทิศ วาณิชการ. 2528 : 174 - 196)

จากจุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการใช้บทบาทสมมุติทั้งที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า บทบาทสมมุติเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้

เกี่ยวกับตนเอง มีความเข้าใจตนเอง ตลอดจนเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นมากขึ้น โดยผู้เรียนจะมีโอกาสทดลองฝึกเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในสังคมหลาย ๆ บทบาท ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะรับผิดชอบต่อสังคมให้ถูกต้อง เหมาะสม สามารถตัดสินใจ และแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

หลักในการนำบทบาทสมมุติไปใช้ในการเรียนการสอน

การนำบทบาทสมมุติไปใช้ในการเรียนการสอนนั้น วิมลรัตน์ ชัยสิทธิ์ (2522 : 27 - 29) ได้เสนอแนะไว้ดังนี้

1. การแสดงบทบาทสมมุติควรใช้ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ไม่ควรใช้เพื่อการบันเทิงเพียงอย่างเดียว
2. ในการแสดงบทบาทสมมุติไม่ควรกำหนดเวลาแน่นอนตายตัวลงไป
3. เรื่องที่นำมาใช้ ไม่ควรเป็นเรื่องที่ยาวเกินไป ควรเป็นเรื่องที่กระตุ้นให้ผู้เรียนอยากอภิปรายเมื่อแสดงจบแล้ว
4. การแสดงบทบาทสมมุติจะใกล้เคียงกับที่เมื่อนำมาใช้ฝึกต่อต้านพอสควร ไม่ใช่เป็นเพียงการค้นการเรียนรู้เพียงครั้งหรือสองครั้ง เพื่อแก้ความเมื่อหน้าของผู้เรียนเท่านั้น
5. ควรใช้การแสดงบทบาทสมมุติ เมื่อต้องการให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและฝึกทักษะในการปฏิบัติในเรื่องความสัมพันธ์ของมนุษย์

นอกจากนี้ สุจิตรา บัวคำภา (2525 : 20) ได้กล่าวถึง การนำการแสดงบทบาทสมมุติมาใช้ในการเรียนการสอนว่า ส่วนใหญ่มี 2 วิธี คือ

1. การใช้บทบาทสมมุติแบบเตรียมบทไว้พร้อม หมายถึง ผู้สอนได้เตรียมบทไว้ล่วงหน้า ผู้แสดงอาจแสดงตามบทบ้าง คิดบทบาทขึ้นเองบ้าง แต่ต้องตรงกับเนื้อเรื่องที่กำหนด

2. การใช้บทบาทสมมุติแบบไม่มีบทเตรียมไว้ หมายถึง ผู้แสดงไม่ต้องฝึกซ้อมมาก่อน เมื่อเรียนถึงเรื่องใด ตอนใด ก็ออกมาแสดงโต้ทันที โดยแสดงไปตามความรู้สึกนึกคิดของตนเอง

ขั้นตอนในการแสดงบทบาทสมมุติ

ทศนา แชนมณี (2519 : 44 - 47) กล่าวถึง ขั้นตอนในการใช้บทบาทสมมุติไว้ว่า ไม่ว่าจะเป็นการใช้บทบาทสมมุติแบบเตรียมบทไว้พร้อมหรือแบบไม่มีบทเตรียมไว้ มีลักษณะคล้ายคลึงกันเป็นขั้นตอนใหญ่ ๆ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ แบ่งออกเป็นสองตอน คือ (๓๔)

ก. การแจกแจงและกำหนดขอบเขตของปัญหา ครูจะต้องวิเคราะห์แยกแยะสถานการณ์ออกมาให้ได้ว่าอะไรคือปัญหาหรือจุดที่ข้องการ ซึ่งให้ผู้เรียนเห็นและเรียนเพื่อความเข้าใจและกำหนดขอบเขตของปัญหาที่จะสอน

ข. การกำหนดสถานการณ์สมมุติและบทบาทสมมุติ เมื่อใดที่ปัญหาที่ชัดเจนแล้วครูจะต้องกำหนดสถานการณ์สมมุติที่ง่ายและชัดเจนขึ้น พร้อมทั้งเขียนบทบาทสมมุติที่จะให้ผู้เรียนแสดง บทบาทสมมุติที่เขียนขึ้นนี้ควรจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้ประสบปัญหาหรือข้อขัดแย้งเพื่อฝึกฝนการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ

ขั้นที่ 2 ขั้นแสดง แบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน คือ

ก. การอุ่นเครื่อง หมายถึง การนำผู้เรียนให้ไปสู่เรื่องที่จะศึกษาหรือปูพื้นให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตรงกันในเรื่องที่จะเรียน ครูอาจจะเล่าเรื่องราวหรือสถานการณ์สมมุติให้ผู้เรียนฟัง

ข. การเลือกตัวผู้แสดง อาจเป็นไปได้ในสองลักษณะ คือ อาจจะเลือกตัวผู้แสดงที่มีลักษณะใกล้เคียง และลักษณะตรงกันข้ามกับลักษณะของบทบาทที่มอบหมายให้ก็ได้ ในกรณีแรก การแสดงจะช่วยให้กลุ่มเข้าใจปัญหาได้ดี เพราะการแสดงเป็นไปโดยไม่เคอะเขิน ในกรณีหลัง การแสดงจะช่วยให้ผู้แสดงและผู้ชมได้เข้าใจถึงบทบาทของผู้ที่มีลักษณะแตกต่างออกไป ทั้งนี้ การเลือกตัวผู้แสดงจึงขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการแสดงและการสอนเป็นสำคัญ

ค. การจัดฉากแสดง เป็นการ จัดฉากแบบสมมุติขึ้นมาเพื่อให้การแสดงนั้นดูใกล้เคียงกับความเป็นจริง การจัดฉากอาจจะเป็นไปได้ในลักษณะแบบง่าย ๆ โดยการเลื่อนโต๊ะเก้าอี้ไปจนถึงการจัดฉากแบบหรูหรา

ง. การเตรียมผู้สังเกตการณ์ ครูควรช่วยให้ผู้เรียนหัดสังเกตและวิเคราะห์เหตุการณ์ การเตรียมผู้ชมหรือผู้สังเกตการณ์เป็นสิ่งจำเป็น ไมเช่นนั้นการอภิปรายและการวิเคราะห์หลังการแสดงนั้นจะไม่ได้ผลเท่าที่ควร

จ. การเตรียมความพร้อมก่อนการแสดง การที่ผู้เรียนจะสวมบทบาทสมมุติให้เป็นไปอย่างธรรมชาติให้มากที่สุดเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้แสดง ถ้าผู้แสดงมีความสบายใจ การแสดงจะเป็นไปอย่างธรรมชาติ ทั้งนี้ครูจึงควรต้องช่วยขจัดความกั้นกัน ประหม่า และความวิตกกังวลของผู้แสดงได้ ด้วยวิธีต่าง ๆ

ฉ. การแสดง เมื่อผู้แสดงและผู้ชมพร้อมแล้ว ผู้แสดงก็เริ่มแสดงได้ การแสดงนี้ควรให้เป็นไปตามธรรมชาติ ไม่มีการชักกลางคัน นอกจากนี้ ในกรณีที่ผู้แสดงต้องการความช่วยเหลือ ครูอาจเข้าไปช่วยได้ก็ตามโอกาส

ช. การกั๊กบท เมื่อผู้แสดงได้แสดงไปเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ครูควรกั๊กบทหรือหยุดการแสดง ไม่ควรปล่อยให้การแสดงเย็นเยื่อไป จะทำให้เสียเวลาและผู้ชมเกิดความเบื่อหน่าย การกั๊กบทจะทำให้ในกรณีดังต่อไปนี้

1. เมื่อการแสดงนั้นได้ข้อมูลเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์
และอภิปรายได้
2. กลุ่มพอจะเข้าใจว่า เรื่องราวจะเป็นอย่างไร ถ้า
มีการแสดงต่อไป
3. ผู้แสดงไม่สามารถแสดงต่อไปได้ เพราะเกิดความ
เข้าใจผิดบางประการ
4. การแสดงจบเรื่อง

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง

การวิเคราะห์การแสดงมักจะเป็นไปในรูปการอภิปรายร่วมกัน
ระหว่างผู้แสดงกับผู้สังเกตการณ์ การอภิปรายจะเป็นไปในรูปใดนั้นมักจะขึ้นอยู่กับ
วัตถุประสงค์ของการเรียน การอภิปรายนี้จะต้องเป็นไปอย่างตรงไปตรงมา และ
เน้นที่เหตุผลของการแสดงออก และพฤติกรรมที่แสดงออกมา โดยปกติการ
อภิปรายจะไม่มุ่งว่าใครแสดงดีไม่ดีเพียงใด นอกจากวัตถุประสงค์ของการแสดง
คือ การฝึกทักษะการแสดง การเรียนรู้ทั้งหลายจะอยู่ตรงขั้นนี้เป็นสำคัญ ครูจะ
ต้องช่วยกระตุ้นผู้เรียนให้คิดและหาคำตอบ โดยอาจใช้วิธีการทั้งคำถามช่วย

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงเพิ่มเติม

หลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้ว กลุ่ม
อาจจะเสนอแนะแนวความคิดใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา หรือตัดสินใจ หรือถ้าหาก
การแสดงครั้งแรกยังไม่เป็นที่พอใจ ครูอาจจะให้มีการแสดงซ้ำ หรือเพิ่มเติม
ก็ได้ เพื่อคุณลอีกครั้งหนึ่ง หากการแสดงใหม่นี้ไม่จำเป็นครูจะสามารถข้ามไปขั้น
ที่ 5 ได้เลย

ขั้นที่ 5 ชั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

หลังจากการอภิปรายเกี่ยวกับการแสดงแล้ว ครูควรกระตุ้นให้ผู้เรียนได้อภิปรายทั่ว ๆ ไป ซึ่งโดยมากจะเป็นการเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องให้กันและกันฟัง การแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้แนวคิดกว้างขวางขึ้น และส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นว่า สิ่งที่ยุเรนนั้เกี่ยวข้องกับความเป็นจริง จะทำให้ผู้เรียนสามารถที่จะหาข้อสรุปหรือได้แนวความคิดรวบยอดที่ทนสามารถเข้าใจได้อย่างดี

จากขั้นตอนในการใช้บทบาทสมมุติดังกล่าว สรุปได้ว่า การแสดงบทบาทสมมุติมีขั้นตอนใหญ่ ๆ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการ ขั้นแสดง ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง ขั้นแสดงเพิ่มเติม ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป ในการใช้บทบาทสมมุตินี้ครูจะต้องกำหนดขอบเขตของปัญหาสถานการณ์สมมุติและบทบาทสมมุติ ซึ่งครูจะต้องอธิบายให้ผู้แสดงเข้าใจถึงบทบาทที่ทนจะต้องแสดง ว่าทำอย่างไรจึงจะเหมาะสม ส่วนผู้สังเกตการณ์นั้นครูต้องช่วยให้รู้จักสังเกตและวิเคราะห์เหตุการณ์เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ในตอนอภิปรายและวิเคราะห์หลังการแสดง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมุติ

งานวิจัยในประเทศ

วรที สิริพิทุร (2525 : 39 - 40) ได้ศึกษาการพัฒนาโนเภาพแห่งคนโดยใช้บทบาทสมมุติของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 30 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้แสดงบทบาทสมมุติที่ครูกำหนดสถานการณ์ให้ มีมโนภาพแห่งคนสูงขึ้นจากเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จิราภรณ์ หุ่นตระกูล (2528 : 49 - 55) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมุติที่มีต่อการพัฒนาการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการทดลองปรากฏว่านักเรียนที่ได้รับการทดลองโดยการ角色扮演สมมุติมีการพัฒนาการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ สุวรรณ ศรีขัน (2530 : 42 - 46) ได้ศึกษาผลของการใช้การแสดงบทบาทสมมุติที่มีต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และอัจฉรา เนตรล้อมวงษ์ (2531 : 47) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมุติที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร จำนวน 16 คน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการ角色扮演สมมุติมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยในต่างประเทศ

ชูดท์ (Shoudt. 1976 : 2754 - A) ได้ใช้บทบาทสมมุติในการฝึกทักษะปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนอนุบาลจำนวน 75 คน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกโดย角色扮演สมมุติมีนิสัยเอื้อเฟื้อมากขึ้นกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในปีเดียวกัน เลเซอร์ (Layser. 1976 : 7342 - A) ได้ศึกษาโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติกับนักเรียนที่มีสังคมมิตต่ำ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 3 ถึง 5 จำนวน 65 คน ในโรงเรียนประถมศึกษาสองแห่ง ผลการศึกษาพบว่า การแสดงบทบาทสมมุติในการเรียนสามารถช่วยเด็กที่มีสังคมมิตต่ำ

มีปัญหาเข้ากับเพื่อนไม่ได้ สามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูเข้าใจเด็กได้ดีขึ้นและมีผลดีมากสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางสังคม ในปีต่อมา โคโนเลย์ (Conoley. 1977 : 4977 - A) ได้ศึกษาผลของการใช้การแสดงบทบาทสมมุติในการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา เกรด 3, 4 และ 5 จำนวน 142 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ใช้เวลาทดลองสองสัปดาห์ วันละ 30 นาทีทุกวัน มีการทดสอบก่อนการเรียนและภายหลังการเรียนกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า การใช้การแสดงบทบาทสมมุติเข้ามาเป็นองค์ประกอบในการเรียนการสอนมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนในกลุ่มทดลองมากกว่ากลุ่มควบคุม ทำให้นักเรียนในกลุ่มทดลองมีสังคมมีคิขึ้นและเปลี่ยนแปลงจากการปิดตนเองเป็นศูนย์กลางไปสู่บุคคลอื่นมากขึ้น นอกจากนี้ เกลเลอร์ (Geller. 1978 : 219) ได้ทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมุติประกอบการเรียนเพื่อปลูกฝังการเชื่อฟังกับนักเรียน จำนวน 91 คน ผลปรากฏว่า นักเรียนที่ใช้บทบาทสมมุติมีความเชื่อฟังมากกว่ากลุ่มนักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้บทบาทสมมุติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ วากเนอร์ (Wagner. 1978 : 441) ได้ทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมุติเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มชนกับนักเรียนอายุ 8 - 9 ปี เกี่ยวกับความเข้าใจและเห็นใจชาวอินเดียนแดง โดยให้นักเรียนได้แสดงบทบาทเป็นชาวอินเดียนแดงที่ถูกกรรณแย่งที่อยู่อาศัย ทั้งนี้ให้นักเรียนใช้กิริยาท่าทางแสดงแทนคำพูด ผลการทดลองพบว่า นักเรียนเกิดความรู้สึกสงสารและเห็นใจชาวอินเดียนแดงมากขึ้น

จากผลงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทั้งกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การใช้บทบาทสมมุติมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนไปในทางที่ดีขึ้น และช่วยในการปลูกฝังคุณลักษณะต่าง ๆ เช่น ช่วยให้เกิดรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

มีความกตัญญูทกเวที เชื้อพัง สามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ก็ ช่วยพัฒนา
แรงจูงใจไปสู่สัมฤทธิ์ อีกทั้งยังช่วยให้เด็กมีมีโนภาพแห่งตนสูงขึ้น ซึ่งทำให้เด็ก
มองเห็นคุณค่าของตนเอง นอกจากนี้บทบาทสมมุติยังช่วยให้ครูเข้าใจเด็กได้มากขึ้น
ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมุติที่มีต่อการพึ่งตนเอง
ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลสวนสนุก จังหวัดขอนแก่น

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพึ่งตนเอง

ความหมายของการพึ่งตนเอง

มานิต มานิตเจริญ (2507 : 947) กล่าวว่า การพึ่งตนเอง
หมายถึง การช่วยเหลือตนเอง อาศัยตนเอง ส่วน อัจฉรา เปรมเป็รื่องเวส
(2517 : 7) ให้ความหมายการพึ่งตนเองว่า เป็นบุคลิกลักษณะแบบหนึ่งที่มีใน
ตัวบุคคล เมื่อบุคลิกลักษณะนั้นพบกับอุปสรรคหรือสถานการณ์ใด ๆ ก็ตาม มักจะใช้ความ
สามารถของตนเองที่มีอยู่แก้ไขอุปสรรคหรือสถานการณ์นั้น ๆ ไปได้อย่างมั่นใจ ซึ่ง
สอดคล้องกับ บุสกี จิระวัณกิจ (2526 : 9) ที่กล่าวไว้ว่า การพึ่งตนเอง
หมายถึง การเคารพตนเอง เชื้อมั่นในความสามารถที่จะกระทำการใด ๆ ให้
สำเร็จด้วยตนเอง ทั้งทางค่านเศรษฐกิจ การศึกษา งานส่วนตัว ไม่ทำตนให้
เป็นภาระแก่ผู้อื่น และ เจ้าคณะภาคมหากาย (2525 : 49) กล่าวว่า การ
พึ่งตนเองมีความหมาย 3 ข้อ คือ (1) การพยายามใช้ความรู้ความสามารถ
ของตนเองให้เต็มที่ช่วยตนเอง ก่อนที่จะออกปากขอร้องให้ผู้อื่นช่วย (2) ความ
เป็นตัวของตัวเองสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองในการดำรงชีวิตประจำวัน
(3) มีความพากเพียรพยายามทำด้วยตนเองเพื่อความสำเริงในสิ่งที่ตนพึงประสงค์
ไม่ต้องเพียวรบนบานศาลกล่าวขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยเหลือ ส่วน สุัทครา สุภาพ
(2525 : 25) ได้ให้ความหมายของการพึ่งตนเองในค่านเศรษฐกิจไว้ว่า

การพึ่งตนเอง หมายถึง การรู้จักหารายได้ หาทรัพย์สินไว้เลี้ยงดูตนเองได้ โดยไม่เป็นภาระแก่ผู้อื่นแม้อยู่ในระหว่างเป็นเด็ก นอกจากนี้ หน่วยงานพิเศษ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2529 : 2 - 72) ได้ให้ความหมายของการพึ่งตนเองว่าหมายถึง การเคารพตนเอง เชื้อมั่นในความสามารถที่จะกระทำการใด ๆ ให้สำเร็จด้วยตนเอง และไม่ทำตัวให้เป็นปัญหาหรือเป็นภาระแก่ผู้อื่น หรือหมู่คณะ และได้กำหนดขอบข่ายของการพึ่งตนเองไว้ 3 ด้าน คือ

1. การพึ่งตนเองด้านการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง การที่นักเรียนพยายามใช้ความรู้ความสามารถของตนอย่างเต็มที่ก่อนที่จะขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น เมื่อมีปัญหาการเรียนสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยวิธีที่ถูกต้องและสุจริต ไม่ลอกผลงานของผู้อื่น ให้ผู้อื่นทำให้อะไรหรือเอาผลงานของผู้อื่นมาส่งอาจารย์เพื่อเอาคะแนน

2. การพึ่งตนเองด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น หมายถึง การที่นักเรียนพยายามใช้ความรู้ความสามารถของตนอย่างเต็มที่ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ไม่สร้างภาระหรือปัญหาให้แก่กลุ่ม สร้างบรรยากาศในการทำงานของกลุ่มให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในด้านความคิดจนกลุ่มได้ผลงานตามเป้าหมาย ยินดีรับงานของกลุ่มด้วยเหตุผลและเต็มใจ ไม่คิดถึงตัวเองได้เปรียบเสียเปรียบในระหว่างเพื่อนสมาชิกด้วยกัน

3. การพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การที่นักเรียนพยายามใช้ความรู้ ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ในด้านการเงินทอง รู้จักหารายได้ทางสุจริตสำหรับใช้จ่ายส่วนตัวเพื่อแบ่งเบารายของพ่อแม่ ผู้ปกครอง โดยไม่กระทบกระเทือนต่อการศึกษาล่าเรียน เช่น ในเวลาว่างหลังเลิกเรียน

รับจ้างส่งขนม ขายของ ปลุกผักสวนครัว ตลอดจนรู้จักใช้เครื่องอุปโภค
 ควบคู่กันอย่างแท้จริง เช่น พยายามซ่อมแซมเสื้อผ้าให้ใช้ประโยชน์ได้อยู่เสมอ
 เลือกซื้ออาหารรับประทานให้พอเหมาะไม่เหลือทิ้ง วางแผนการใช้เงินและการ
 เก็บออมไว้อย่างมีสัดส่วน ฯลฯ

นอกจากนี้ คณะอนุกรรมการจัดทำคู่มือการปลูกฝังค่านิยม กลุ่ม
 นักวิชาการ (วิไลลักษณ์ เล็กศิริวิรัตน์. 2527 : 170 - 178 อ้างอิงจาก
 คณะอนุกรรมการจัดทำคู่มือการปลูกฝังค่านิยม กลุ่มนักวิชาการ 2525 :
 65 - 82) กล่าวว่า การพึ่งตนเอง หมายถึง การเคารพตนเอง เชื้อมั่น
 ในความสามารถที่จะกระทำภารกิจ ๆ ให้สำเร็จได้ด้วยตนเอง และไม่ทำตัวให้
 เป็นปัญหาหรือเป็นการระแถญผู้อื่นหรือหมู่คณะ และได้กำหนดขอบข่ายของการพึ่งตนเอง
 ไว้ 3 ด้าน คือ

1. การพึ่งตนเอง ในการปฏิบัติการกิจต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน
 หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติการกิจต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของตนให้
 สำเร็จได้ด้วยตนเอง ไม่ทำตัวให้เป็นปัญหาหรือเป็นการระแถญผู้อื่น เช่น สามารถ
 อาบน้ำ แต่งตัวเองได้ อยู่ตามลำพัง และช่วยเหลือตัวเองได้เมื่อพ่อแม่ไม่อยู่
 รู้จักบริการตัวเองในการรับประทานอาหาร สามารถซ่อมแซมข้าวของเครื่องใช้
 ของตนที่ชำรุดเสียหายได้ด้วยตนเอง เป็นต้น

2. การพึ่งตนเองด้านการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง ความสามารถในการ
 การศึกษาเล่าเรียนให้สำเร็จลงได้ด้วยตนเอง ขอมรับและเคารพในตนเอง มี
 ความคิด อุดมการณ์และความเชื่อมั่น รู้จักใช้ความรู้ความสามารถของคนที่มียู่
 เพื่อการศึกษาค้นคว้า และทำงานให้สำเร็จตามความประสงค์ รวมทั้งพยายาม
 เพิ่มพูนความรู้ความสามารถของตนยิ่งขึ้น

3. การพึ่งตนเองในค่านิยมเศรษฐกิจ หมายถึง ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในค่านิยมทอง รู้จักหารายได้ในทางสุจริตสำหรับใช้จ่ายตลอดจนรู้จักเลือกและใช้เครื่องอุปโภคบริโภคด้วยคุณค่าอย่างแท้จริง

จากเอกสารที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า การพึ่งตนเอง หมายถึง การที่บุคคลช่วยเหลือตนเอง โดยใช้ความสามารถที่มีอยู่แก้ไขอุปสรรคหรือกระทำ การใด ๆ ให้สำเร็จด้วยตนเองอย่างมั่นใจทั้งด้านการศึกษาเล่าเรียน การปฏิบัติภารกิจส่วนตัวในชีวิตประจำวันและทางค่านิยมเศรษฐกิจ

พัฒนาการของบุคลิกภาพในเชิงความเป็นตัวของตัวเอง (Sense of Autonomy) ในทฤษฎีของ Erikson

พัฒนาการของบุคลิกภาพในเชิงความเป็นตัวของตัวเอง อยู่ในช่วงอายุประมาณ 2 - 3 ปี ในระยะนี้จะเป็นระยะที่เกิดกำลังเก็บโตขึ้นมาก เด็กจะค้นพบว่า เขาสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นการค้นพบความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง ในขณะที่เด็กก็ยังมีความรู้สึกดงเล ไม้แน่ใจในความ สามารถและอิสระของเขา ความไม้แน่ใจนี้จะมีผลต่อการจะเป็นตัวของตัวเอง และทำให้ท้องคอยฟังพาอาศัยผู้อื่นเสมอ ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในตัวเด็ก ในการค้นหาถึงสิทธิและความสามารถของตนเอง เกิดต้องการคำแนะนำ ความเห็นใจ ความเข้าใจจากผู้ใหญ่เพื่อการค้นหาตัวเอง วัยนี้ตรงกับพัฒนาการของการฝึกขับถ่าย (Anal Phase) ของ Freud (นวลละออ สุภาพล. 2527 : 81)

องค์ประกอบสำคัญของการสร้างความเป็นตัวของตัวเอง คือ
(นวลละออ สุภาพล. 2527 : 81 - 84)

1. การควบคุมร่างกายและการควบคุมตนเองในวัยนี้ เด็กสามารถควบคุมกล้ามเนื้อโดยเฉพาะกล้ามเนื้อที่ทวารหนักและกระเพาะปัสสาวะ ซึ่งในวัยนี้การฝึกการขับถ่ายเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งก่อความรู้สึกเป็นตัวของตัวเองของเด็ก เพราะเป็นพฤติกรรมที่เด็กเกิดการเรียนรู้ว่าเขาสามารถทำตามคำสั่งความต้องการหรือคาดหวังไว้ได้หรือไม่ การฝึกการขับถ่ายที่มั่นคง ค่อยเป็นค่อยไป จะช่วยให้เด็กมีความรู้สึกควบคุมตนเอง โดยไม่เสียศักดิ์ศรีแห่งตน และจะกลายเป็นผู้ใหญ่ที่เข้มแข็งและมีอิสระในตนเองที่สังคมยอมรับ (ทองเคื่อน ศาสตรภักดิ์. 2526 : 176)

2. การเล่น ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในพัฒนาการขั้นนี้ เด็กจะต้องรู้ขอบเขตความสามารถของตนเอง ต้องยอมรับ และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของการเล่นนั้นด้วย เวลาเล่นอารมณ์ของเด็กจะเปลี่ยนแปลงโดยง่ายและรวดเร็ว ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาความรู้สึกที่ต้องการอิสระและการเป็นตัวของตัวเอง แต่ถ้าเด็กได้รับการเอาใจใส่จากพ่อแม่มากเกินไป เด็กจะกลายเป็นคนที่ไม่มีความมั่นใจในตนเอง ไม่กล้าที่จะทำอะไรด้วยตนเอง

3. การช่วยเหลือตนเอง เด็กในวัยนี้มีความต้องการความช่วยเหลือจากแม่ลดน้อยลง เด็กพยายามที่จะช่วยตนเอง ทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง เช่น รับประทานอาหาร แต่งตัว หยิบจับสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ความรู้สึกต้องการเป็นตัวของตัวเองนี้จะพัฒนาได้มั่นคงหรือไม่ขึ้นอยู่กับว่าเขาสามารถแสดงความสามารถของเขาออกมาได้มากน้อยแค่ไหน และเป็นที่ยอมรับจากพ่อแม่และบุคคลรอบข้างหรือไม่ การรู้จักให้และรับระหว่าง พ่อ แม่ ลูก จะช่วยให้เด็กรู้จักพึ่งพาตัวเองได้ และที่สำคัญก็คือ พ่อแม่ควรรู้ขอบเขตของการให้แก่ลูก เด็กจะเชื่อฟังก็ต่อเมื่อเขาเข้าใจในขอบเขตว่าสิ่งใดที่เขาสามารถทำได้ ในทางตรงกันข้าม ถ้าเขาไม่รู้ว่าเขาสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้เพียงไร ถ้าทำลงไปแล้วถูกชักขวางจะยิ่งทำให้เกิดเกิดความสับสนไม่แน่ใจยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความไม่แน่ใจในความสามารถว่าเขาจะช่วยเหลือตัวเองได้หรือไม่

การฝึกการพึ่งตนเอง

การพึ่งตนเอง (Dependency) เป็นแรงขับเคลื่อนพื้นฐาน (Basic Drive) ซึ่งในวัยทารกการพึ่งพ่อแม่เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากสภาพทารกยังไม่พร้อมที่จะตอบสนองความต้องการของตนเองได้ ดังนั้นเด็กจึงเรียนรู้ด้วยการพึ่งผู้อื่น เมื่อเด็กมีวุฒิภาวะและอายุเพิ่มมากขึ้น เด็กจะค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองจากการพึ่งพาผู้อื่นมาเป็นการพึ่งตนเองมากขึ้น ซึ่งจะเริ่มเมื่ออายุ 2 - 3 ปี และช่วงการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้นับว่าเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญยิ่ง ซึ่งพ่อแม่จะต้องระมัดระวังและไม่เปลี่ยนแปลงโดยทันทีทันใด การที่พ่อแม่จะฝึกให้ลูกรู้จักพึ่งตนเองมากขึ้นนี้ จำต้องกระทำด้วยความนุ่มนวลและค่อยเป็นค่อยไป เพื่อไม่ให้เด็กเกิดปัญหาทางด้านความรู้สึกว่าขาดความรัก ความอบอุ่น (พีรพงศ์ สิริวัฒนากร. 2520 : 10 ; อ้างอิงมาจาก McCandless. 1963 : 326 - 329)

แมคแคนคเลส (มาลา วิวัฒนาท. 2515 : 12 ; อ้างอิงมาจาก McCandless. 1963 : 326 - 329) ได้เสนอแนะแนวทางที่ควรเปลี่ยนแปลงในการอบรมเลี้ยงดู เป็นแนวปฏิบัติ 5 ประการ ดังต่อไปนี้คือ

1. เพื่อให้ลูกได้พึ่งตนเองมากขึ้น พ่อแม่ควรฝึกลูกด้วยการลดรางวัลแบบที่เคยให้กับลูกขณะที่ลูกยังเล็ก ๆ ให้น้อยลง
2. พ่อแม่ของพยายามทำคนให้ลูกได้พึ่งพาน้อยลง
3. พ่อแม่ ควรเปลี่ยนวิธีการให้รางวัลจากการที่ให้เมื่อลูกมาขอพึ่งไปเป็นการให้รางวัลเมื่อลูกแสดงให้เห็นว่าสามารถพึ่งตนเองได้ อย่างไรก็ตามการกระทำเช่นนี้จะคงกระทำด้วยความนุ่มนวลและค่อยเป็นค่อยไป
4. พ่อแม่ของคอยฝึกฝนและเปิดโอกาสให้ลูกได้เรียนรู้ที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จด้วยตนเอง ตลอดจนชี้ให้ลูกมองเห็นความไม่สะดวกสบายต่าง ๆ ในการที่คอยพึ่งผู้อื่น

เซียร์ส (มธุรส วีระกำแหง. 2515 : 8 ; อ้างอิงมาจาก Sears. 1957 : 172 - 174) กล่าวว่า การฝึกให้เด็กรู้จักพึ่งตนเอง ควรใช้วิธี ย่อมน้ำให้เด็กทำในสิ่งที่ต้องการจะทำและพอทำได้ การให้รางวัลและการ ทำโทษควรทำให้เหมาะสม การชักชวนไม่ให้เด็กกระทำอะไรด้วยตนเอง เป็นการบั่นทอนการช่วยเหลือตนเองของเด็ก การปล่อยให้เด็กกระทำอะไร ด้วยตนเองและยอมรับการกระทำของเด็ก จะทำให้เด็กเริ่มมีการพึ่งตนเอง

ในการฝึกให้พึ่งตนเอง แม้สามารถฝึกได้ตั้งแต่เด็ก โดยควรฝึกให้เด็ก มีความเป็นท้าวของตัวเอง มีอิสรภาพในการแสดงความคิดเห็น และมีอิสรภาพทาง เศรษฐกิจ เช่น รู้จักหารายได้ด้วยตนเอง รู้จักสะสมเงินเพื่อใช้จ่ายในสิ่งที่ ต้องการ อีริกสัน ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า พ่อแม่ที่ตามใจเด็กอย่างมีเหตุผล ให้มีอิสรภาพในการค้นคว้าเพื่อสนองความอยากรู้อยากช่วยตนเองของเด็ก และ ปล่อยให้เด็กมีโอกาสอยู่คนเดียวตามลำพังบ้าง จะพัฒนาความรู้สึก เป็นท้าวของ ตัวเองของเด็กด้วย (มธุรส วีระกำแหง. 2515 : 8 - 9 ; อ้างอิงมาจาก Maier. 1962 : 57)

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการฝึกการพึ่งตนเอง สรุปได้ว่า การ พึ่งตนเองของเด็กฝึกให้เกิดขึ้นได้จากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เด็กได้รับ การได้รับ แรงเสริม โดยการที่ผู้ใหญ่ยอมรับการกระทำของเด็ก ชมเชยเมื่อเด็กมีการกระทำ ที่แสดงว่าพึ่งตนเอง และให้อิสระในค่านต่าง ๆ เช่น เปิดโอกาสให้เด็กกระทำ สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ให้โอกาสเด็กแสดงความคิดเห็น เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฟังกตนเอง

งานวิจัยในประเทศ

วันเทญ อายุการ (2512 : 90) ศึกษาบุคลิกภาพเก็บตัวและแสดงตัว กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กวัยรุ่นโรงเรียนรัฐบาล จังหวัดธนบุรี พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มแข็ง การฟังกตนเองจะทำให้เด็กไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ชาคความเชื่อมั่นและชาคความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นอกจากนี้ บังอร พุ่มสะอาค (2513) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเองและการยอมรับตัวเอง เป็นคุณลักษณะของบุคคลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเปิดให้ฟังกตนเอง และ มชุตส วีระกำแหง (2515 : 121) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การคึกแบบไม่เปิดตนเองเป็นศูนย์รวม และการอบรมเลี้ยงดูของคนไทยและคนจีน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอนุบาลในนครหลวงกรุงเทพธนบุรีแบ่งออกเป็นเด็กไทยเชื้อชาคไทย 49 คน เด็กไทยเชื้อชาคจีน 38 คน ผลการศึกษาพบว่า เด็กจะมีพฤติกรรมฟังกตนเองเมื่อมีอายุ 2 - 3 ปี และการเปิดให้ลูกฟังกตนเองมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ พบว่า แม่ที่เปิดให้ลูกฟังกตนเองปานกลางจะทำให้ลูกมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มากกว่าแม่ที่เปิดให้ลูกฟังกตนเองสูงหรือต่ำ ในปีเดียวกัน มาลา วิรุณานนท์ (2515 : 66) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แบบการรับรู้ และการเลี้ยงดูในค่านการเปิดให้ฟังกตนเองกับในค่านการยับยั้งการฟังกตนเอง เปรียบเทียบเด็กในนครหลวงกับเด็กในต่างจังหวัด โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศีกษาปีที่ 1 จำนวน 79 คน รวมทั้งแม่ของเด็กเหล่านั้น ผลการศึกษาพบว่า แม่ในนครหลวงมีพฤติกรรมจริงในการเปิดให้ลูกฟังกตนเองมากกว่าแม่ในต่างจังหวัด ต่อมาในปี พ.ศ. 2517 อัจฉรา เปรมเปรีองเวส (2517 : 79 - 80) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง

บุคลิกภาพแสดงตัว - เก็บตัว ความเกรงใจ และการพึ่งตนเอง กลุ่มตัวอย่าง
เป็นนักเรียนฝึกหัดครูระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาตอนต้น ชั้นปีที่ 1
ปีการศึกษา 2516 จังหวัดภูเก็ต จำนวน 204 คน พบว่า บุคลิกภาพแสดงตัว
เก็บตัว มีความสัมพันธ์เป็นเส้นตรงเชิงนิมิตกับการพึ่งตนเองอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .01 อีกทั้งนักศึกษาชายและนักศึกษานหญิงมีการพึ่งตนเองแตกต่างกัน
อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ รัตน บัณฑิต (2522 : 69 - 70)
ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูพฤติกรรมตอบสนองระหว่างบุคคลและ
การปรับตัวของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนรัฐบาลสังกัดกรม
สามัญศึกษาในกรุงเทพมหานครและจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 470 คน พบว่า
เมื่อเปรียบเทียบการปรับตัวของเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน ผลปรากฏว่า
เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปิดให้พึ่งตนเองปรับตัวได้ดีกว่าเด็กที่ได้รับการอบรม
เลี้ยงดูแบบยับยั้งการพึ่งตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยในต่างประเทศ

จากการศึกษาของ เอเยอร์ และ เบิร์นรูเทอร์ (เบตส์วอร์ทน์
จาร์วอร์ทน์จามร. 2527 : 42; อ้างอิงมาจาก Ayer and Bernrueter.
1937 : 163) พบว่า บุคคลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปิดให้พึ่งตนเองจะเป็น
คนที่รู้สึกท้อใจด้วยตัวเอง มีความกล้าที่จะเผชิญความจริง และจากการศึกษา
ของ มุสเสน คองเกอร์ และ เคแกน (มาลา วิวัฒนานท์. 2515 : 13;
อ้างอิงมาจาก Mussen, Conger and Kagan. 1969 : 627) พบว่า
เด็กจะมีพัฒนาการในการพึ่งตนเองได้ก็เพียงใดขึ้นอยู่กับสัมพันธ์ภาพระหว่าง
พ่อแม่และลูก กล่าวคือ ถ้าความสัมพันธ์ภายในครอบครัวเป็นแบบพ่อแม่ใช้อำนาจ
สิทธิขาด (Authoritarian Parents) ปกครองลูกโดยวิธีบังคับ ความคุม

ถืออำนาจ และห้ามปราม ไม่เปิดโอกาสให้ลูกรู้จักพึ่งตนเอง ไม่ให้อิสระเสรี แก่เด็ก กับพ่อแม่อีกแบบหนึ่งที่เลี้ยงดูบุตรลูกโดยวิธีปล่อยปละละเลย (Laisser - Faire Parents) ขอมทำตามลูกทุกอย่าง เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจาก พ่อแม่ 2 แบบนี้ย่อมไม่สามารถจะรับผิดชอบและเป็นตัวของตัวเองได้เลย

ตรงกันข้าม สำหรับพ่อแม่ที่เสริมสร้างความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy) ให้ลูกโดยวิธีการฝึกให้รู้จักพึ่งตนเองตามอายุที่เพิ่มขึ้น คอยแนะนำและช่วยเหลือ ลูกในการตัดสินใจ ปกครองลูกด้วยเหตุผล พ่อแม่ลักษณะเช่นนี้ย่อมสามารถที่จะ ปลูกฝังทั้งด้านความรับผิดชอบและการพึ่งตนเองให้บังเกิดขึ้นกับลูกได้ และจาก การศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ แมคเคลแลนด (อัจฉรา เปรมเปรี๊ยะเวส. 2517 : 24; อ้างอิงมาจาก ละม้ายมาศ ศรีทศก. 2508 : 637) พบว่า การที่บิดามารดาฝึกให้เด็กพึ่งตนเองโดยไม่มีการบังคับ หรือเข้มงวดจนเกินไป ช่วยให้เด็กวางมาตรฐานการกระทำของตนให้เหมาะสมกับความสามารถของเขา และการให้กำลังใจ ให้ความอบอุ่น ตลอดจนการแสดงความชื่นชมเมื่อบุตรทำงาน สำเร็จด้วยตนเอง จะทำให้เด็กเป็นผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง แต่ถ้ามิดามารดา ใช้อำนาจเดียวเชื่องบังคับให้บุตรอยู่ในโอวาท หรือคาดหวังผลสำเร็จจากเด็กก่อนที่จะ สามารถทำสิ่งนั้นได้ หรือทรมานบุตรมากเกินไปจะทำให้บุตรเป็นคนพึ่งพาผู้อื่น และ แอทกินสัน (มาลา วิรุณานนท์. 2515 : 18; อ้างอิงมาจาก (Atkinson. 1966 : 453 - 478) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความ ต้องการผลสัมฤทธิ์กับการเรียนรู้การพึ่งตนเอง โดยศึกษากับเด็กชายวัย 8 ปี จำนวน 29 คน ศึกษาด้วยวิธีสัมภาษณ์ถึงการฝึกให้ลูกพึ่งตนเอง และการ ับยั้งการพึ่งตนเองของลูก ส่วนการวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กได้ใช้แบบทดสอบ ที่ให้เด็กสร้างจินตนาการ (The Imaginative Measure of Achievement)

ผลจากการศึกษาปรากฏว่า เด็กที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง แม้จะฝึกให้พึ่งตนเอง มากกว่าเด็กที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ และเด็กที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง แม้จะมี การยับยั้งการพึ่งตนเองน้อยกว่าเด็กที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

จากผลงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ก็กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ผู้ที่มีลักษณะทั้งตนเองจะมีความสามารถในการปรับตัว กล้าคิดกล้าตัดสินใจด้วยตนเอง ถ้าเผชิญความจริง มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีความเชื่อมั่นในตนเอง และยอมรับตนเอง นอกจากนี้พบว่า การฝึกบุคคลให้ทั้งตนเองนั้น สิ่งสำคัญก็คือ จะต้องให้กำลังใจ ให้ความอบอุ่น และแสดงความชื่นชมเมื่อบุคคลนั้นสามารถทำงานสำเร็จได้ด้วยตนเอง ไม่บังคับหรือเข้มงวดจนเกินไป คอยให้คำแนะนำ และช่วยเหลือในการตัดสินใจบ้างในบางครั้ง ตลอดจนการปกครองด้วยการใช้เหตุผล ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการพึ่งตนเอง

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องบทบาทสมมุติ และการพึ่งตนเอง สรุปได้ว่า การพึ่งตนเองเป็นคุณลักษณะที่มีความสำคัญและจำเป็นที่ควรจะต้องปลูกฝังและเสริมสร้างให้แก่เด็กที่จะเติบโตเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต และจากเอกสารงานวิจัยข้างต้น พบว่า บทบาทสมมุติเป็นวิธีการสอนที่ช่วยในการปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีต่าง ๆ อย่างได้ผล ทั้งนี้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมุติ พัฒนาการพึ่งตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลสวนสนุก จังหวัดขอนแก่น

สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมีการพึ่งตนเองสูงขึ้น หลังจากได้รับการสอนโดยการใช้บทบาทสมมุติ
2. นักเรียนมีการพึ่งตนเองสูงขึ้น หลังจากได้รับการให้ข้อเสนอแนะ
3. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการใช้บทบาทสมมุติ มีการพึ่งตนเองสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการให้ข้อเสนอแนะ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากรในการศึกษารั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลสวนสนุก อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2532 ซึ่งได้จากการคัดเลือกผู้ที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามการพึงตนเองต่ำกว่า เปอร์เซนต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 37 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลสวนสนุก อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2532 ที่มีการพึงตนเองต่ำ จำนวน 16 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากกลุ่มประชากรที่มีความสมัครใจ แล้วแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ซึ่งวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้วิจัยใช้การสุ่มอย่างง่าย โดยการจับฉลากห้องเรียนขึ้นมา 3 ห้อง จำนวน 150 คน จากจำนวนทั้งหมด 6 ห้อง แต่ละห้องมีนักเรียนเก่งและไม่เก่งคละกัน
2. ให้นักเรียนทั้ง 150 คน ทำแบบสอบถามการพึงตนเอง
3. ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

4. นำคะแนนของนักเรียนทุกคนมาเรียงลำดับจากสูงลงมาต่ำ แล้ว
คัดเลือกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เฉพาะผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25
ลงมา ได้จำนวน 37 คน แล้วสอบถามความสมัครใจเข้ารับการทดลองได้
35 คน

5. ทำการสุ่มอย่างง่าย จากนักเรียน 35 คน ในข้อ 4 มา
จำนวน 16 คน เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งเพื่อแบ่งเป็น
กลุ่มทดลอง 8 คน กลุ่มควบคุม 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ ประกอบด้วย

1. โปรแกรมการสอนโดยการไขว้บทบาทสมมุติ เรื่อง การฟังตนเอง
2. โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ เรื่อง การฟังตนเอง
3. แบบสอบถามการฟังตนเอง

1. โปรแกรมการสอนโดยการไขว้บทบาทสมมุติ เรื่อง การฟังตนเอง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับ ดังนี้

1.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการฟังตนเองและบทบาทสมมุติจากทฤษฎี
เอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างโปรแกรมการสอน เรื่อง
การฟังตนเองโดยการไขว้บทบาทสมมุติ

1.2 สร้างโปรแกรมการสอนโดยการไขว้บทบาทสมมุติ ซึ่งโปรแกรม
การสอนจะประกอบไปด้วยสถานการณ์และบทบาทสมมุติที่เกี่ยวกับการฟังตนเอง

ขั้นตอนในการแสดงบทบาทสมมุติแต่ละครั้ง มีขั้นตอนใหญ่ ๆ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

- ก. ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของปัญหาที่จะสอน หรือจุดที่
ต้องการให้ผู้เรียนเห็นและเรียนเพื่อความเข้าใจ
- ข. ผู้วิจัยกำหนดสถานการณ์สมมุติ และเขียนบทบาทสมมุติ
ที่จะให้ผู้เรียนแสดง

ขั้นที่ 2 ขั้นแสดง แบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน คือ

- ก. การอ่านเรื่อง หมายถึง ผู้วิจัยและนักเรียนสนทนา
ซักถามหรือเล่าประสบการณ์ให้กันและกันฟัง เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เรื่องที่จะศึกษา
หรือปูพื้นให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตรงกันในเรื่องที่จะเรียน
- ข. การเลือกตัวผู้แสดง ในการทดลองนี้ ผู้วิจัยให้
นักเรียนอาสาสมัครเป็นผู้แสดงในแต่ละครั้ง ซึ่งมีการฉลัดเปลี่ยนผู้แสดงให้ได้
แสดงครบทุกคน เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการแสดง และผู้วิจัยช่วยดู
ความเหมาะสมของผู้แสดงในบทบาทต่าง ๆ ด้วย
- ค. การจัดฉากแสดง เป็นการ จัดฉากแบบสมมุติขึ้นมา
เพื่อให้การแสดงนั้นใกล้เคียงกับความเป็นจริง ซึ่งในการทดลองนี้ผู้วิจัยจัดฉาก
ในลักษณะง่าย ๆ เช่น เลื่อนโต๊ะเพียงตัวเดียว จัดเก้าอี้ เตรียมอุปกรณ์
ในการแสดงเล็ก ๆ น้อย ๆ มา เป็นต้น
- ง. การเตรียมผู้สังเกตการณ์ ผู้วิจัยให้นักเรียนที่ไม่ได้
แสดงในครั้งนั้น ๆ เป็นผู้สังเกตการณ์ คือ ช่วยกันสังเกตและวิเคราะห์
เหตุการณ์ในการแสดงเพื่อนำไปสู่การอภิปรายและวิเคราะห์ผลการแสดงร่วมกัน

ในขั้นที่ 3

จ. การเตรียมความพร้อมก่อนการแสดง ก่อนการแสดง ผู้วิจัยให้ผู้แสดงลองแสดงท่าทางต่าง ๆ เช่น คีโจ เสียใจ โกรธ เป็นต้น เพื่อช่วยขจัดความตื้นตัน ประหม่า ความวิตกกังวล แล้วจึงให้ผู้แสดงเริ่มแสดงตามบทบาทที่ตนได้รับ

ฉ. การแสดง ให้ผู้แสดง แสดงตามบทบาทที่ตนได้รับ

ช. การคัดบท ผู้แสดง แสดงไปพอสมควรแล้วสามารถคัดบทไว้เพื่อไม่ให้เสียเวลาและเกิดความเบื่อหน่าย

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง

เมื่อผู้แสดง แสดงจบแล้ว ผู้วิจัยให้ผู้แสดงและผู้สังเกตการณ์ อภิปรายร่วมกันว่า ที่ตัวละครแสดงไปแล้วนั้นเป็นอย่างไร มีวิธีการแก้ปัญหาที่ดีหรือไม่ ควรทำอะไรแก้ไขเพิ่มเติม โดยผู้วิจัยจะช่วยทุกเสนอแนะหรือกระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มพูด และผู้วิจัยอาจแทรกการวิจารณ์เพิ่มเติมบ้าง ทั้งนี้การอภิปราย จะต้องเป็นไปอย่างตรงไปตรงมา เน้นที่เหตุผลของการแสดงและพฤติกรรมที่ บทแสดงออกมา ว่าแสดงได้เหมาะสมตามบทบาทหรือไม่

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงเพิ่มเติม

ถ้าหากการแสดงครั้งแรกยังไม่เหมาะสมตามบทบาท ผู้วิจัย อาจจะให้มีการแสดงซ้ำหรือเพิ่มเติมก็ได้ ซึ่งอาจจะแสดงซ้ำหลายครั้งจนกว่าจะ ได้ผลเป็นที่พอใจ หากผู้วิจัยเห็นว่าการแสดงใหม่นี้ไม่จำเป็นอาจจะข้ามไปขั้นที่ 5 ได้เลย

ขั้นที่ 5 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

ผู้วิจัยกระตุ้นให้ผู้เรียนอภิปรายทั่ว ๆ ไป โดยมากจะให้ผู้เรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องให้กันและกันฟัง การแลกเปลี่ยนประสบการณ์นี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้แนวความคิดกว้างขวางขึ้น และส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นว่าสิ่งที่เรียนนั้นเกี่ยวข้องกับความเป็นจริง ทำให้ผู้เรียนสามารถที่จะหาข้อสรุป หรือได้แนวความคิดรวบยอดที่ตนสามารถเข้าใจได้อย่างดี

1.3 นำโปรแกรมการสอนโดยการไต่ถามหาเหตุผลที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญทางการแนะแนว จำนวน 3 ท่าน คือ ศาสตราจารย์ ดร. มิ่งพรพรณ เกศพิทักษ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา หาสีทะพันธ์ และรองศาสตราจารย์กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ ตรวจสอบความเหมาะสม

1.4 นำโปรแกรมที่สร้างไปทดลองใช้กับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาข้อบกพร่องในคำแนะนำของสถานการณ์และบทบาทสมมุติ ตลอดจนวิธีการและระยะเวลาที่ใช้ในการแสดงเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น และเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

1. โปรแกรมการสอนโดยการไต่ถามหาเหตุผล เรื่อง การพึ่งตนเอง

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
1	ปฐมนิเทศ		1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจวิธีการ หน้าที่และจุดมุ่งหมายของการแสดงบทบาทสมมุติ	1.ชี้แจงจุดมุ่งหมาย ตลอดจนวิธีการ บทบาทและหน้าที่ ของนักเรียนในการ เข้าร่วมกิจกรรม

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
		เกม "กระเป๋ากล้วยโรค"	2. เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกความหมายของการพึ่งตนเอง และประเภทของการพึ่งตนเองได้ เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนในกลุ่มให้สนิทสนมกันยิ่งขึ้น	2. อภิปรายเกี่ยวกับความหมายและลักษณะของบุคคลที่มีการพึ่งตนเอง 3. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย 4. นัดหมายกับนักเรียนเกี่ยวกับสถานที่ วัน และเวลา ในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป 1. ให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลมแล้วนำกระเป๋ากล้วยโรค 1 ใบ ไปตั้งไว้กลางวง 2. ให้นักเรียนคนหนึ่งเดินมาที่กระเป๋ากล้วยโรคและเอามือมาแตะที่กระเป๋ากล้วยโรค เมื่อแตะกระเป๋ากล้วยโรคจะคิดโรคชนิดหนึ่งมา (เพราะกระเป๋านั้นเป็นกระเป๋ากล้วยโรคคิดก่อ) ให้นักเรียน

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				คิดเอาเองว่า ติดโรคอะไร มา เช่น ถ้าติดโรคหัดมา นักเรียนก็จะหัดทำเป็นโรค หัด แล้วเดินไปหานักเรียน คนใดคนหนึ่งในวง แล้วเอา มือไปแตะที่คน ๆ นั้น คนที่ ได้รับโรคติดก่อนนั้นจะท้องลูก ขึ้นสละที่ให้คนที่นำโรคมาให้ แล้วตัวเองก็ต้องหัดทำเป็นโรค ที่ตนเองได้รับ เดินไปที่ กระเป๋ากลางวงเพื่อถ่ายโรค นั้น เมื่อแตะกระเป๋าก็จะหาย จากโรคเดิม แล้วติดโรคชนิด ใหม่ คนนั้นก็เดินไปหา นักเรียนคนใดคนหนึ่งในวง เพื่อถ่ายโรคให้คน ๆ นั้น ต่อไป 3. ให้นักเรียนหยูกเล่น เมื่อ นักเรียนได้สนุกสนานกัน พอสมควรแล้ว ทั้งนี้ทั้งนี้ 2 - 11 ปี วิธีดำเนินการเช่นเดียวกัน ทุกครั้ง ทั้งนี้

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
2	การฟังตนเอง ในด้านการ ศึกษาเล่า เรียน	ช่วยตนเอง	เพื่อให้นักเรียนรู้จัก ทำงานที่ได้รับมอบ หมายด้วยตนเอง	1. ชี้นำ ครูสนทนากับนักเรียน เกี่ยวกับเรื่องที่จะสอนตาม จุดมุ่งหมายที่ทั้งไว้ในแต่ละ หัวข้อเรื่อง 2. ชี้นำสอน 2.1 หาอาสาสมัครเพื่อ เตรียมตัวแสดงโดยหมุนเวียน ให้ทุกคนได้แสดง 2.2 แจกเอกสารบทบาท สมมุติให้ดูแสดงอ่าน และ เตรียมตัวแสดงพร้อมทั้งจัด สถานที่ให้เหมาะสมกับ เนื้อเรื่อง 2.3 เริ่มแสดงบทบาท สมมุติให้ดูแสดง แสดงตาม บทบาทของตน ใช้เวลา ประมาณ 10 - 20 นาที ส่วนนักเรียนที่ไม่ได้แสดง ให้ตั้งใจดู 2.4 นักเรียนช่วยกัน วิเคราะห์เรื่องที่ได้อ่าน

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				2.5 นักเรียนทั้งหมด ร่วมกันอภิปรายและสรุป เกี่ยวกับบทบาทการแสดง ในหัวข้อต่าง ๆ ที่ครู กำหนดให้ 2.6 ครูให้นักเรียนเล่า ประสบการณ์ต่าง ๆ ตาม จุดมุ่งหมายของแต่ละหัวข้อ เรื่อง 3.ขั้นสรุป ครูและนักเรียนช่วยกัน สรุปข้อคิด และสิ่งที่ได้จาก การแสดงบทบาทสมมติ 4.การประเมินผล 4.1 สังเกตจากการ แสดงของนักเรียน 4.2 สังเกตจากการ ตอบคำถาม การอภิปราย และสรุป

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
3	การฟังตนเอง ในค่านการ ศึกษาเล่าเรียน	การถาม ของมาณี	เพื่อให้นักเรียนรู้จัก ซักถามบทเรียนที่ไม่ เข้าใจทุกครั้งด้วย ตนเอง	
4	การฟังตนเอง ในค่านการ ศึกษาเล่าเรียน	รู้ไว้ไม่ เสียเปล่า	เพื่อให้นักเรียนรู้จัก หาความรู้เพิ่มเติม ด้วยตนเอง	
5	การฟังตนเอง ในค่าน เศรษฐกิจ	ฟุตบอล ของแทย	เพื่อให้นักเรียนรู้จัก หารายได้พิเศษเมื่อ ว่างจากการเรียน	
6	การฟังตนเอง ในค่าน เศรษฐกิจ	เก็บเล็ก ผสมน้อย	เพื่อให้นักเรียนรู้จัก ออมทรัพย์ที่ได้รับมา	
7	การฟังตนเอง ในค่าน เศรษฐกิจ	การใช้เงิน ของวนิกา	เพื่อให้นักเรียนรู้จัก ใช้จ่ายเฉพาะในสิ่ง ที่จำเป็น	
8	การฟังตนเอง ในค่านการกิจ ส่วนตัวในชีวิต ประจำวัน	เก็บขยัน	เพื่อให้นักเรียนรู้จัก เก็บกวาด ถูบ้าน ล้างจานชาม และ ซักผ้าเสื้อผ้าด้วยตนเอง	

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
9	การฟังตนเอง ในค่านาการกิจ ส่วนตัวในชีวิต ประจำวัน	เยี่ยมบั๊ก ถักร้อย	เพื่อให้นักเรียนรู้จัก ซ่อมแซมเครื่องใช้สอย ด้วยตนเอง	
10	การฟังตนเอง ในค่านาการกิจ ส่วนตัวในชีวิต ประจำวัน	สองแม่ครัว	เพื่อให้นักเรียนรู้จัก ประกอบอาหารด้วย ตนเอง	
11	การฟังตนเอง ในค่านาการกิจ ส่วนตัวในชีวิต ประจำวัน	ท้อยคนเก่ง	เพื่อให้นักเรียนสามารถ อยู่ตามลำพังได้เอง	
12	ปัจฉิมนิเทศ		เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจถึง ลักษณะของบุคคลที่มีการ ฟังตนเองทั้ง 3 ลักษณะ ที่ควรสร้างเสริมให้มี ในตัวบุคคล	1. ครูตั้งคำถามให้ นักเรียนตอบ 1.1 ลักษณะของ บุคคลที่มีการฟังตนเอง เป็นอย่างไร 1.2 บุคคลที่มีการ ฟังตนเองจะเกิดผลดี อย่างไร และต่างจาก บุคคลที่ไม่ฟังตนเอง อย่างไร

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				2.ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปถึงลักษณะของบุคคลที่มีการพึ่งตนเอง แล้วให้นักเรียนเขียนลงสมุด 3.ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามและแสดงความคิดเห็น 4.ครูกล่าวปิดโปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรม

หมายเหตุ ในการทดลองแต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 50 นาที

2. โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ เรื่อง การพึ่งตนเอง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับ ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพึ่งตนเอง เพื่อนำมาสร้างโปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ เรื่อง การพึ่งตนเอง

2.2 สร้างโปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งมีเนื้อหาและจุดมุ่งหมายเช่นเดียวกับการสอนโดยการให้บทบาทสมมุติ

โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ เรื่อง การพึ่งตนเอง

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
1	ปฐมนิเทศ		1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจวิธีการหน้าที่และจุดมุ่งหมายของการเข้าร่วมกิจกรรม 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกความหมายของการพึ่งตนเองและประเภทของการพึ่งตนเองได้	1. ชี้แจงจุดมุ่งหมาย ตลอดจนวิธีการ และหน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม 2. อภิปรายเกี่ยวกับความหมายและลักษณะของบุคคลที่มีการพึ่งตนเอง 3. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย 4. นัดหมายกับนักเรียนเกี่ยวกับ สถานที่ วันและเวลา ในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป
		เกม "กระเป๋าด้ายโรค"	เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนในกลุ่มให้สนิทสนมกันยิ่งขึ้น	1. ให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลมแล้วนำกระเป๋าร 1 ใบ ไปตั้งไว้กลางวง

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				2. ให้นักเรียนคนหนึ่งเดินมาที่กระเป๋ำ เอามือมาแตะที่กระเป๋ำ เมื่อแตะกระเป๋ำจะเกิดโรคชนิดหนึ่งมา(เพราะกระเป๋านั้นเป็นกระเป๋ำโรคติดต่อ) ให้นักเรียนคิดเอาเองว่าเกิดโรคอะไรมา เช่น ถ้าเกิดโรคหัดคมานักเรียนก็จะทำท่าเป็นโรคหัด แล้วเดินไปหานักเรียนคนอื่นคนหนึ่งในวง แล้วเอามือไปแตะที่คน ๆ นั้น คนที่ได้รับโรคติดต่อนั้นจะต้องลุกขึ้นสละที่ให้คนที่นำโรคมาให้ แล้วตัวเองก็ต้องทำท่าเป็นโรคที่ตนเองได้รับ เดินไปที่กระเป๋ากลางวงเพื่อถ่ายโรคนั้น เมื่อแตะกระเป๋าก็จะหายจากโรคเดิม แล้วเกิดโรคชนิดใหม่ คนนั้นก็จะเดินไปหานักเรียนคนอื่นคนหนึ่งในวง เพื่อถ่ายโรคให้คน ๆ นั้นต่อไป

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
2	การหัดตนเอง, ในด้านการ ศึกษาเล่าเรียน		เพื่อให้นักเรียน รู้จักทำงานที่ไ้ รับมอบหมาย ด้วยตนเอง	3. ให้นักเรียนหยุดเล่น เมื่อ นักเรียนได้สนุกสนานกัน พอสมควรแล้ว ตั้งแต่ครั้งที่ 2 - 11 มีวิธี ดำเนินการเช่นเดียวกันทุกครั้ง ดังนี้ 1. ครูสนทนากับนักเรียนถึง เรื่องที่จะสอนตามจุด มุ่งหมายในแต่ละหัวข้อเรื่อง 2. ครูแจกเอกสารข้อสนทนาให้ นักเรียนอ่าน ใช้เวลา ประมาณ 5 - 10 นาที 3. ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนา ซักถามจากเรื่องที่อ่าน 4. ให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ ต่าง ๆ ความจุดมุ่งหมายของ แต่ละหัวข้อเรื่อง 5. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป สิ่งที่ได้จากที่อ่าน

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
3	การฟังตนเอง ในด้านการ ศึกษาเล่าเรียน		เพื่อให้นักเรียนรู้จัก ซักถามบทเรียนที่ไม่ เข้าใจทุกครั้งด้วย ตนเอง	
4	การฟังตนเอง ในด้านการ ศึกษาเล่าเรียน		เพื่อให้นักเรียนรู้จัก หาความรู้เพิ่มเติม ด้วยตนเอง	
5	การฟังตนเอง ในด้านการ เศรษฐกิจ		เพื่อให้นักเรียนรู้จัก หารายได้พิเศษเมื่อ ว่างจากการเรียน	
6	การฟังตนเอง ในด้านการ เศรษฐกิจ		เพื่อให้นักเรียนรู้จัก ออมทรัพย์ที่ได้รับมา	
7	การฟังตนเอง ในด้านการ เศรษฐกิจ		เพื่อให้นักเรียนรู้จัก ใช้จ่ายเฉพาะในสิ่ง ที่จำเป็น	
8	การฟังตนเอง ในด้านการกิจ ส่วนตัวในชีวิต ประจำวัน		เพื่อให้นักเรียนรู้จัก เก็บกวาด ถูบ้าน ล้างจานชาม และ ซักผ้าเสื้อผ้าด้วยตนเอง	

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
9	การฟังตนเอง ในค่านาการกิจ ส่วนตัวในชีวิต ประจำวัน		เพื่อให้นักเรียนรู้จัก ข้อสมมุติเครื่องมือใช้สอย ด้วยตนเอง	
10	การฟังตนเอง ในค่านาการกิจ ส่วนตัวในชีวิต ประจำวัน		เพื่อให้นักเรียนรู้จัก ประกอบอาหารด้วย ตนเอง	
11	การฟังตนเอง ในค่านาการกิจ ส่วนตัวในชีวิต ประจำวัน		เพื่อให้นักเรียนสามารถ อยู่ตามลำพังได้เอง	
12	ปัจฉิมนิเทศ		เพื่อให้นักเรียนเข้าใจ ถึงลักษณะของบุคคลที่มี การฟังตนเองทั้ง 3 ลักษณะ ที่ควรสร้าง เสริมให้มีในตัวบุคคล	1.ครูตั้งคำถามให้ นักเรียนตอบ 1.1 ลักษณะของ บุคคลที่มีการฟังตนเอง เป็นอย่างไร 1.2 บุคคลที่มีการ ฟังตนเองจะเกิดผลดี อย่างไร

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				และต่างจากบุคคลที่ไม่ฟังตนเองอย่างไร 2.ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปถึงลักษณะของบุคคลที่มีการฟังตนเอง แล้วให้นักเรียนเขียนลงสมุด 3.ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม แสดงความคิดเห็น 4.ครูกล่าวปิดโปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรม

หมายเหตุ ในการทดลองแต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 50 นาที

3. แบบสอบถามการฟังตนเอง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฟังตนเอง

3.2 ให้นิยามปฏิบัติการของการฟังตนเอง

3.3 สร้างแบบสอบถามการฟังตนเองโดยปรับปรุง และดัดแปลงจากแบบสอบถามการฟังตนเองของ อัจฉรา เปรมปรี่องเวส (2517 : 93 - 95) เมธวรัตน์ จารุรักษ์จำนร (2527 : 160 - 174) และหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2529 : 4 - 93) โดยปรับปรุงภาษาให้เหมาะสมกับวัยและสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

ลักษณะและวิธีการทอแบบสอบถาม

แบบสอบถามการฟังตนเอง มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) จำนวน 29 ข้อ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ การฟังตนเองในด้านการศึกษาเล่าเรียน การฟังตนเองในด้านเศรษฐกิจ และการฟังตนเองในด้านการกิจส่วนตัวในชีวิตประจำวัน โดยให้ผู้ตอบอ่านข้อความในแบบสอบถามทีละข้อ แล้วตอบตามสภาพที่เป็นจริงของตนเอง โดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องหลังข้อความที่กำหนดไว้ให้ 4 ระดับ

ตัวอย่างแบบสอบถามการพึ่งตนเอง

แบบสอบถามการพึ่งตนเอง	ข้อความ	เสมอ	บางครั้ง	น้อยครั้ง	ไม่เคย
ด้านการศึกษเล่าเรียน	ข้าพเจ้าทำการบ้าน				
ด้านเศรษฐกิจ	ข้าพเจ้ามีเงินเหลือ เพื่อเก็บสะสมจาก เงินค่าขนม				
ด้านภารกิจส่วนตัวใน ชีวิตประจำวัน	ข้าพเจ้ากวาดและ ถูห้องนอนด้วย ตนเอง				

การตรวจให้คะแนน

การตรวจให้คะแนนในแต่ละข้อความนั้น ได้กำหนดน้ำหนักของตัวเลือก
ในแต่ละระดับไว้ดังนี้

ถ้าข้อความนั้นมีความหมายทางบวก การให้คะแนนจะเป็นดังนี้

เสมอ	ให้	3	คะแนน
บางครั้ง	ให้	2	คะแนน
น้อยครั้ง	ให้	1	คะแนน
ไม่เคย	ให้	0	คะแนน

ถ้าข้อความนั้นมีความหมายทางลบ การให้คะแนนจะเป็นดังนี้

เสมอ	ให้	0	คะแนน
บางครั้ง	ให้	1	คะแนน
น้อยครั้ง	ให้	2	คะแนน
ไม่เคย	ให้	3	คะแนน

ดังนั้น ผู้ที่ไ้คะแนนจากแบบสอบถามนี้มาก แสดงว่า เป็นผู้ที่มีการพึ่งตนเองสูง ส่วนผู้ที่ไ้คะแนนจากแบบสอบถามนี้น้อย แสดงว่า เป็นผู้ที่มีการพึ่งตนเองต่ำ

การหาคุณภาพของแบบสอบถาม

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน คือ ศาสตราจารย์ ดร. นื่องพรณ เกิกพิทักษ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กาญจนหาสิกะพันธ์ และ รองศาสตราจารย์กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ ตรวจสอบภาษาที่ใช้และความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) จากนั้นจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน แล้วนำมาทรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม โดยวิธีการแจกแจงของที (T) คัดเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกที่มีระดับนัยสำคัญตั้งแต่ .05 ขึ้นไป โดยให้ครอบคลุมองค์ประกอบตามนิยามศัพท์เฉพาะไว้ใช้ในงานวิจัย และนำมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .9139

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยดำเนินการวิจัยแบบ

Randomized Control Group Pretest - Posttest Design.

(พจน์ สะเพียรชัย และ คนอื่น ๆ. 2519 : 202 - 203) ซึ่งมีแบบแผนการวิจัยดังนี้

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
(R) _E	T _{E1}	X	T _{E2}
(R) _C	T _{C1}	~ X	T _{C2}

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการวิจัย

(R)	แทน	การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่ม
E	แทน	กลุ่มทดลอง
C	แทน	กลุ่มควบคุม
T _{E1} , T _{E2}	แทน	การสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลองของ กลุ่มทดลอง ความลำบาก

T_{C_1}, T_{C_2}	แทน การสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ของกลุ่มควบคุม ตามลำดับ
x	แทน การสอนโดยใช้บทบาทสมมุติ
$\sim x$	แทน การให้ข้อเสนอแนะ

วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล

1. ขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลสวนสนุก ปีการศึกษา 2532 มีจำนวน 6 ห้องเรียน เลือกสุ่มมา 3 ห้องเรียน จำนวน 150 คน ให้นักเรียนทั้ง 150 คน ทำแบบสอบถามการพึงตนเอง และนำรายชื่อนักเรียนที่ได้คะแนนต่ำกว่า เปอร์เซนต์ไทล์ที่ 25 ที่ตามความสมัครใจแล้วสุ่มอย่างง่ายมา จำนวน 16 คน เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

2. ขั้นตอนทดลอง

2.1 เก็บคะแนนการพึงตนเองของนักเรียนแต่ละคนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จากการสอบในขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่างไว้เป็นคะแนนการพึงตนเองก่อนการทดลอง

2.2 ดำเนินการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติกับกลุ่มทดลอง ตามโปรแกรม การสอนสัปดาห์ละ 2 วัน ทุกวันจันทร์และวันพุธ รวม 12 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที โดยใช้เวลาหลังเลิกเรียนตอนเย็น เวลา 15.30 - 16.20 น. ตั้งแต่วันที่ 28 สิงหาคม 2532 ถึงวันที่ 4 ตุลาคม 2532 ส่วนกลุ่ม ควบคุม ได้รับการให้ข้อเสนอแนะตามโปรแกรมที่สร้างขึ้น สัปดาห์ละ 2 วัน ทุกวันอังคารและวันพฤหัสบดี รวม 12 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที โดยใช้เวลา หลังเลิกเรียนตอนเย็น เวลา 15.30 - 16.20 น. ตั้งแต่วันที่ 29 สิงหาคม ถึงวันที่ 5 ตุลาคม 2532

3. หลังสิ้นสุดการทดลองโดยใช้หมาหสมุติและการให้ข้อสนเทศตามโปรแกรมการสอนของแต่ละกลุ่มแล้ว ทำการสอบวัดทั้งสองกลุ่มอีกครั้งโดยใช้แบบสอบถามซุกเกิม

4. นำคะแนนจากผลการทดสอบการฟังตนเองก่อนและหลังการทดลองมาวิเคราะห์หาค่าสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนการฟังตนเองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังการทดลอง

2. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนฟังตนเองของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง

3. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนการฟังตนเองของกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

วิธีจักระหาค่ากับข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 ค่าเฉลี่ย โดยวิธีสูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ.

2524 : 71)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนคน

1.2 ค่าความแปรปรวน โดยใช้สูตร (ถ้วน สายยศ และ
อังคณา สายยศ. 2524 : 75)

$$s^2 = \frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ s	แทน	ความแปรปรวน
$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
$\sum x^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
N	แทน	จำนวนคน

2. สถิติสำหรับการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ

2.1 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการพึงตนเอง โดยใช้
สูตร (ถ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2524 : 187)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{s_H^2}{n_H} + \frac{s_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ t	แทน	ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม
$\bar{X}_H$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
$\bar{X}_L$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
s_H^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง
s_L^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ
n_H	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูง
n_L	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มต่ำ

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการพึงตนเอง โดยใช้สูตร
(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2524 : 171)

$$r = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ ∞	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
n	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
s_i^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแต่ละข้อ
s_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบสอบถาม
		ทั้งหมด

3. สถิติสำหรับการทดสอบสมมุติฐาน

3.1 ทดสอบความแตกต่างของคะแนนการพึงตนเองก่อนการทดลอง
กับหลังการทดลอง ใช้การทดสอบของ วิลคอกซัน (The Wilcoxon
Matched Pairs Signed - Ranks Test) (นิภา ศรีไพโรจน์.
2528 : 111)

3.2 ทดสอบความแตกต่างของคะแนนการพึงตนเองของกลุ่มควบคุม
กับกลุ่มทดลอง ใช้การทดสอบแมน - วิทนี (Mann - Whitney U Test)
(นิภา ศรีไพโรจน์. 2528 : 149)

บทที่ 4

ผลการทดลองและการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลองและแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้แทนความหมายดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
R^+	แทน	การจัดอันดับค่าผลต่างของคะแนนที่มีค่าเป็นบวก
R^-	แทน	การจัดอันดับค่าผลต่างของคะแนนที่มีค่าเป็นลบ
R_E	แทน	ผลรวมของตำแหน่งที่ได้จากกลุ่มทดลอง
R_C	แทน	ผลรวมของตำแหน่งที่ได้จากกลุ่มควบคุม
U	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาในการทดสอบของ แมน - วิทนี (Mann - Whitney U test)
T	แทน	ผลรวมของค่า R ที่มีจำนวนน้อยกว่า ซึ่งใช้พิจารณาในการทดสอบของวิลคอกซ์ (Wilcoxon Matched Pairs Signed - Ranks Test)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. เปรียบเทียบคะแนนการฟังตนเองของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองก่อนการทดลอง

2. เปรียบเทียบคะแนนการพึงตนเองของกลุ่มทดลองก่อนและหลัง
การใช้บทบาทสมมุติ

3. เปรียบเทียบคะแนนการพึงตนเองของกลุ่มควบคุมก่อนและหลัง
การได้รับข้อเสนอแนะ

4. เปรียบเทียบคะแนนการพึงตนเองของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง
ภายหลังการทดลอง

ตาราง 1 เปรียบเทียบคะแนนการพึงตนเองของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง
ก่อนการทดลอง

กลุ่มควบคุม	อันดับ	กลุ่มทดลอง	อันดับ
39	1	42	3
42	3	42	3
43	5	46	7.5
44	6	46	7.5
47	9	48	10
50	12	50	12
50	12	51	14.5
51	14.5	52	16

$$R_C = 62.5$$

$$R_E = 73.5$$

$$U = 26.5$$

จากการวาง Critical Values ของ U ใน The Mann -
Whitney U Test ของ Sanders (Sanders. 1980 : 420)
ในระดับนัยสำคัญที่ .01 ค่า U ที่คำนวณได้จะน้อยกว่าหรือเท่ากับ 7

ดังนั้นผลของการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวางที่ 1 ปรากฏว่า U มีค่า
มากกว่า 7 แสดงว่า คะแนนการพึงตนเองของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองไม่
แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 2 เปรียบเทียบคะแนนการพึงตนเองของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลัง
การใช้บทบาทสมมุติ

คนที่	คะแนนการพึงตนเอง		ผลต่างของคะแนน การพึงตนเอง	อันดับ	R+	R-
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง				
1	42	49	7	4.5	+4.5	
2	42	62	20	8	+8	
3	46	51	5	2	+2	
4	46	59	13	7	+7	
5	48	55	7	4.5	+4.5	
6	50	53	3	1	+1	
7	51	57	6	3	+3	
8	52	63	11	6	+6	

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

T = 0 **

จากการวาง Critical Values ของ T ใน Wilcoxon
Matched - Pairs Signed Ranks Test ของ Sanders (Sanders.
1980 : 418) ในระดับนัยสำคัญที่ .01 ค่า T ที่คำนวณได้จะต้องน้อยกว่า
หรือเท่ากับ 1 (N = 8)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวาง 2 ปรากฏว่า ค่า T ที่คำนวณได้
เท่ากับ 0 แสดงว่า คะแนนการฟังตนเองของกลุ่มทดลองหลังจากได้รับการสอน
โดยใช้บทบาทสมมุติสูงกว่าก่อนการสอน โดยใช้บทบาทสมมุติอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การสอนโดยใช้บทบาทสมมุติสามารถทำให้นักเรียน
มีการฟังตนเองสูงขึ้น

ตาราง 3 เปรียบเทียบคะแนนการฟังตนเองของกลุ่มควบคุม ก่อนและหลัง
การได้รับข้อสนเทศ

คนที่	คะแนนการฟังตนเอง		ผลต่างของคะแนน การฟังตนเอง	อันดับ	R+	R-
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง				
1	39	44	5	5.5	+5.5	
2	42	47	5	5.5	+5.5	
3	43	45	2	2	+2	
4	44	53	9	7	+7	
5	47	47	0	-	-	
6	50	52	2	2	+2	
7	50	53	3	4	+4	
8	51	53	2	2	+2	

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

T = 0**

จากตาราง Critical Values ของ T ใน Wilcoxon
Matched - Pairs Signed Ranks Test ของ Sanders (Sanders.
1980 : 418) ในระดับนัยสำคัญที่ .01 ค่า T ที่คำนวณได้จะต้องน้อยกว่า
หรือเท่ากับ 1 (N = 8)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 3 ปรากฏว่า ค่า T ที่คำนวณ
ได้เท่ากับ 0 แสดงว่า คะแนนการพึงตนเองของกลุ่มควบคุมหลังจากได้รับ
ข้อสนเทศสูงกว่าก่อนได้รับข้อสนเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
แสดงว่า การได้รับข้อสนเทศเกี่ยวกับการพึงตนเองสามารถทำให้นักเรียนมีการ
พึงตนเองสูงขึ้น

ตาราง 4 เปรียบเทียบคะแนนการพึงตนเองของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง
ภายหลังการทดลอง

กลุ่มควบคุม	อันดับ	กลุ่มทดลอง	อันดับ
44	1	49	5
45	2	51	6
47	3.5	53	9.5
47	3.5	55	12
52	7	57	13
53	9.5	59	14
53	9.5	62	15
53	9.5	63	16

$$R_C = 45.5$$

$$R_E = 90.5$$

$$U = 9.5 *$$

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากการวาง Critical Values ของ U ใน The Mann -
Whitney U Test ของ Sanders (Sanders. 1980 : 419)

ในระกับนัยสำคัญที่ .05 ค่า U ที่คำนวณได้จะต้องน้อยกว่าหรือเท่ากับ 15

กั้งนั้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวางที่ 4 ปรากฏว่า ค่า U มีค่าน้อยกว่า 15 แสดงว่าคะแนนการฟังตนเองภายหลังการทดลองของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติสามารถทำให้นักเรียนมีการฟังตนเองสูงกว่าการให้ข้อสนเทศ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาลักษณะของการใช้บทบาทสมมุติที่มีต่อการพึ่งตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลสวนสนุก จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2532 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เปรียบเทียบการพึ่งตนเองของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติกับนักเรียนที่ได้รับการสอนพิเศษ
2. เปรียบเทียบการพึ่งตนเองของนักเรียน ก่อนและหลังการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติ
3. เปรียบเทียบการพึ่งตนเองของนักเรียน ก่อนและหลังการให้ข้อเสนอแนะ

ประชากร ✓

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลสวนสนุก อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2532 ซึ่งได้จากการคัดเลือกผู้ที่ได้คะแนนจากแบบสอบถาม การพึ่งตนเองต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา จำนวน 37 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลสวนสนุก อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2532 ที่มีการพึ่งตนเองค่า จำนวน 16 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย จากกลุ่มประชากรที่มีความสมัครใจ แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่ง แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 8 คน และกลุ่มควบคุม 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้าง

1. โปรแกรมการสอนโดยการให้บทบาทสมมุติ
2. โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ
3. แบบสอบถามการพึ่งตนเอง

การดำเนินการทดลอง

1. การทดสอบครั้งแรก (Pretest) ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 150 คน ทำแบบสอบถามการพึ่งตนเอง แล้วคัดเลือกนักเรียนที่ได้คะแนนค่าว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา ได้จำนวน 37 คน ทำการสัมภาษณ์เพื่อถามความสมัครใจในการเข้ากลุ่ม แล้วสุ่มจากนักเรียนที่สมัครใจ ด้วยวิธีสุ่มอย่างง่ายมา จำนวน 16 คน และสุ่มอย่างง่ายแยกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน

2. ขั้นตอนการทดลอง ดำเนินการทดลองโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติกับกลุ่มทดลอง ตามโปรแกรมการสอนโดยการให้บทบาทสมมุติเรื่อง การพึ่งตนเอง จำนวน 12 ครั้ง เป็นเวลา 6 สัปดาห์

สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ในวันจันทร์และวันพุธ เวลา 15.30 – 16.20 น. ตั้งแต่วันที่ 28 สิงหาคม 2532 ถึง วันที่ 4 ตุลาคม 2532 ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการให้ข้อเสนอแนะตามโปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะเรื่องการฟังตนเอง จำนวน 12 ครั้ง เป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ในวันอังคารและวันพฤหัสบดี เวลา 15.30 – 16.20 น. ตั้งแต่วันที่ 29 สิงหาคม 2532 ถึง วันที่ 5 ตุลาคม 2532

3. การทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) ให้นักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบสอบถามการฟังตนเองอีกครั้งหนึ่ง หลังจากการสอนโดยใช้บทบาทสมมติและหลังการให้ข้อเสนอแนะ

4. นำแบบสอบถามการฟังตนเองในครั้งหลังมาตรวจให้คะแนน

5. นำคะแนนที่ได้จากการทำแบบสอบถามการฟังตนเองทั้ง 2 ครั้ง มาทำการวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล โดยเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการฟังตนเองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งแยกวิเคราะห์ดังนี้

1. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนการฟังตนเอง ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการให้บทบาทสมมติ และนักเรียนที่ได้รับการให้ข้อเสนอแนะก่อนการทดลอง โดยใช้การทดสอบของแมน - วิทนี (The Mann - Whitney U Test)

2. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนการฟังตนเอง ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการให้บทบาทสมมติ ก่อนและหลังการสอนโดยการให้บทบาทสมมติ โดยใช้การทดสอบของ วิลคอกซัน (Wilcoxon Matched - Pairs Signed Ranks Test)

3. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนการฟังตนเอง ของนักเรียนที่ได้รับการให้ข้อเสนอแนะ ก่อนและหลังการให้ข้อเสนอแนะ โดยใช้การทดสอบของ วิลคอกซัน (Wilcoxon Matched - Pairs Signed Ranks Test)

4. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนการฟังตนเอง ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการโต้ตอบทางสมมุติ และนักเรียนที่ได้รับการให้ข้อเสนอแนะ หลังการทดลอง โดยใช้การทดสอบของ แมน - วิทนี (The Mann - Whitney U Test)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าสรุปผลได้ดังนี้

1. เปรียบเทียบคะแนนการฟังตนเองของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง ปรากฏว่า คะแนนการฟังตนเองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

2. เปรียบเทียบคะแนนการฟังตนเอง ระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยการโต้ตอบทางสมมุติ และกลุ่มควบคุมที่ได้รับการให้ข้อเสนอแนะ พบว่า การสอนโดยการโต้ตอบทางสมมุติ ทำให้นักเรียนมีการฟังตนเองสูงขึ้น มากกว่า การให้ข้อเสนอแนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เปรียบเทียบคะแนนการฟังตนเองของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลัง การสอนโดยการไ้ข้บทบาทสมมุติ พบว่า การสอนโดยการไ้ข้บทบาทสมมุติ ทำให้นักเรียนมีการฟังตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. เปรียบเทียบคะแนนการฟังตนเองของกลุ่มควบคุมก่อนและหลัง การให้ข้อเสนอแนะ พบว่า การให้ข้อเสนอแนะทำให้นักเรียนมีการฟังตนเองสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากการศึกษาผลของการไ้ข้บทบาทสมมุติที่มีต่อการฟังตนเองของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลสวนสนุก อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการไ้ข้บทบาทสมมุติ มีการฟังตนเอง สูงขึ้น หลังจากได้รับการสอนโดยการไ้ข้บทบาทสมมุติแสดงให้เห็นว่า การไ้ข้ บทบาทสมมุติ เป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยพัฒนาการฟังตนเองของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ อัจฉรา เนกรล้อมวงศ์ (2531 : 49) ที่ได้ศึกษาผลของการไ้ข้บทบาทสมมุติที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการไ้ ข้บทบาทสมมุติมีการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอน แบบปกติ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า บทบาทสมมุติสามารถพัฒนาการพึ่งตนเองของนักเรียนให้สูงขึ้นกว่าเดิม ทั้งนี้เพราะว่านักเรียนได้มีโอกาสดทดลองแสดงบทบาทนั้น ๆ ด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ อีกทั้งได้สำรวจค้นหาพฤติกรรมที่เหมาะสมด้วยตนเอง ดังที่ ชูศรี สนิทประชากร (2525 : 14 - 15) กล่าวว่า บทบาทสมมุติจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องชัดเจน เพราะเรื่องนั้น ๆ จะเป็นเรื่องที่สมมุติจากเรื่องจริง ๆ ซึ่งเป็นการฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้ที่จะนำไปปฏิบัติในสภาพจริงด้วย

2. นักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะมีการพึ่งตนเองสูงขึ้นหลังจากได้รับข้อเสนอแนะ แสดงให้เห็นว่า การให้ข้อเสนอแนะเป็นวิธีการหนึ่งซึ่งช่วยพัฒนาการพึ่งตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งผลของการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ รุจิราภา สิทธิปาน (2531 : 67) ที่ศึกษาลงของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม เพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสังคมกับเพื่อนต่างประเทศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า การปรับตัวทางสังคมกับเพื่อนต่างประเทศของนักเรียนหลังการได้รับข้อเสนอแนะสูงกว่าก่อนได้รับข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า การให้ข้อเสนอแนะเรื่อง การพึ่งตนเอง สามารถพัฒนาการพึ่งตนเองของนักเรียนให้สูงขึ้นกว่าเดิม ซึ่งเป็นการทดลองกับกลุ่มควบคุมโดยการแจกเอกสารข้อเสนอแนะนี้ผู้วิจัยสังเกตพบว่า สมาชิกมีความสนใจและอ่านเอกสารข้อเสนอแนะอย่างตั้งใจ มีการพูดคุยกันน้อยมากในเรื่องของการให้ข้อเสนอแนะนี้ คมเพชร ฉัตรสุณกุล (2521 : 195 - 196) กล่าวว่า การให้ข้อเสนอแนะจะทำให้ผู้ได้รับข้อเสนอแนะมีโอกาสรับรู้รายละเอียดบางประการที่จำเป็นต่อการตัดสินใจ หรือปรับปรุงส่วนที่บกพร่อง และข้อเสนอแนะที่มีคุณค่าจะมีส่วนช่วยพัฒนาให้ผู้รับข้อเสนอแนะได้เกิดความเข้าใจอย่างถูกต้องว่าจะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างไร จึงจะทำให้ประสบความสำเร็จตามสมควร

มีความเข้าใจตนเองได้ถูกต้องยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะบางครั้งผู้รับข้อเสนอแนะก็ไม่สามารถจะเข้าใจอะไรได้ทุกอย่าง แม้ว่าสิ่งเหล่านั้นจะเกี่ยวข้องกับตนเองก็ตาม

3. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการใช้บทบาทสมมุติ มีการฟังตนเองสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการให้ข้อเสนอแนะ อย่างไรก็ตาม ภายหลังการทดลองการฟังตนเองของแต่ละกลุ่มสูงขึ้น แต่การฟังตนเองของกลุ่มทดลองสูงขึ้นเป็นปริมาณมากกว่ากลุ่มควบคุม แสดงให้เห็นว่า การสอนโดยการใช้บทบาทสมมุติเป็นวิธีการที่สามารถพัฒนาการฟังตนเองได้ดีกว่าการให้ข้อเสนอแนะ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ วรกี สิริพิทุร (2525 : 40) ซึ่งศึกษาการพัฒนามโนภาพแห่งตนโดยใช้บทบาทสมมุติกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้บทบาทสมมุติมีการพัฒนามโนภาพแห่งตนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะ และ จิราภรณ์ หุ่นตระกูล (2528 : 53) ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมุติที่มีต่อการพัฒนาการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า กลุ่มที่สอนโดยใช้บทบาทสมมุติมีการพัฒนาการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการใช้บทบาทสมมุติมีการฟังตนเองสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการให้ข้อเสนอแนะ ทั้งนี้เพราะว่าการสอนโดยการใช้บทบาทสมมุติ จะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง ได้เรียนรู้ด้วยการกระทำ ได้สัมผัสประสบการณ์ต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกับสภาพความเป็นจริง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่เรียนชัดเจนขึ้น ทำให้เข้าใจตนเองและผู้อื่นมากขึ้น เรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมของตน สามารถตัดสินใจ รู้จักการแก้ปัญหา และสามารถนำการแก้ปัญหาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มที่ได้รับการให้ข้อเสนอแนะซึ่งเป็นการให้นักเรียนได้เรียนรู้ และศึกษาข้อมูลจากเอกสาร สมาชิกในกลุ่มไม่มีโอกาสได้ฝึกปฏิบัติด้วยการแสดงบทบาทสมมุติ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า การสอนโดยใช้บทบาทสมมุติ สามารถทำให้การฟังตนเองของนักเรียนสูงขึ้น จึงควรส่งเสริมให้มีการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติ เพื่อพัฒนาการฟังตนเองของนักเรียนในระดับอื่น ๆ ต่อไป

2. ควรมีการฝึกและให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้บทบาทสมมุติแก่ครู เพื่อให้รู้จักนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชั้นต่าง ๆ และปรับปรุงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมแก่นักเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรมีการติดตามผลในระยะยาว หลังจากเสร็จสิ้นการทดลองไปแล้ว เพื่อดูว่าการฟังตนเองของนักเรียนที่ได้รับการพัฒนาไปแล้วยังคงอยู่มากน้อยเพียงใด

2. ควรทดลองใช้วิธีอื่น ๆ เช่น กิจกรรมกลุ่ม เทคนิคแม่แบบ เพื่อพัฒนาการฟังตนเองด้วย

מזרח ארץ ישראל

บรรณานุกรม

การศาสนา, กรม. หลักการ วิธีการจัดจริยศึกษาและหัวข้อจริยธรรมฉบับใช้
อบรมสั่งสอนนักเรียน นักศึกษา (ฉบับทดลอง). กรุงเทพฯ :
กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2521.

คณะกรรมการเพื่อพัฒนาคู่มือ วิทยากรค่านิยม. วิทยากรกับการปลูกฝังและ
สร้างเสริมค่านิยม. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม
แห่งชาติ, 2529.

✱ คมเพชร ฉัตรสุกกุล. บริการสนเทศ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สงรุ่งการพิมพ์,
2521.

✓ _____ . กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สงรุ่งการพิมพ์,
2522.

จิราภรณ์ หุ่นกระกุล. การทดลองใช้บทบาทสมมุติที่มีต่อการพัฒนาการปรับตัว
ด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียน
วัดเสมียนนารี. ปริญญาโท ศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อักษรย่อ.

เจ้าคณะภาคมหากาย. แนะแนวการปฏิบัติคุณธรรม 4 ประการ และการ
ปฏิบัติทศกัณฐ์พื้นฐาน 5 ประการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
การศาสนา, 2525.

ชนิกา รัชพลเมือง. เด็กและเยาวชนไทย. ภาพฉายสู่อนาคต. หน้า ก.

กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

✓ ชุศรี สนิทประชากร. วิธีสอนในระดับประถมศึกษาตามแนวหลักสูตรใหม่.

กรุงเทพฯ : วัชรการพิมพ์, 2525.

ทองเคื่อน ศาสตรภัทร. การเปรียบเทียบทฤษฎีจิตวิทยาการพัฒนากับการเด็ก.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.

ทรรศนิยา กัลยาณมิตร และ สุนัน อมรวิวัฒน์. "จริยธรรมที่สร้างสมแก่
เยาวชน," ไทย. 3(2) : 58 - 59 ; ตุลาคม - ธันวาคม 2526.

✓ หิศนา แชนมณี. "การใ้บทบาทสมมุติในการเรียนการสอน." ครูศาสตร์.

6(2) : 41 - 48 ; กรกฎาคม - สิงหาคม 2519.

✓ นิภา ศรีไพโรจน์. สถิติอนุพัทธารามิเตอร์. มหาสารคาม : ภาควิชาพื้นฐาน

การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาสารคาม, 2528.

✓ บุญทัน คอกโซสง และ ชเนศ ก้วนชะเอม. กระบวนการและวิธีการพัฒนา

จิตใจเพื่อพัฒนาสังคมไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์รัชดา, 2527.

เบญจรัตน์ จารุรัตน์จามร. การสร้างแบบทดสอบวัดค่านิยมพื้นฐาน เรื่อง
การพึ่งตนเองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดพิษณุโลก.

ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร. 2527. อักสำเนา.

ปรีชา ศรีสมยศ. การเปรียบเทียบการสอนจริยศึกษาโดยการใช้การแสดง

บทบาทสมมุติและการใช้การอภิปรายกลุ่มระดับประถมศึกษาปีที่ 6.

ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2528. อักสำเนา.

✓ นภา สัตยธรรม. เทคนิคการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์เรือนแก้ว, 2524.

บุสดี จิระวัณนกิจ. การศึกษาพัฒนาการด้านการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมตาม

คุณลักษณะค่านิยมพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัด

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในเขตการศึกษา 1. วิทยานิพนธ์

กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2526. อักสาเนา.

✓ พรพนพิศ วาณิชการ. คู่มือแนะแนว การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์คุรุสภา, 2528.

พิรพงศ์ สิริวัฒนางกูร. การเปรียบเทียบพฤติกรรมตอบสนองระหว่างบุคคลของ

นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเอง กับแบบยับยั้งการ

พึ่งตนเอง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนรัฐบาล จังหวัดชลบุรี.

ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2520. อักสาเนา.

✓ ไพศาล ไกรสิทธิ. วัฒนธรรมการทํางานของคนไทย. ปริญญาโท กศ.ค.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.

อักสาเนา.

มธุรส วีระกำแหง. ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจได้สัมฤทธิ์ การคิดแบบ

ไม่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง การอบรมเลี้ยงดูในการฝึกให้พึ่งตนเองและ

ในการยับยั้งการพึ่งตนเองของเด็กไทย เชื้อชาติไทย และเด็กไทย

เชื้อชาติจีน ในระดับอนุบาล. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ :

วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2515. อักสาเนา.

✓ มานิก มานิกเจริญ. พจนานุกรมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :

แพร่พิทยา, 2514.

- มาลา วิฑูยานนท์. ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจไปสัมผัสกับแบบการรับรู้และการเลี้ยงดูในด้านการฝึกให้พึ่งตนเอง กับในด้านการยับยั้งการพึ่งตนเอง เปรียบเทียบเด็กในนครหลวงกับเด็กในต่างจังหวัด ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. ปรินทิพ. กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2515. อักสำเนา.
- รัตนา ยัญทิพย์. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู พฤติกรรมตอบสนอง ระหว่างบุคคลและการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินทิพ. กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522. อักสำเนา.
- รุจิรภา สิริพาน. ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวทางสังคม กับเพื่อนต่างประเทศ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียน พิบูลย์วิทยาลัย จังหวัดลพบุรี. ปรินทิพ. กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อักสำเนา.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ทวีติการพิมพ์, 2524.
- วรกี สิริพิทุร. การพัฒนาโมเดลแห่งตนโดยใช้บทบาทสมมุติของนักเรียนชั้นประถม ปีที่ 4 โรงเรียนประถมสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ปรินทิพ. กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.
- วันเพ็ญ อายุกา. การศึกษาลักษณะและความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่แสดงออก ถึงบุคลิกภาพเก็บตัวหรือแสดงตัว กับการยอมรับตนเองและผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนของวัยรุ่นในโรงเรียนรัฐบาล ในจังหวัดชลบุรี. ปรินทิพ. กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2512. อักสำเนา.

วารุณีย์ จันทรแสงสุก. ผลของการสังเกตตนเองและการเสริมแรงตนเองตาม
กฎพีแม็คคอปพฤติกรรมไม่สนใจเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
โรงเรียนฉวางรัชกาลิเชก. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2522. อักสาเนา.

วิชาการ, กรม. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2525.

วิมลรัตน์ ชัยสิทธิ. การแสดงผลพหุสมมุติในการสอนกลุ่มบูรณาการสำหรับ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522. อักสาเนา.

วิไลลักษณ์ เล็กศิริรัตน์. ศึกษาคำนิพนธ์ที่ปรากฏในหนังสือเรียนเสริมสร้าง
ประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6. สงขลา :
คณะมนุษยศาสตร์ - สังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูสงขลา, 2527.

ศิริภาณุจน์ โกสมภ. "การไขหมพหุสมมุติในห้องเรียน." วิทยาสาร.
30(77) : 10 - 13 ; เมษายน 2522.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. ประมวลความรู้เกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาคุณธรรม
ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ.
2530 - 2534). กรุงเทพฯ : สำนักงานพัฒนาคุณธรรม
กระทรวงศึกษาธิการ, 2531.

สมใจ ลักษณะ. "เทคนิคการผสมผสานทักษะทางสังคมกับการฟังตนเอง เพื่อ
ให้นักเรียนแก้ปัญหาส่วนตัวได้." วารสารแนะแนว 20(105) :
14 - 17 ; มิถุนายน - กรกฎาคม 2529.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. การพัฒนาคุณภาพของประชากรไทย. กรุงเทพฯ :
แพรวพินทยา, 2514.

สามัญศึกษา, กรม. คู่มือการปลูกฝังและเสริมสร้างค่านิยมพื้นฐาน เรื่อง การพึ่งตนเอง. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, 2529.

สุจิตรา บัวคำนา. การศึกษาการสอนจริยศึกษาค้นคว้าการใช้และไม่ใช้ การแสดงบทบาทสมมุติในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อักสาเนา.

สุพิศรา สุภาพ. สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2525.

สุนน อมรวิวัฒน์. "การปลูกฝังค่านิยมในตัวเด็ก," คุรุปริทัศน์. (ฉบับความรู้เกี่ยวกับเด็ก) : 100 - 103 ; 2522.

สุนน อมรวิวัฒน์, แรมสมร อยู่สถาพร และ โสภภาพรณ ชัยสมบัติ. หลักและแนวปฏิบัติในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ วัฒนาพานิช, 2526.

✓ สวรรณ ทวีชัน. ผลของการใช้บทบาทสมมุติที่มีต่อแรงจูงใจไปสู่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อักสาเนา.

✓ อัจฉรา เนตรล้อมวงศ์. ผลของการใช้บทบาทสมมุติที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อักสาเนา.

อัจฉรา เปรมเป็ร้องเวส. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแสดงตัว - เก็บตัว ความเกรงใจและการพึ่งตนเอง. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2517. อักสาเนา.

โอวาท สุธนารักษ์. แนวคิดและประสบการณ์การจักการศึกษา เพื่อการ
ฝึกตนเอง. กรุงเทพฯ : บริษัทสารมวลชน จำกัด, 2530.

Conoley, Jane Close. "The Effects of Interdependent Learning Tasks and Role Play on Sociometric Patterns, Work Norm Measures and Behavior in Elementary Classroom." Dissertation Abstracts International. 27 : 4977 - A ; February, 1977.

✓ Geller, Danial M. "Involvement in Role - Playing Simulations A Demonstration with Studies on Obedience," Journal of Personality and Social Psychology. 36 : 219 - 235, March ; 1978.

Layser, Yana. "The Effects of Role Playing in Elementary School Classroom on Children with low Sociometric Status," Dissertation Abstracts International. 36 : 7342 - A ; May, 1976.

✓ Lee, John R. Teaching Social Studies in the Elementary School. New York : Free Press, 1974.

Sander, Donald H., A. Franklin Murph and Robert J. Eng. Statistics : A Fresh Approach. International Student Edition, Tokyo : McGraw - Hill International Book Company, 1980.

✓ Shaftel, Fannic R. and George Shaftel. Role Playing for Social Value : Decision Making in the Social Studies. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice - Hall, 1967.

Shoudt, John Thomas. "The Effect of Varying Levels of Role - Taking Skills on the Efficacy of Role Playing Training with Kindergarten Children," Dissertation Abstracts International. 37 : 2754 - A ; November, 1976.

Tayler, John L. and Rex Walford. Simulation in the Classroom. Middlesex, Marmonsworth, Penguin Book, 1974.

Wagner, Betty Jane. "The Use of Role." Resources in Education (ERIC). 13 : 56 ; March, 1978.

การคำนวณ

ภาคผนวก ก

- แบบสอบถามการฟังตนเอง
- คำอ่านาจรจำแนกของแบบสอบถามการฟังตนเอง
- คะแนนการฟังตนเองของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง
- คะแนนการฟังตนเองของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

แบบสอบถาม

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นการถามเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด หรือการกระทำบางอย่างของนักเรียนในเรื่องการเรียนและเรื่องทั่ว ๆ ไป ดังนั้น คำตอบของนักเรียนจึงไม่มีถูกหรือผิด ข้อสำคัญก็คือ ขอให้นักเรียนตอบให้ตรงกับสภาพความจริงของนักเรียนให้มากที่สุด และคำตอบที่ได้จะไม่กระทบกระเทือนต่อการเรียนของนักเรียน

ต่อไปนี้เป็นการทำแบบสอบถาม ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียน เพียงข้อเดียว

ข้อความ	สม่ำเสมอ	บางครั้ง	น้อยครั้ง	ไม่เคย
1. ข้าพเจ้าทำการบ้านด้วยตนเอง.....				
2. เมื่อทำแบบฝึกหัดไม่ได้ ข้าพเจ้าจะลอกแบบฝึกหัดของเพื่อนไปส่งครู.....				
3. เวลาที่ครูมอบหมายงานให้ทำเป็นกลุ่ม ข้าพเจ้าจะเลือกทำงานกับเพื่อนที่สนิทเพื่อให้เพื่อนทำงานแทน.....				
4. ขณะที่กำลังเรียน ถ้ามีข้อสงสัยเกี่ยวกับบทเรียน ข้าพเจ้าจะซักถามครูจนเข้าใจ.....				
5. ข้าพเจ้าชวนให้เพื่อนถามครู เมื่อข้าพเจ้าไม่เข้าใจบทเรียนที่ครูกำลังสอน.....				
6. ข้าพเจ้าไม่กล้าถามหรือถามข้อสงสัยเกี่ยวกับบทเรียนในขณะที่เรียน.....				
7. เมื่อมีเวลาว่างขณะอยู่ที่โรงเรียน ข้าพเจ้าจะเข้าห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือที่ให้ความรู้เพิ่มเติม.....				
8. เมื่อไม่เข้าใจบทเรียนอย่างแท้จริง ข้าพเจ้ามักจะเข้าห้องสมุดเพื่อศึกษาเรื่องนั้น ๆ เพิ่มเติม.....				
9. แม้ข้าพเจ้าจะไม่เข้าใจในสิ่งที่เรียน ข้าพเจ้าก็ไม่สนใจที่จะหาความรู้เพิ่มเติม.....				

ข้อความ	สม่ำเสมอ	บางครั้ง	น้อยครั้ง	ไม่เคย
10. ข้าพเจ้ามีหน้าที่เรียนอย่างเดียว แต่เรื่อง การหาเงินนั้นเป็นหน้าที่ของพ่อแม่.....				
11. ข้าพเจ้ารู้สึกอับอายมาก ถ้าต้องไปทำงาน รับจ้างเพื่อหารายได้พิเศษ.....				
12. ข้าพเจ้ารู้สึกภูมิใจ ที่สามารถเก็บสะสมเงิน จากค่าขนม.....				
13. ข้าพเจ้าคิดว่าคนไม่จำเป็นต้องเก็บออมเงิน เพราะการออมเป็นหน้าที่ของพ่อแม่.....				
14. ข้าพเจ้าใช้เงินที่ได้รับจากผู้ปกครอง ซื้อของที่พอใจโดยไม่เก็บออมไว้เลย.....				
15. ข้าพเจ้าคิดว่าของเล่นราคาแพงเป็น สิ่งฟุ่มเฟือย และไม่จำเป็นสำหรับ ข้าพเจ้าเลย.....				
16. ก่อนที่จะซื้อของสิ่งใด ข้าพเจ้าจะคิดเสมอ ว่า ของสิ่งนั้นมีประโยชน์ คู่กับกับเงิน ที่เสียไปหรือไม่.....				
17. แม้ข้าพเจ้าจะมีสิ่งของบางอย่างแล้ว แต่ เมื่อเห็นของใหม่ที่ดูใจก็จะซื้อทันทีถ้า มีเงินพอ.....				
18. ข้าพเจ้ากลัวว่าและดูห้องนอนของตัวเอง.....				

ข้อความ	สม่ำเสมอ	บางครั้ง	น้อยครั้ง	ไม่เคย
19. ข้าพเจ้ารู้สึกภูมิใจ ที่ได้ช่วยแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองเกี่ยวกับงานต่าง ๆ ในบ้าน.....				
20. ข้าพเจ้ารู้สึกพอใจ เมื่อมีผู้อื่นมาช่วยทำงานต่าง ๆ ในบ้านแทนข้าพเจ้า.....				
21. ข้าพเจ้าชอบแซมเสื้อผ้าที่ชำรุดด้วยตนเอง.....				
22. ข้าพเจ้าคิดว่า การซ่อมแซมเสื้อผ้าหรือเครื่องใช้สอยที่ชำรุดเล็ก ๆ น้อย ๆ เป็นหน้าที่ ๆ ข้าพเจ้าควรทำ.....				
23. ข้าพเจ้าคิดว่า การซ่อมแซมเสื้อผ้าที่ชำรุดด้วยตนเอง เป็นการเสียเวลาโดยไม่จำเป็น.....				
24. ข้าพเจ้าสนใจที่จะหัดประกอบอาหารด้วยตนเอง.....				
25. ข้าพเจ้าคิดว่า การซื้ออาหารสำเร็จรูปมารับประทาน เป็นวิธีที่ดีกว่าการประกอบอาหารรับประทานเอง.....				
26. ข้าพเจ้าคิดว่า การประกอบอาหารรับประทานด้วยตนเอง เป็นเรื่องน่าเบื่อและทำให้เสียเวลาโดยไม่จำเป็น.....				

ข้อความ	สม่ำเสมอ	บางครั้ง	น้อยครั้ง	ไม่เคย
27. ข้าพเจ้าสามารถอยู่ตามลำพังได้เอง เมื่อผู้ปกครองไม่อยู่บ้าน.....				
28. ข้าพเจ้าสามารถแยกห้องนอน เพื่อ ไปนอนคนเดียวได้.....				
29. เมื่อผู้ปกครองไม่อยู่บ้าน ข้าพเจ้าจะมี ความวิตกกังวลอยู่ตลอดเวลา.....				

ค่าอ่านจาวาแนกของแบบสอบถามการพึ่งตนเอง

ข้อที่	t	ข้อที่	t
1	4.1702	16	5.6253
2	5.8546	17	6.2817
3	5.2659	18	4.8435
4	2.1061	19	4.3360
5	5.1674	20	4.8677
6	4.9844	21	5.4338
7	3.5437	22	5.1510
8	3.7250	23	3.5882
9	4.0799	24	4.4198
10	2.1256	25	4.1290
11	2.7496	26	2.5688
12	4.3346	27	4.0066
13	2.8309	28	3.8227
14	4.1553	29	3.3393
15	3.7137		

คะแนนการฟังตนเองของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง

คนที่	Pre - test	Post - test
1	42	49
2	42	62
3	46	51
4	46	59
5	48	55
6	50	53
7	51	57
8	52	63

คะแนนการทึ่งตนเองของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

คนที่	Pre - test	Post - test
1	39	44
2	42	47
3	43	45
4	44	53
5	47	47
6	50	52
7	50	53
8	51	53

ภาคผนวก ข

- โปรแกรมการสอนโดยการใช้บทบาทสมมุติ
- โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

โปรแกรมการสอนโดยการใช้นิทานสมมุติ

แผนการสอนครั้งที่ 1

หัวข้อเรื่อง ปฐมนิเทศ

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจวิธีการ หน้าที่และจุดมุ่งหมายของการแสดงนิทานสมมุติ
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกความหมายของการฟังตนเอง และประเภทของการฟังตนเองได้
3. เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนในกลุ่ม

สื่อการเรียน

1. เอกสารเกี่ยวกับการฟังตนเอง
2. เกม "กระเป๋าด้ายโรค"

วิธีการสอน

1. ชี้แจงจุดมุ่งหมาย ทลออกจนวิธีการ นิทานและหน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. อภิปรายความหมายและลักษณะของบุคคลที่ฟังตนเอง
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย
4. นักหมายนักเรียนเกี่ยวกับสถานที่ วันและเวลา ในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป

5. เล่นเกม "กระเป๋าด่ายโรค" ดังนี้

5.1 ให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลม แล้วนำกระเป๋ 1 ใบ ไปตั้งไว้กลางวง

5.2 ให้นักเรียนคนหนึ่งเดินมาที่กระเป๋ เอามือมาแตะที่กระเป๋ เมื่อแตะกระเป๋จะติดโรคชนิดหนึ่งมา (เพราะกระเป๋านั้นเป็นกระเป๋าดักโรค) ให้นักเรียนติดเอาเองว่า ติดโรคอะไรมา เช่น ถ้าติดโรคหัดมานักเรียนก็จะทำท่าเป็นโรคหัด แล้วเดินไปหานักเรียนคนใดคนหนึ่งในวงแล้วเอามือไปแตะที่คน ๆ นั้น คนที่ได้รับโรคติดก่อนนั้นจะต้องลุกสละที่ให้คนที่นำโรคมาให้แล้วตนเองต้องทำท่าเป็นโรคที่ตนเองได้รับ เดินไปที่กระเป๋ากลางวงเพื่อด่ายโรคนั้น เมื่อแตะกระเป๋าก็จะหายจากโรคเดิมแล้วติดโรคชนิดใหม่ คนนั้นก็จะต้องเดินไปหานักเรียนคนใดคนหนึ่งในวงเพื่อด่ายโรคให้คน ๆ นั้นต่อไป

5.3 ให้นักเรียนหยุดเล่น เมื่อนักเรียนใกล้สนุกสนานกันพอสมควรแล้ว

เนื้อหาเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง

การพึ่งตนเอง หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกในการที่จะกระทำการใด ๆ ให้สำเร็จด้วยตนเองในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยใช้ความรู้ความสามารถของตน

การพึ่งตนเองแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. การพึ่งตนเองในด้านการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของตนในการศึกษาเล่าเรียนตามความรู้ความสามารถของตน รวมทั้งการพยายามแก้ปัญหาการเรียนด้วยตนเอง ได้แก่

- การทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเอง เช่น การทำการบ้าน รายงาน และงานประจักษ์รูปต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเอง
- การซักถามบทเรียนที่ไม่เข้าใจทุกครั้งด้วยตนเอง เช่น การซักถามข้อสงสัยเกี่ยวกับบทเรียน ในขณะที่เรียนในชั้นเรียนด้วยตนเอง
- การหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง เช่น อ่านหนังสือในห้องสมุด หากคนช่วยอธิบายเพิ่มเติม

2. การพึ่งตนเองในด้านการเศรษฐกิจ หมายถึง ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในด้านการเงิน รู้จักหารายได้ในทางสุจริตและรู้จักใช้จ่ายเงินอย่างมีเหตุผล เพื่อแบ่งเบาภาระทางบ้าน โดยไม่กระทบกระเทือนต่อการศึกษาเล่าเรียน ได้แก่

- การหารายได้พิเศษเมื่อว่างจากการเรียน เช่น ขายของ หน้าร้าน รับจ้างเสิร์ฟอาหารในร้านอาหาร
- การออมทรัพย์ที่ได้รับมา เช่น ฝากเงินไว้ในธนาคาร สะสมเงินไว้ในกระปุกออมสิน
- การรู้จักใช้จ่ายเฉพาะในสิ่งที่จำเป็น เช่น ไม่ซื้อของฟุ่มเฟือย

3. การพึ่งตนเองในด้านการกิจส่วนตัวในชีวิตประจำวัน หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันให้สำเร็จลงได้ด้วยตนเอง โดยไม่เป็นภาระแก่ผู้อื่น ได้แก่

- การเก็บกวาด ถูบ้าน ล้างจานชามและซักผ้าด้วยตนเอง
- การซ่อมแซมเครื่องใช้สอยด้วยตนเอง
- การประกอบอาหารด้วยตนเอง
- การสามารถอยู่ตามลำพังได้เอง เช่น สามารถอยู่คนเดียวในเวลาที่พักผ่อนยังไม่กลับบ้าน สามารถนอนคนเดียวได้

แผนการสอนครั้งที่ 2

หัวข้อเรื่อง การพึ่งตนเองในด้านการศึกษาเล่าเรียน

กิจกรรม ช่วยตนเอง

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้นักเรียนรู้จักทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเอง

สื่อการเรียน

1. เอกสารเรื่องสั้นการแสดงบทบาทสมมุติ เรื่อง "ช่วยตนเอง"
2. วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมุติ ได้แก่ สมุดแบบฝึกหัด วิชาคณิตศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5, หนังสือ, ปากกา, กระดาษคำ และชอล์ก

การสอนโดยบทบาทสมมุติ

1. ชั้นนำ

ครูสนทนาซักถามนักเรียนเกี่ยวกับการพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จด้วยตนเอง ใครเคยทำ ใครไม่เคยทำ แล้วมีความรู้สึกอย่างไร

2. ขั้นสอน

2.1 หาผู้อสาสมัครเพื่อเตรียมการแสดง

2.2 แจกเอกสารบทบาทสมมุติของแต่ละคนให้ดูแสดงอ่าน และเตรียมตัวแสดงพร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

2.3 เริ่มแสดงบทบาทสมมุติ ให้ผู้แสดงแสดงบทบาทของตน
สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดู ใช้เวลาประมาณ 10 - 20 นาที

2.4 ให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่องที่ได้อ่าน

2.5 ให้นักเรียนทั้งหมดร่วมกันอภิปรายและสรุปเกี่ยวกับบทบาท
การแสดง ในหัวข้อเรื่องต่อไปนี้

ก. ลักษณะการทำงานของเบงจามินเป็นอย่างไร

ข. สมมุติว่า นักเรียนเป็นมดคัน น้ำนักเรียนจะมีความคิด
ช่วยเหลือเพื่อนเช่นนั้นหรือไม่

ค. ลักษณะการทำงานของเพื่อน ๆ ในห้องของเบงจามิน
เป็นอย่างไร ถ้านักเรียนเป็นเพื่อน ๆ ของเบงจามิน นักเรียนจะทำเช่นนั้น
หรือไม่ เพราะเหตุใด

2.6 ครูให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับ การพยายามทำงาน
ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จด้วยตนเอง ตลอดจนความรู้สึกเมื่อสามารถทำงานได้
สำเร็จ และได้รับผลอย่างไร

3. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการแสดงบทบาทสมมุติ เรื่อง
การรู้จักทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเอง

4. การประเมินผล

4.1 สังเกตจากการแสดงของนักเรียน

4.2 สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปรายและการสรุปของ

นักเรียน

เนื้อเรื่องการสอนครั้งที่ 2 เรื่อง "ช่วยตนเอง"

สถานการณ์สมมุติ

เบญจวรรณ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คุณพ่อคุณแม่สอนเบญจวรรณเสมอ ๆ ว่า "คนเป็นที่พึ่งของตนเอง" เบญจวรรณเป็นเด็กขยัน มีความรับผิดชอบ ทำงานอะไรก็สำเร็จ เป็นที่ชื่นชมของคุณพ่อคุณแม่เสมอ

วันหนึ่ง อาจารย์นันทยา เข้าสอนวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งเรื่องที่สอนเป็นเรื่องที่ยาก เมื่ออาจารย์สอนจบ ก็สั่งการบ้านให้นักเรียนทำ 20 ข้อ และให้นักเรียนส่งการบ้านตอนเช้าของวันรุ่งขึ้น นักเรียนส่วนใหญ่แอบบ่นว่าอาจารย์ให้การบ้านมากเกินไป เพราะการบ้านวิชาอื่นก็มีมากมายอยู่แล้ว แต่ในที่สุดนักเรียนทุกคนก็ต้องทำการบ้านส่งอาจารย์นันทยา

มณีรัตน์ เสนอความคิดเห็นว่า ตนจะนำการบ้านวิชาคณิตศาสตร์ไปให้พี่ชายซึ่งเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ช่วยทำ แล้วจะนำมาให้เพื่อน ๆ ดูก่อนเข้าแถวเคารพธงชาติ เบญจวรรณ หูขึ้นว่า พวกเราน่าจะลงทำก่อน ถ้าทำไม่ได้แล้วจึงมาแก้ไขปัญหาก็ครั้งหนึ่ง แต่ไม่มีใครสนใจคำพูดของเบญจวรรณ

เมื่อกลับถึงบ้าน เบญจวรรณได้ใช้ความพยายามทำการบ้านวิชาคณิตศาสตร์ ไม่กี่โทรทัศน์ และนอนคิดกว่าปกติ เพื่อที่จะทำการบ้านให้เสร็จทุกวิชา

ตอนเช้าของวันรุ่งขึ้น เบญจวรรณออกกับเพื่อน ๆ ว่า ตนทำการบ้านเสร็จหมดทุกวิชาแล้ว ใครมีอะไรสงสัยบ้างคนจะอธิบายให้ฟัง แต่ไม่มีใครสนใจ เบญจวรรณเลย ทุกคนรวมมณีรัตน์ เข้าวันนั้นมณีรัตน์มาโรงเรียนสายกว่าอาการอ่อนเพลีย เหลือเวลาอีก 10 นาที ก็จะเข้าแถวเคารพธงชาติแล้ว

มณีรัตน์บอกกับเพื่อน ๆ ว่า คนท้องเสียตั้งแต่เมื่อคืน การบ้านก็ไม่ได้ให้ใคร
ช่วยทำ เพื่อน ๆ ต่างบึกหวัง จะให้เบญจวรรณอธิบายให้ฟังก็ไม่มีเวลาแล้ว

เบญจวรรณคิดในใจว่า ถ้าเพื่อนทุกคนมีความตั้งใจที่จะทำงานต่าง ๆ
ให้สำเร็จด้วยตนเองแล้ว ก็คงไม่ตกอยู่ในสภาพเช่นนี้

ให้นักเรียนแสดงเป็น เบญจวรรณ อาจารย์นิศยา มณีรัตน์ และ
เพื่อน ๆ ความหมายที่กำหนดให้

บทบาทของเบญจวรรณ

ฉันชื่อ เบญจวรรณ กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ฉันเป็น
คนมีความรับผิดชอบ เวลาฉันทำงานอะไร ก็จะพยายามทำให้สำเร็จด้วยตนเอง
เสมอ วันหนึ่ง อาจารย์นิศยาให้การบ้านคณิตศาสตร์ 20 ข้อ และยังมี
การบ้านอื่น ๆ อีก ฉันตั้งใจที่จะทำงานให้สำเร็จด้วยตนเอง ฉันไม่ได้คุยโทรศัพท์
และทำการบ้านจนถึง วันรุ่งขึ้นเมื่อฉันมาถึงโรงเรียน ฉันบอกกับเพื่อนว่าจะช่วย
อธิบายสิ่งที่เพื่อนไม่เข้าใจ แต่ไม่มีใครสนใจ

บทบาทของอาจารย์นิศยา

ฉันชื่อ นิศยา เป็นอาจารย์สอนวิชาคณิตศาสตร์ วันหนึ่งเมื่อฉันสอน
วิชาคณิตศาสตร์เสร็จแล้ว ฉันได้ให้การบ้านนักเรียน 20 ข้อ เพื่อส่งใน
วันรุ่งขึ้น

บทบาทของมณีรัตน์

ฉันชื่อ มณีรัตน์ เป็นนักเรียนห้องเดียวกับเบญจวรรณ วันหนึ่งอาจารย์นิเทศสอนวิชาคณิตศาสตร์และให้การบ้าน 20 ข้อ ฉันและเพื่อน ๆ หนักใจมาก เพราะการบ้านวิชาอื่นก็มากอยู่แล้ว ในที่สุดฉันก็เสนอความคิดเห็นว่า จะให้พี่ชายของฉันช่วยทำการบ้านวิชาคณิตศาสตร์ให้ แล้วนำมาให้เพื่อน ๆ ลอกในท่อนเช้า แก่ฉันมาโรงเรียนสายและไม่ไ้ทำการบ้านมา เพราะฉันท้องเสีย

บทบาทของเพื่อน ๆ

พวกเราเป็นเพื่อน ๆ ของเบญจวรรณ วันหนึ่งอาจารย์นิเทศสั่งการบ้านวิชาคณิตศาสตร์ 20 ข้อ นอกจากนั้นพวกเรายังมีการบ้านวิชาอื่น ๆ อีก พวกเราแอบบ่นว่ามีการบ้านมาก แต่โชคที่มณีรัตน์จะนำการบ้านวิชาคณิตศาสตร์ไปให้พี่ชายช่วยทำ แล้วจะนำมาให้ลอกท่อนเช้าก่อนเข้าแถวเคารพธงชาติ พวกเราจึงไม่คิดที่จะทำการบ้านด้วยตนเอง รุ่งเช้าของวันส่งงาน พวกเรา รอมณีรัตน์เพื่อจะลอกการบ้าน เบญจวรรณบอกว่าจะช่วยอธิบายให้ฟัง พวกเราก็ไม่สนใจ เหลือเวลาอีก 10 นาที จะเข้าแถวเคารพธงชาติ มณีรัตน์มาโรงเรียนแต่ไม่ไ้ทำการบ้านมา เพราะเธอท้องเสีย พวกเรารู้สึกผิดหวังมากที่ไม่มีการบ้านส่ง

แผนการสอนครั้งที่ 3

หัวข้อเรื่อง การพึ่งตนเองในสถานการณ์การศึกษาระยะไกล

กิจกรรม การถามของมานี

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้นักเรียนรู้จักซักถามบทเรียนที่ไม่เข้าใจทุกครั้งด้วยตนเอง

สื่อการเรียน

1. เอกสารเรื่องนั้นการแสดงบทบาทสมมุติ เรื่อง "การถามของมานี"
2. วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมุติ ได้แก่ ปากกา สมุด
โต๊ะ เก้าอี้ กระดานดำ ชอล์ก

การสอนโดยใช้บทบาทสมมุติ

1. ขั้นนำ

ครูสนทนาซักถามนักเรียนเกี่ยวกับ การกล้าซักถามบทเรียนที่ไม่เข้าใจทุกครั้งด้วยตนเอง นักเรียนกล้าซักถามหรือไม่ เพราะเหตุใด มีนักเรียนคนใดบ้างที่เคยทำเช่นนี้ ใครบ้างที่ไม่เคยทำ แล้วมีความรู้สึกอย่างไร

2. ขั้นสอน /

2.1 หาผู้อาสาสมัครเพื่อเตรียมการแสดง

2.2 แจกเอกสารบทบาทสมมุติของแต่ละคนให้ผู้อ่าน และเตรียมตัวแสดงพร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

2.3 เริ่มแสดงบทบาทสมมุติ ให้ผู้แสดงแสดงบทบาทของตน
สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดู ใช้เวลาประมาณ 10 - 20 นาที

2.4 ให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่องที่ได้อ่าน

2.5 ให้นักเรียนทั้งหมดร่วมกันอภิปราย และสรุปเกี่ยวกับบทบาท
การแสดงตามหัวข้อต่อไปนี้

ก. นักเรียนคิดว่า มานี เป็นคนอย่างไร

ข. นักเรียนคิดว่า เพื่อน ๆ ของมานี เป็นคนอย่างไร

ค. ถ้านักเรียนเป็นมานีและเพื่อน ๆ เมื่อมีข้อสงสัยใน
บทเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นเรียน นักเรียนจะซักถามข้อสงสัยด้วยตนเอง
หรือไม่ เพราะเหตุใด

2.6 ครูให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการกล้าซักถาม
บทเรียนที่ไม่เข้าใจด้วยตนเอง ในขณะที่เรียนในชั้นเรียน ใครบ้างที่กล้าทำ
เช่นนี้ ทำแล้วรู้สึกอย่างไร ได้รับผลอย่างไร

3. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการแสดงบทบาทสมมุติ
เรื่อง การรู้จักซักถามบทเรียนที่ไม่เข้าใจด้วยตนเอง

4. การประเมินผล

4.1 สังเกตจากการแสดงของนักเรียน

4.2 สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปรายและการสรุปของ

นักเรียน

เนื้อเรื่องในการสอนครั้งที่ 3 เรื่อง "การถามของมานี"

สถานการณ์สมมติ

มานี เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 วันหนึ่งในชั่วโมงคณิตศาสตร์ อาจารย์ปรางค์ เข้าสอน เรื่อง การสร้างมุมป้าน เมื่ออาจารย์อธิบายขั้นตอนของการสร้างมุมป้าน มานีฟังอาจารย์อธิบายไม่ทัน จึงไม่เข้าใจเรื่องที่อาจารย์สอน แต่ไม่กล้าซักถามเพราะมานีรู้สึกอายเพื่อน กลัวเพื่อนจะว่าเธอไม่ฉลาด ทั้งที่อาจารย์ปรางค์ถามนักเรียนอยู่บ่อย ๆ ว่าใครไม่เข้าใจบ้าง เมื่อไม่มีใครซักถามข้อสงสัย อาจารย์ปรางค์จึงให้นักเรียนหัดทำแบบฝึกหัดตามโจทย์คณิตศาสตร์ที่เขียนไว้บนกระดานดำ มานีทำไม่ได้เลย ได้แถมองเพื่อน ๆ ที่นั่งทำแบบฝึกหัดกันด้วยความกังวล เมื่ออาจารย์ปรางค์เฉลยคำตอบ พร้อมทั้งแสดงวิธีทำบนกระดาน นักเรียนส่วนใหญ่ทำได้ถูกต้อง ยกเว้น มานี ที่นั่งอึดอัด ไม่สบายใจ เพราะไม่ได้ทำเลย

จากนั้น อาจารย์ปรางค์ สอนต่อเรื่อง การสร้างมุมกลับ คราวนี้ นักเรียนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจ สุกายกมือขึ้นถามข้อสงสัย อาจารย์ปรางค์ตอบคำถามอย่างชัดเจน ต่อจากนั้น อุกม ถามข้อสงสัยของคนอื่น อาจารย์ปรางค์ก็อธิบายจนเข้าใจ ตัวอย่างการกระทำของเพื่อน ๆ ทำให้มานีรู้สึกว่าการซักถามข้อสงสัย ภัยคุกคามตัวเอง เป็นสิ่งที่ไม่น่าอายและไม่น่ากลัวเลย มานีจึงตัดสินใจยกมือขึ้นถามบ้าง โดยขออนุญาตอาจารย์ถามตั้งแต่เรื่อง การสร้างมุมป้าน อาจารย์ปรางค์อธิบายให้ฟังทั้งแท่ง จนในที่สุกมานีก็เข้าใจ และเป็นการทบทวนให้เพื่อน ๆ ด้วย อาจารย์ปรางค์ชมเชยมานีและเพื่อน ๆ ที่กล้าซักถามครูด้วยตนเอง เมื่อไม่เข้าใจบทเรียน ทำให้อาจารย์ทราบว่า นักเรียนไม่เข้าใจในเนื้อหาที่เรียนตอนใดบ้าง เพื่อจะได้อธิบายเพิ่มเติมให้เข้าใจ และเมื่ออาจารย์ปรางค์ให้นักเรียนหัดทำแบบฝึกหัดตามโจทย์คณิตศาสตร์บนกระดานดำอีกครั้ง มานีก็สามารถทำแบบฝึกหัดได้

อย่างมีความสุข เหมือนกับเพื่อนคนอื่น ๆ ในชั้นเรียน จากวันนั้น มานิจึงรู้ว่า การซักถามด้วยตนเองเป็นสิ่งที่ไม่น่าอาย อีกทั้งมีประโยชน์ช่วยให้มานีและเพื่อน ๆ ในห้องเรียนเข้าใจบทเรียนที่กำลังเรียนอยู่มากขึ้น

ให้นักเรียนแสดงเป็น อาจารย์ปราวดี มานี สุกา และอุคม ทาม บทบาทที่กำหนดให้

บทบาทของอาจารย์ปราวดี

ฉันชื่อ ปราวดี เป็นอาจารย์สอนวิชาคณิตศาสตร์ ในระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 ฉันต้องการสอนให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหา ฉันชอบให้นักเรียนซักถามบทเรียนที่ไม่เข้าใจด้วยตนเอง เพื่อจะได้ช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนมากขึ้น วันนี้ฉันสอนนักเรียนในเรื่อง การสร้างมุมภายในและมุมกลับ เมื่อนักเรียนซักถามข้อสงสัยเกี่ยวกับบทเรียน ฉันได้อธิบายข้อสงสัยต่าง ๆ ให้นักเรียนฟังอย่างชัดเจน และได้กล่าวชมเชยนักเรียนที่กล้าซักถามข้อสงสัยด้วยตนเอง

บทบาทของมานี

ฉันชื่อ มานี เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ฉันเป็นคนขี้อาย เมื่อเรียนไม่เข้าใจ ฉันจะเก็บข้อสงสัยไว้คนเดียว ไม่กล้าที่จะซักถามข้อสงสัย เพราะรู้สึกอายเพื่อน กลัวเพื่อน ๆ จะว่าฉันไม่ฉลาด วันหนึ่ง อาจารย์ปราวดี สอนเรื่อง การสร้างมุม ฉันฟังอาจารย์อธิบายไม่ทันจึงไม่เข้าใจ แต่ก็ไม่กล้าถามอาจารย์ เมื่ออาจารย์ให้ทำแบบฝึกหัด ฉันจึงทำไม่ได้และไม่รู้จะทำเลย ต่อมาฉันเห็นสุกาและอุคม ยกมือถามอาจารย์เมื่อมีข้อสงสัย ฉันจึงรู้ว่า

การยกมือขึ้นซักถามข้อสงสัย เป็นสิ่งที่ไม่น่าอายและไม่น่ากลัวเลย ฉันจึง
 ตักสินใจยกมือขึ้นถามคำถามบ้าง โดยฉันขออนุญาตอาจารย์ถามถึงเรื่องที่เรียน
 ทั้งแท่งชั่วโมง อาจารย์อธิบายจนฉันเข้าใจ เมื่ออาจารย์ให้หักทำแบบฝึกหัด
 ความใจหมั่นกระตือรือร้นอีกครั้ง ฉันก็สามารถทำแบบฝึกหัดได้อย่างมีความสุข
 เหมือนกับเพื่อนคนอื่น ๆ ในชั้นเรียน จากวันนั้น ฉันจึงรู้ว่าการซักถามด้วย
 ตนเองเมื่อไม่เข้าใจบทเรียน เป็นสิ่งที่ไม่น่าอาย ช่วยทำให้ฉันและเพื่อน ๆ
 เข้าใจบทเรียนที่เรียนมากขึ้น

บทบาทของสุภา

ฉันชื่อ สุภา เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ห้องเดียวกับมานี
 วันนี้ในชั่วโมงคณิตศาสตร์ อาจารย์สอนเรื่อง การสร้างมุมกลับฉันไม่เข้าใจ
 จึงยกมือขึ้นถามข้อสงสัยด้วยตนเอง

บทบาทของอุกม

ฉันชื่อ อุกม เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ห้องเดียวกับสุภา
 วันนี้ในชั่วโมงคณิตศาสตร์ อาจารย์สอนเรื่อง การสร้างมุมกลับ ฉันไม่เข้าใจ
 จึงยกมือขึ้นถามข้อสงสัยด้วยตนเอง

แผนการสอนครั้งที่ 4

<u>หัวข้อเรื่อง</u>	การพึ่งตนเองในด้านการศึกษาเล่าเรียน
<u>กิจกรรม</u>	รู้ไว้ไม่เสียเปล่า
<u>เวลา</u>	50 นาที
<u>จุดมุ่งหมาย</u>	เพื่อให้นักเรียนรู้จักหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง
<u>สื่อการเรียน</u>	

1. เอกสารเรื่องสั้นการแสดงบทบาทสมมุติ เรื่อง "รู้ไว้ไม่เสียเปล่า"
2. วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมุติ ได้แก่ ลูกฟุตบอล หนังสือ

การสอนโดยบทบาทสมมุติ

1. ขั้นนำ

ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างในการหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ใครเคยทำบ้าง และมีความรู้สึกละอย่างไร

2. ขั้นสอน

2.1 ให้อาสาสมัครเพื่อเตรียมการแสดง

2.2 แจกเอกสารบทบาทสมมุติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่าน และเตรียมตัวแสดง พร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

2.3 เริ่มแสดงบทบาทสมมุติ ให้ผู้แสดง แสดงบทบาทของคนที่
สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดู ใช้เวลาประมาณ 10 - 20 นาที

2.4 ให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่องที่ได้อ่าน

2.5 ให้นักเรียนทั้งหมดร่วมกันอภิปราย และสรุปเกี่ยวกับ
บทบาทการแสดงในหัวข้อต่อไปนี้

ก. นักเรียนคิดว่า วิชิตเป็นคนอย่างไร

ข. ถ้านักเรียนเป็นเกษมและซจร นักเรียนจะทำอย่างไร
ถ้าวิชิตชวนเข้าห้องสมุด เพราะอะไร

ค. นักเรียนคิดว่า การอ่านหนังสือเพิ่มเติมในห้องสมุด
มีประโยชน์หรือไม่ อย่างไร

2.6 ให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการหาความรู้เพิ่มเติม
ด้วยตนเอง มีวิธีการใดบ้างที่นักเรียนปฏิบัติ เมื่อทำแล้วได้ประโยชน์อย่างไรบ้าง

3. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการแสดงบทบาทสมมุติ เรื่อง
การรู้จักหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง

4. การประเมินผล

4.1 สังเกตจากการแสดงของนักเรียน

4.2 สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปรายและการสรุป
ของนักเรียน

เนื้อเรื่องในการสอนครั้งที่ 4 เรื่อง "รู้ไว้ไม่เสียเปล่า"

สถานการณ์สมมุติ

วิจิต เกษม และชจร กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง ทั้ง 3 คน เรียนอยู่ห้องเดียวกัน มีความสนิทสนมกันมาก และบ้านอยู่ใกล้กัน ดังนั้นจึงไปโรงเรียนและกลับบ้านพร้อมกันเสมอ

วิจิต เกษม และชจร เป็นนักเรียนที่เอาใจใส่การเรียนดี เมื่อมีเวลาว่างจากการเรียนในชั้นเรียน วิจิตมักจะชวนเกษมและชจรเข้าห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือที่ให้ความรู้อื่น ๆ แต่เกษมและชจรมักจะปฏิเสธ และบอกเหตุผลกับวิจิตว่า พวกเรากำลังตั้งใจเรียนในขณะที่อยู่ในชั้นเรียน และทำงานที่อาจารย์สั่งครบทุกครั้ง เมื่อมีเวลาว่างก็ควรจะใช้เวลาว่างนั้นพักผ่อน เล่นฟุตบอลกับเพื่อน ๆ ที่สนามฟุตบอลของโรงเรียนมากกว่า ซึ่งเกษมและชจรได้ชวนวิจิตไปเล่นฟุตบอลด้วยกัน วิจิตเห็นว่า การอ่านหนังสือในห้องสมุดมีประโยชน์ช่วยให้คนได้รับความรู้เพิ่มเติม นอกเหนือจากความรู้ที่ได้รับจากห้องเรียน และการเล่นฟุตบอลก็เป็นกีฬาที่ได้ออกกำลังกาย ช่วยให้สุขภาพแข็งแรง ดังนั้น เมื่อมีเวลาว่างจากการเรียนในชั้นเรียน วิจิตจะแบ่งเวลาให้กับการเล่นฟุตบอลกับเพื่อน ๆ และเข้าห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือ เมื่อวิจิตชวนเกษมและชจรเข้าห้องสมุดกับตน ก็ไม่มีใครสนใจ ดังนั้นวิจิตจึงเข้าห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือที่ตนสนใจเพียงลำพัง

เย็นวันหนึ่ง เมื่อโรงเรียนเลิก ทั้ง 3 คน กลับบ้านพร้อมกัน เกษมถูกงูกัดเข้าที่บริเวณขา เกษมและชจรต่างตกใจมาก หว่ะไรไม่ถูก

ส่วนวิชิต เมื่อเห็นงูที่ถลกเกษมก็รู้ว่า เป็นงูที่ไม่มีพิษ เพราะเคยอ่านพบในหนังสือสารานุกรม วิชิตจึงบอกให้เกษมและขจรรู้ หลังจากเหตุการณ์วันนั้น เกษมและขจรจึงรู้ว่า การหาความรู้เพิ่มเติมเมื่อว่างจากการเรียน เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ และสามารถนำมาใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

ให้นักเรียนแสดงเป็น วิชิต เกษม และขจร ตามบทบาทที่กำหนดให้

บทบาทของวิชิต

ฉันชื่อ วิชิต เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ฉันเป็นเพื่อนกับ เกษมและขจร บ้านเราอยู่ใกล้กัน ดังนั้นเราจึงไปโรงเรียนและกลับบ้าน พร้อมกันเสมอ ขณะอยู่ที่โรงเรียน เมื่อมีเวลาว่างจากการเรียนในชั้นเรียน ฉันมักจะเข้าห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือที่ให้ความรู้อื่น ๆ ที่ฉันสนใจ ฉันชวนเกษม และขจรเข้าห้องสมุด แก่ทั้ง 2 คนปฏิเสธ และชวนฉันเล่นฟุตบอลด้วย ฉัน เห็นว่าการเล่นฟุตบอลเป็นการออกกำลังกายที่ดี และการอ่านหนังสือในห้องสมุด ก็เป็นสิ่งที่มีความประโยชน์ ดังนั้น ฉันจึงใช้เวลาว่างที่มีอยู่ในโรงเรียนเล่นฟุตบอลกับ เพื่อน และไปอ่านหนังสือในห้องสมุดด้วย วันหนึ่งขณะกลับบ้านพร้อมกับเกษม และขจร เกษมถูกงูกัด เมื่อฉันเห็นงูที่กัดเกษมก็รู้ว่า เป็นงูที่ไม่มีพิษ เพราะ เคยอ่านพบในสารานุกรม จึงบอกให้เกษมและขจรรู้

บทบาทของเกษม

ฉันชื่อ เกษม เป็นเพื่อนของวิชิต ฉันเป็นเด็กที่ตั้งใจเรียน และ เห็นว่า เมื่อมีเวลาว่างเราควรจะได้พักผ่อนด้วยการเล่นกีฬา ดังนั้นเมื่อวิชิต มาชวนฉันเข้าห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือเพิ่มเติม ฉันจึงปฏิเสธ วันหนึ่งขณะที่ฉัน กลับบ้านพร้อมกับ วิชิตและขจร ฉันถูกงูกัดเข้าที่บริเวณขา ฉันตกใจมาก

ทำอะไรไม่ถูก แต่เมื่อวิชิตบอกกับฉันว่างูที่กัดฉันเป็นงูไม่มีพิษ เพราะเคยอ่านพบในสารานุกรม ฉันจึงรู้ว่าการหาความรู้เพิ่มเติมเมื่อว่างจากการเรียนเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์

บทบาทของขจร

ฉันชื่อ ขจร เป็นเพื่อนของวิชิต ฉันมักใช้เวลาว่างที่มีอยู่ในโรงเรียน เล่นฟุตบอลกับเพื่อน ไม่เคยเข้าห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือเพิ่มเติมเลย วันหนึ่งขณะที่ฉันกลับบ้านพร้อมกับวิชิตและเกษม งูได้กัดเกษมเข้าที่บริเวณขา ฉันตกใจมาก แต่เมื่อวิชิตบอกว่าเป็นงูที่ไม่มีพิษ เพราะเคยอ่านพบในสารานุกรม ฉันจึงรู้ว่า การหาความรู้เพิ่มเติมเมื่อว่างจากการเรียน เป็นสิ่งที่มีความประโยชน์

แผนการสอนครั้งที่ 5

หัวข้อเรื่อง การพึ่งตนเองในค่านิยมเศรษฐกิจ

กิจกรรม ฟุตบอลของเกย์

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้นักเรียนรู้จักหารายได้พิเศษเมื่อว่างจากการเรียน

สื่อการเรียน

1. เอกสารเรื่องสั้นการแข่งมหาทสมมุติ เรื่อง "ฟุตบอลของเกย์"

2. วัสดุที่ใช้ประกอบการแข่งมหาทสมมุติ ได้แก่ ลูกฟุตบอล

บัตรคนนำ โทะ เก้าอี้

การสอนโดยใช้มหาทสมมุติ

1. ขั้นนำ

ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างในการหารายได้พิเศษ เพื่อเก็บเงินไว้ซื้อของที่ตนต้องการ มีนักเรียนคนใดบ้างที่เคยทำเช่นนี้ ใครบ้างที่ไม่เคยทำ และมีความรู้สึกอย่างไร

2. ขั้นสอน (/

2.1 หาผู้อาสาสมัครเพื่อเตรียมการแสดง

2.2 แจกเอกสารมหาทสมมุติของแก่ละคนให้ผู้แสดงอ่านและเตรียมตัวแสดง พร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

2.3 เริ่มแสดงบทบาทสมมุติ ให้ผู้แสดงแสดงบทบาทของคนสำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดู ใช้เวลาประมาณ 10 - 20 นาที

2.4 ให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่องที่ได้อ่าน

2.5 ให้นักเรียนทั้งหมดร่วมกันอภิปราย และสรุปเกี่ยวกับบทบาทการแสดงในหัวข้อต่อไปนี้

ก. นักเรียนคิดว่า เทย์เป็นคนอย่างไร เพราะเหตุใด

ข. นักเรียนคิดว่า การกระทำของม็อมถูกต้องหรือไม่

เพราะเหตุใด

ค. นักเรียนคิดว่า นักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไร และจะนำสิ่งใดจากในเรื่องนี้ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันของนักเรียน

2.6 ครูให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการหารายได้พิเศษเมื่อว่างจากการเรียน เมื่อกระทำแล้วรู้สึกอย่างไร และได้รับผลอย่างไร

3. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการแสดงบทบาทสมมุติ เรื่อง การรู้จักหารายได้พิเศษเมื่อว่างจากการเรียน

4. การประเมินผล

4.1 สังเกตจากการแสดงของนักเรียน

4.2 สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปรายและการสรุปของ

นักเรียน

เนื้อเรื่องในการสอนครั้งที่ 5 เรื่อง "ฟุตบอลของเกย์"

สถานการณ์สมมติ

เกย์และป้อมเป็นเพื่อนกัน ทั้ง 2 คน กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง เกย์และป้อมชอบเล่นฟุตบอล และอยากเป็นนักฟุตบอลที่เก่ง เพื่อทำชื่อเสียงให้กับโรงเรียน เกย์และป้อมอยากได้ลูกฟุตบอลเป็นของตนเอง เพื่อใช้ฝึกที่บ้าน เกย์จึงขอให้คุณแม่ซื้อลูกฟุตบอลให้ คุณแม่ของเกย์บอกว่าไม่มีเงินมากพอสำหรับซื้อลูกฟุตบอลให้ เกย์จึงเกิดความคิดขึ้นมาว่า คนไม่ควรรบกวนทางบ้านแก่ควรพึ่งตนเอง ดังนั้นเกย์จึงออกไปรับจ้างเก็บกอกมะลิในคอนเซิร์กของวันหยุด โดยได้รับค่าจ้างวันละ 25 บาท เพื่อสะสมเงินไว้ซื้อลูกฟุตบอลเอง ส่วนป้อมขอให้คุณพ่อซื้อลูกฟุตบอลให้ แต่คุณพ่อบอกกับป้อมว่า ถ้าป้อมช่วยรดน้ำผักในคอนเซิร์กถึงเลิกเรียนทุกวันแล้ว คุณพ่อจะให้เงินสัปดาห์ละ 40 บาท เพื่อสะสมไว้ซื้อลูกฟุตบอล ป้อมเป็นเด็กเกียจคร้าน รักความสบาย และคิดว่า ถ้าคนรบเร้าทอม่อ ๆ ให้ซื้อให้ ท่อคงจะใจอ่อนยอมซื้อให้เอง โดยที่คนไม่ท่งทำงานพิเศษให้เหนื่อย ดังนั้น ป้อมจึงใช้เวลาว่างที่บ้านไปกับการดูโทรทัศน์

เมื่อเวลาผ่านไป 1 เดือน เกย์สะสมเงินจากการทำงานพิเศษได้มากพอ จึงนำเงินไปซื้อลูกฟุตบอลที่ toko การ คุณแม่ชมเกย์ว่าเป็นเด็กดีที่รู้จักพึ่งตนเอง ส่วนป้อมนั้น คุณพ่อไม่ยอมซื้อลูกฟุตบอลให้ เพราะเห็นว่าป้อมเป็นเด็กเกียจคร้าน ไม่รู้จักพึ่งตนเองในการหารายได้พิเศษเพื่อซื้อของที่ตนอยากได้

ให้นักเรียนแสดงเป็น คุณพ่อของป้อม คุณแม่ของเกย์ ป้อมและเกย์ตามบทบาทที่กำหนดให้

บทบาทของคุณพ่อของป้อม

ฉันเป็นคุณพ่อของป้อม เมื่อป้อมมาขอให้ซื้อลูกฟุตบอลให้ ฉันต้องการให้ป้อมรู้จักช่วยเหลือตนเองในการหารายได้พิเศษเมื่อว่างจากการเรียน จึงบอกกับป้อมว่า ถ้าป้อมช่วยร่อนน้ำผักทุกวันก่อนเย็นหลังเลิกเรียนแล้ว จะให้เงินสัปดาห์ละ 40 บาท เพื่อเก็บสะสมเงินเอาไว้ซื้อลูกฟุตบอลเอง แต่ป้อมกลับไม่สนใจ ฉันรู้สึกเสียใจที่ป้อมเป็นเด็กเกียจคร้าน ไม่ยอมพึ่งตนเองทั้ง ๆ ที่ทำได้ ฉันจึงไม่ซื้อลูกฟุตบอลให้ป้อม

บทบาทของคุณแม่ของเกย์

ฉันเป็นคุณแม่ของเกย์ เมื่อเกย์มาขอให้ซื้อลูกฟุตบอลให้ ฉันบอกเกย์ว่าฉันไม่มีเงินมากพอสำหรับจะซื้อลูกฟุตบอลให้ (หลังจากที่เกย์ไปรับจ้างเก็บคอกมะลิในตอนเช้ามีทุกวันหยุด จนสามารถสะสมเงินได้มากพอที่จะซื้อลูกฟุตบอลเองได้) ฉันรู้สึกภูมิใจในตัวของเกย์ที่รู้จักหาทางพึ่งตนเอง ฉันจึงชมเกย์ว่า เป็นเด็กที่รู้จักพึ่งตนเอง

บทบาทของเกย์

ฉันชื่อเกย์ กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ฉันชอบเล่นฟุตบอลและอยากได้ลูกฟุตบอลเป็นของตัวเอง จึงขอให้คุณแม่ซื้อให้ แต่คุณแม่บอกว่าไม่มีเงินมากพอสำหรับซื้อลูกฟุตบอลให้ ฉันจึงเกิดความคิดว่าควรพึ่งตนเอง ดังนั้น ฉันจึงไปรับจ้างเก็บคอกมะลิในตอนเช้ามีทุกวันหยุด โดยได้รับค่าจ้างวันละ 25 บาท เพื่อสะสมเงินไว้ซื้อลูกฟุตบอลเอง เมื่อเวลานานไป 1 เดือน ฉันก็สามารถสะสมเงินได้มากพอที่จะซื้อลูกฟุตบอล จึงนำเงินที่สะสมไว้ไปซื้อลูกฟุตบอลที่ต้องการ ซึ่งเป็นสิ่งที่ฉันรู้สึกภูมิใจมาก

บทบาทของป้อม

ฉันชื่อป้อม กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ฉันชอบเล่นฟุตบอล และอยากได้ลูกฟุตบอลเป็นของตนเอง จึงขอให้คุณพ่อซื้อให้ คุณพ่อบอกกับฉันว่า ถ้าฉันช่วยรดน้ำผักทุกวันในช่วงเย็นหลังเลิกเรียน คุณพ่อจะให้เงินสัปดาห์ละ 40 บาท เพื่อสะสมไว้ซื้อลูกฟุตบอล ฉันไม่ทำตามที่คุณพ่อบอกเพราะคิดว่าถ้าฉันพยายามรดน้ำทุกวัน ขอให้คุณพ่อซื้อให้ท่านคงใจอ่อนยอมซื้อให้ โดยที่ตัวฉันเองไม่ต้องทำงานพิเศษให้เหนื่อย แต่เมื่อเวลาผ่านไป 1 เดือน คุณพ่อก็ยังไม่ยอมซื้อลูกฟุตบอลให้

แผนการสอนครั้งที่ 6

<u>หัวข้อเรื่อง</u>	การพึ่งตนเองในร้านเสริมธุรกิจ
<u>กิจกรรม</u>	เก็บเล็กลสมนอย
<u>เวลา</u>	50 นาที
<u>จุดมุ่งหมาย</u>	เพื่อให้นักเรียนรู้จักออมทรัพย์ที่ได้รับมา
<u>สื่อการเรียน</u>	

1. เอกสารเรื่องสิ้นการแสดงบทบาทสมมุติ เรื่อง "เก็บเล็กลสมนอย"
2. วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมุติ ได้แก่ เงิน กระปุกออมสิน ขนบ ของเล่น เสื้อกางเกงนักเรียน โต๊ะ เก้าอี้

การสอนโดยใช้บทบาทสมมุติ

1. ชี้แนะ

ครูสนทนาซักถามนักเรียนเกี่ยวกับ การออมทรัพย์ว่ามีประโยชน์อย่างไรบ้าง นักเรียนคนใดบ้างที่เก็บออมทรัพย์ที่ได้รับมา เพราะเหตุใด และมีความรู้สึกอย่างไร

2. ขั้นสอน

- 2.1 หาผู้อาสาสมัครเพื่อเตรียมการแสดง
- 2.2 แจกเอกสารบทบาทสมมุติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่าน และเตรียมตัวแสดง พร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

2.3 เริ่มแสดงบทบาทสมมุติ ให้ผู้แสดง แสดงบทบาทของคน
สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้ทั้งใจดู ใช้เวลาประมาณ 10 - 20 นาที

2.4 ให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่องที่ได้อ่าน

2.5 ให้นักเรียนทั้งหมดร่วมกันอภิปราย และสรุปเกี่ยวกับบทบาท
การแสดงในหัวข้อต่อไปนี้

ก. นักเรียนคิดว่า นนท์เป็นคนอย่างไร เพราะเหตุใด

ข. นักเรียนเห็นด้วยกับการกระทำของสมพงษ์หรือไม่

เพราะอะไร

ค. นักเรียนคิดว่า สมพงษ์รู้สึกอย่างไร เมื่อเห็นนนท์
ซื้อเสื้อกางเกงชุดใหม่ได้จากการออมทรัพย์

2.6 ครูให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการออมทรัพย์ที่ได้
รับมา เมื่อปฏิบัติแล้วรู้สึกอย่างไร และได้รับผลอย่างไร

3. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการแสดงบทบาทสมมุติ
เรื่องการจัดออมทรัพย์ที่ได้รับมา

4. การประเมินผล

4.1 สังเกตจากการแสดงของนักเรียน

4.2 สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปรายและการสรุปของ

นักเรียน

เนื้อเรื่องในการสอนครั้งที่ 6 เรื่อง "เก็บเล็กผสมน้อย"

สถานการณ์สมมติ

นนท์และสมพงษ์ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้งสองเป็นเพื่อนกัน บ้านของนนท์และสมพงษ์อยู่ไม่ไกลจากโรงเรียนมากนัก ทั้งสองตกลงกันว่า จะเก็บเงินที่เหลือจากเงินค่าอาหารกลางวันไว้ซื้อเสื้อกางเกงชุดใหม่ สำหรับใส่ไปเที่ยวงานประจำปีที่โรงเรียนจัดขึ้น

เมื่อโรงเรียนเปิดเทอม นนท์ก็เริ่มเก็บเงินที่เหลือจากค่าอาหารกลางวันใส่กระปุกออมสินวันละเล็กละน้อยทุกวัน เมื่อเงินที่เก็บสะสมไว้เต็มกระปุก ก็นำไปฝากธนาคารซึ่งอยู่ใกล้ ๆ บ้าน ส่วนสมพงษ์นั้นแม้จะตั้งใจว่าจะเก็บสะสมเงินจากค่าอาหารกลางวันเพื่อนำไปซื้อเสื้อผ้าชุดใหม่ก็ตาม แต่สมพงษ์ก็ไม่ไ้ทำตามความตั้งใจ เพราะเมื่อมีเงินเหลือก็จะนำเงินไปซื้อขนมหรือของเล่นที่ถูกใจ และมักกับตนเองว่าจะเริ่มสะสมใหม่ในวันรุ่งขึ้น แต่สมพงษ์ก็ไม่สามารถทำตามความตั้งใจของคนได้

1 สัปดาห์ก่อนจะถึงวันงานประจำปี นนท์ได้ชวนสมพงษ์ไปร้านขายเสื้อผ้า เพื่อหาซื้อเสื้อกางเกงชุดใหม่ตามที่ได้ตกลงกันไว้ เมื่อไปถึงร้าน นนท์และสมพงษ์ต่างก็เลือกดูเสื้อผ้าภายในร้าน นนท์เลือกชุดเสื้อกางเกงที่ถูกใจได้แล้ว จึงนำเงินสะสมที่ตนเบิกจากธนาคารมาไปจ่าย ส่วนสมพงษ์แม้จะพบเสื้อผ้าที่ถูกใจก็ไม่สามารถซื้อได้ เพราะไม่มีเงิน เมื่อสมพงษ์เห็นนนท์ซื้อเสื้อกางเกงชุดใหม่ โดยนำเงินที่ได้จากการออมมาซื้อ ก็รู้สึกเสียใจและละอายที่ตนเป็นคนใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ทั้ง ๆ ที่มีความตั้งใจที่จะสะสมเงินไว้

เพื่อนำมาซื้อเสื้อผ้าชุดใหม่เช่นเดียวกับนนท์แต่ก็ทำไม่ได้ สมพงษ์บอกกับนนท์ว่า
 คนไม่สามารถซื้อเสื้อผ้าชุดใหม่ เพราะไม่ได้เก็บออมเงินตามที่ตกลงกันไว้ และ
 ทำให้ทราบถึงผลเสียของการไม่รู้จักเก็บออม เมื่อนนท์ได้ยินคังนั้นจึงบอกกับ
 สมพงษ์ว่า ยังไม่สายที่จะเริ่มสร้างนิสัยเก็บออมตั้งแต่วันนี้ ซึ่งสมพงษ์ก็เห็นด้วย
 กับความคิดของนนท์

ให้นักเรียนแสดงเป็น นนท์และสมพงษ์ ตามบทบาทที่กำหนดให้

บทบาทของนนท์

ฉันชื่อ นน့် เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ฉันมีเพื่อนชื่อ
 สมพงษ์ เราตกลงกันว่าจะเก็บออมเงินค่าอาหารกลางวัน เพื่อซื้อเสื้อผ้า
 ชุดใหม่เอาไว้ใส่ในงานประจำปีของโรงเรียน เมื่อโรงเรียนเปิดเทอม ฉัน
 เริ่มสะสมเงินไว้ในกระปุกออมสินทุกวัน เมื่อเก็บเงินได้เต็มกระปุกแล้ว ก็
 นำไปฝากธนาคารที่อยู่ใกล้บ้าน ต่อมาอีก 1 สัปดาห์จะถึงวันงานประจำปี
 ของโรงเรียน ฉันจึงชวนสมพงษ์ไปซื้อเสื้อผ้าชุดใหม่ด้วยกัน ฉันซื้อเสื้อผ้า
 ชุดใหม่ด้วยเงินจากการออม เมื่อฉันรู้ว่าสมพงษ์รู้สึกเสียใจที่ไม่ได้เก็บออมเงิน
 ไว้จึงซื้อเสื้อผ้าชุดใหม่ไม่ได้ ฉันจึงบอกกับสมพงษ์ว่า ยังไม่สายที่จะเริ่ม
 นิสัยเก็บออมตั้งแต่วันนี้

บทบาทของสมพงษ์

ฉันชื่อ สมพงษ์ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ฉันมีเพื่อนชื่อ
 นน့် เราตกลงกันว่าจะเก็บออมเงินค่าอาหารกลางวัน เพื่อสะสมไว้ซื้อเสื้อ
 ถ้างเกงชุดใหม่เอาไว้ใส่ในงานประจำปีของโรงเรียน แต่เมื่อโรงเรียนเปิดเทอม

ฉันก็ไม่สามารถทำตามความตั้งใจได้ เพราะฉันมักจะใช้เงินที่เหลือจากค่าอาหาร
กลางวันไปซื้อขนมหรือของเล่นที่ถูใจจนหมด กังนั้น เมื่อนันทมาชวนไปซื้อเสื้อ
กางเกงชุดใหม่ทั้งที่ตกลงกันไว้ ฉันจึงไม่มีเงินพอที่จะซื้อได้ ฉันเสียใจที่ตนเอง
เป็นคนไม่รู้จักเก็บออม และฉันก็เห็นด้วยกับนนท์ที่บอกฉันว่า ยังไม่สายที่จะเริ่ม
นิสัยเก็บออมทั้งในวันนี้

แผนการสอนครั้งที่ 7

หัวข้อเรื่อง การพึ่งตนเองในค่านเศรษฐกิจ

กิจกรรม การใช้เงินของวนิดา

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้นักเรียนรู้จักใช้จ่ายเฉพาะในสิ่งที่จำเป็น

สื่อการเรียน

1. เอกสารเรื่องสถานการณ์แสดงบทบาทสมมุติ เรื่อง "การใช้เงินของวนิดา"

2. วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมุติ ได้แก่ โคะ เก้าอี้ เงิน

รูปลอก ปากกา ขนมห

การสอนโดยบทบาทสมมุติ

1. ขั้นนำ

ครูสนทนาซักถามนักเรียนเกี่ยวกับ การใช้จ่ายเงินเฉพาะในสิ่งที่จำเป็น ใครบ้างที่คิดถึงความเป็นของสิ่งของก่อนซื้อ เมื่อปฏิบัติแล้วรู้สึกอย่างไร

2. ขั้นสอน

2.1 หาผู้อสาสมัครเพื่อนเตรียมการแสดง

2.2 แจกเอกสารบทบาทสมมุติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่าน และเตรียมตัวแสดงพร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

2.3 เริ่มแสดงบทบาทสมมุติให้ผู้แสดง แสดงบทบาทของตน สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดู ใช้เวลาประมาณ 10 - 20 นาที

2.4 ให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่องที่ได้อ่าน

2.5 ให้นักเรียนทั้งหมดร่วมกันอภิปราย และสรุปเกี่ยวกับบทบาท
การแสดงในหัวข้อต่อไปนี้

ก. นักเรียนคิดว่า การใช้เงินของวนิดาเป็นอย่างไร

ข. สมมุติว่านักเรียนเป็นวนิดา เมื่อมีเงินไม่พอสำหรับจ่าย
ให้กลุ่ม จนกระทั่งต้องยืมเพื่อน นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร

2.6 ครูให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับ วิธีการจ่ายเงินของ
นักเรียนแต่ละคน ใครใช้จ่ายเฉพาะในสิ่งที่จำเป็น มีผลอย่างไร และนักเรียน
รู้สึกอย่างไร

3. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการแสดงบทบาทสมมุติ เรื่อง
การรู้จักใช้จ่ายเฉพาะในสิ่งที่จำเป็น

4. การประเมินผล

4.1 สังเกตจากการแสดงของนักเรียน

4.2 สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปรายและการสรุปของ
นักเรียน

เนื้อเรื่องในการสอนครั้งที่ 7 เรื่อง "การใช้เงินของวนิดา"

สถานการณ์สมมติ

ในช่วงเวลาว่าง อาจารย์วัยมั่งคั่งให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 3 คน และให้แต่ละกลุ่มเตรียมของใช้มาสำหรับเรียนวิธีทำขนมบัวลอยในช่วงเวลาว่าง โดยให้แต่ละกลุ่มปรึกษาและร่วมกันรับผิดชอบงานที่ครูสั่ง วนิดาอยู่กลุ่มเดียวกับ สุภา และเกรียงศักดิ์ ใ้ปรึกษากันถึงเรื่องการเตรียมของและจำนวนเงินที่ต้องใช้ ในที่สุด ทกลงกันว่าจะเก็บเงินคนละ 7 บาท โดยวันพรุ่งนี้ให้แต่ละคนนำเงินมารวมกันหลังโรงเรียนเลิก เพื่อจะไ้ไปซื้อของด้วยกัน

วันรุ่งขึ้น วนิดาได้รับเงินจากคุณแม่มาโรงเรียน จำนวน 10 บาท และขอเงินเพิ่มอีก 7 บาท เพื่อเป็นค่าของใช้ในการทำขนมบัวลอย เมื่อวนิดามาถึงโรงเรียนได้แวะร้านสหกรณ์โรงเรียน เป็นรูปหล่อสวยถูกใจ จึงซื้อ 3 แผ่น และซื้อปากกาสีสว่นน่ารักอีก 1 ก้าม ทั้งที่ตนมีปากกาอยู่แล้ว ตอนพักกลางวัน วนิดารับประทานอาหารแล้ว ได้ซื้อขนมมารับประทานมากมาย เมื่อถึงเวลาโรงเรียนเลิก เพื่อน ๆ ทุกคนในกลุ่มมาพบกันเพื่อรวบรวมเงินไปซื้อของสำหรับการเรียนวิธีทำขนมบัวลอย ทุกคนนำเงินออกมาไ้ครบจำนวน ยกเว้นวนิดาที่เหลือเงินเพียง 2 บาท ดังนั้นจึงต้องยืมเงินจากสุภาอีก 5 บาท เพื่อนำไปจ่ายให้กลุ่ม

วนิดามานั่งคิดว่า ตนใช้เงินเกินงบประมาณประจำวันที่ได้รับมาโรงเรียน และยังเป็นหนี้เพื่อนด้วย เพราะตนใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือย ซื้อของที่ไม่จำเป็น ดังนั้น วนิดาจึงเก็บสะสมเงินทุกวัน จนครบ 5 บาท แล้วนำไปคืนสุภา วนิดาคิดว่าต่อไปตนจะระมัดระวังในการใช้จ่ายเงิน โดยจะใช้จ่ายเฉพาะในสิ่งที่จำเป็นเท่านั้น

ให้นักเรียนแสดงเป็น อาจารย์วิมล คุณแม่ของวนิกา วนิกา สุภา และเกรียงศักดิ์ ตามบทบาทที่กำหนดให้

บทบาทของอาจารย์วิมล

ฉันชื่อ วิมล เป็นอาจารย์สอนวิชางานบ้าน ในชั่วโมงหน้า ฉันจะสอนนักเรียน เรื่อง วิธีทำขนมบัวลอย ฉันได้สั่งให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 3 คน และให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเตรียมของใช้ในการทำขนมบัวลอยตามที่สั่งมา

บทบาทของคุณแม่ของวนิกา

ฉันเป็นคุณแม่ของวนิกา เข้าวันหนึ่งฉันให้เงินประจำวันแก่วนิกา จำนวน 10 บาท และให้เพิ่มอีก 7 บาท เพื่อนำไปซื้อของใช้ในการเรียนวิชางานบ้าน

บทบาทของวนิกา

ฉันชื่อวนิกา ในชั่วโมงงานบ้าน ฉันได้อยู่กลุ่มเดียวกับสุภาและเกรียงศักดิ์ ภายในกลุ่มตกลงกันว่า จะเก็บเงินคนละ 7 บาท เพื่อนำไปซื้อของใช้ในการเรียนวิธีทำขนมบัวลอย โดยให้แต่ละคนนำเงินมารวมกันหลังโรงเรียนเลิก เพื่อไปซื้อของด้วยกันวันรุ่งขึ้น ฉันได้รับเงินจากคุณแม่ 10 บาท และขอเพิ่มอีก 7 บาท เมื่อฉันไปถึงโรงเรียน ได้ไปร้านสหกรณ์โรงเรียน เห็นรูปลอดสวยถูกใจจึงซื้อมา 3 แผ่น และซื้อปากกาอีก 1 ก้าม ตอนพักกลางวันหลังจากรับประทานอาหารแล้ว ฉันซื้อขนมมารับประทานอีกมากมาย

พอถึงเวลาโรงเรียนเลิก เมื่อฉันจะนำเงินไปจ่ายให้กลุ่มก็พบว่าฉันเหลือเงิน
อยู่เพียง 2 บาท ต้องยืมสุก้าอีก 5 บาท จึงพอจ่ายให้กลุ่ม ฉันรู้สึก
เสียใจที่คนใช้จ่ายเงินพุ่มเพื่อย หลังจากนั้นฉันเก็บเงินทุกวัน เมื่อครบ 5 บาท
จึงนำไปคืนสุก้าและคิดว่าต่อไปจะซื้อเฉพาะของที่จำเป็นเท่านั้น

บทบาทของสุก้า

ฉันชื่อสุก้า ในช่วงโมงงานบ้าน ฉันอยู่กลุ่มเดียวกับวานิดาและเกรียงศักดิ์
ในตอนเย็นหลังเลิกเรียน ฉันได้ไปพบเพื่อน ๆ ในกลุ่มและจ่ายเงินรวมกับเพื่อน ๆ
จำนวน 7 บาท เพื่อนำไปซื้อของสำหรับเรียนวิธีทำขนมบัวลอย ฉันได้ให้วานิดา
ยืมเงิน จำนวน 5 บาท อีกไม่กี่วันต่อมา ฉันได้รับเงินคืนจากวานิดา

บทบาทของเกรียงศักดิ์

ฉันชื่อเกรียงศักดิ์ ในช่วงโมงงานบ้าน ฉันอยู่กลุ่มเดียวกับวานิดาและสุก้า
ในตอนเย็นหลังเลิกเรียน ฉันไปพบเพื่อน ๆ ในกลุ่มและจ่ายเงินรวมกับเพื่อน ๆ
จำนวน 7 บาท เพื่อนำไปซื้อของสำหรับเรียนวิธีทำขนมบัวลอย

แผนการสอนครั้งที่ 8

<u>หัวข้อเรื่อง</u>	การพึ่งตนเองในค่านิยมกิจส่วนตัวในชีวิตประจำวัน
<u>กิจกรรม</u>	แก้กษณ
<u>เวลา</u>	50 นาที
<u>จุดมุ่งหมาย</u>	เพื่อให้ณักเรียนรู้จักแก้กษณ ถูบ้น ล้างจานชาม และ ชักวักเสี้ยนผ้าด้วยตนเอง

สื่อการเรียน

1. เอกสารเรื่องส้นการแสดงบทบาทสมมุติ เรื่อง "แก้กษณ"
2. วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมุติ ได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้ กระดาษเอกสาร เสี้ยนผ้า ของเล่น จานชาม ไม้กวาด ผ้าถูพื้น

การสอนโดยบทบาทสมมุติ

1. ช้่นนำ

ครูสนทนาซักถามนักเรียนเกี่ยวกับการทำงานภายในบ้าน ใครบ้าง ที่ทำ และรู้สึกร้อยไร

2. ช้่นสอน

2.1 หาผู้อสาสมัครเพื่อเตรียมการแสดง

2.2 แจกเอกสารบทบาทสมมุติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่าน และ เตรียมตัวแสดงพร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

2.3 เริ่มแสดงบทบาทสมมุติ ให้ผู้แสดง แสดงบทบาทของตน
สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดู ใช้เวลาประมาณ 10 - 20 นาที

2.4 ให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่องที่ได้อ่าน

2.5 ให้นักเรียนทั้งหมดร่วมกันอภิปราย และสรุปเกี่ยวกับบทบาท
การแสดงในหัวข้อต่อไปนี้

ก. นักเรียนคิดว่า โทและเอคเป็นอย่างไร

ข. เมื่อไม่มีคุณแม่ทำความสะอาดให้ ห้องและบ้านของโท
และเอคมีสภาพเป็นอย่างไร

ค. นักเรียนคิดว่า เหตุใดโทและเอคจึงยอมทำงานบ้าน

ง. นักเรียนคิดว่า ผลดีของการเก็บกวาด ทำงานบ้าน
ด้วยตนเองมีอะไรบ้าง

2.6 ครูให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับ การเก็บกวาด
บ้าน ล้างจานชามและซักผ้าเพื่อตัวด้วยตนเอง นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร
และได้รับผลอย่างไร

3. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการแสดงบทบาทสมมุติเรื่อง
การรู้จักเก็บกวาด บ้าน ล้างจานชามและซักผ้าด้วยตนเอง

4. การประเมินผล

4.1 สังเกตจากการแสดงของนักเรียน

4.2 สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปรายและการสรุปของ

นักเรียน

เนื้อเรื่องในการสอนครั้งที่ 8 เรื่อง "เด็กขยัน"

สถานการณ์สมมุติ

โต กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เอก กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้งสองเป็นพี่น้องกัน นอนอยู่ห้องเดียวกัน แต่ทั้ง 2 คนไม่เคยช่วยกันทำความสะอาดห้องนอนของตนเองเลย เนื่องจากคุณแม่รับบิณฑบาตทำงานภายในบ้านทุกอย่าง แม่คุณพ่อคุณแม่จะว่ากล่าวอย่างไรก็ตาม โตและเอกก็ไม่ใส่ใจฟังและไม่เคยช่วยทำงานบ้านเลย ส่วนคุณพ่อนั้นทำงานหนัก จึงไม่มีเวลาให้กับงานบ้านเลย

ฉากที่ 1 เช้าวันหนึ่ง คุณแม่บอกกับคุณพ่อ โตและเอกว่า คุณแม่ได้รับจดหมายจากทางจังหวัด แจ้งข่าวว่าคุณยายไม่สบายมาก ดังนั้นคุณแม่จึงต้องเดินทางไปทางจังหวัดเพื่อเยี่ยมคุณยาย ให้ลูก ๆ อยู่กับคุณพ่อและช่วยกันทำงานบ้าน เพราะคุณพ่อไม่มีเวลาที่จะทำงานบ้าน

ฉากที่ 2 เวลาผ่านไป 5 วัน หลังจากที่คุณแม่ไปเยี่ยมคุณยาย โตและเอกไม่เคยทำความสะอาดบ้านและห้องนอนของตนเองเลย ทำให้ห้องนอนของโตและเอกสกปรก เพราะมีของหมักหมมมากมาย ทั้งเสื้อผ้าที่ใส่แล้ว ของเล่น ของกินที่นำไปกินในห้องนอน จนส่งกลิ่นเหม็น มีแมลงสาบและมดภายในห้อง เด็กทั้งสองเห็นดังนั้นจึงรู้ถึงโทษของการไม่รู้จักเก็บกวาดทำความสะอาดด้วยตนเอง เมื่อเป็นเช่นนี้ โตและเอก จึงช่วยกันเก็บกวาดบ้าน ซักผ้าเสื้อผ้า และล้างจานชามที่ใช้แล้ว เมื่อต้องทำงานบ้านเองจึงรู้ว่า การทำงานบ้านไม่ใช่เรื่องง่าย พวกเขาจึงควรฝึกหัดทำงานบ้านเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของคุณแม่ซึ่งต้องเหนื่อยกับการทำงานบ้านคนเดียว

ฉากที่ 3 อีก 2 วันต่อมา คุณแม่กลับมาจากต่างจังหวัด เมื่อรู้ว่า โทและเอกช่วยกันทำงานบ้าน ก็รู้สึกดีใจ และกล่าวชมเชยทั้ง 2 คนว่าเป็น เด็กดีที่ช่วยแบ่งเบาราชการของพ่อแม่ หลังจากนั้นเป็นต้นมา โทและเอกเป็น เด็กขยันที่ช่วยคุณแม่ทำงานบ้านทุกวัน

ให้นักเรียนแสดงเป็น คุณพ่อ คุณแม่ โทและเอก ความบทบาทที่ กำหนดให้

บทบาทของคุณพ่อ

ฉันเป็นคุณพ่อของโทและเอก ฉันทำงานหนักเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว จึงไม่มีเวลาให้กับการทำงานบ้าน ในเช้าวันหนึ่งภรรยาบอกกับฉันว่า จะไป ต่างจังหวัดเพื่อเยี่ยมคุณยายที่กำลังไม่สบาย

บทบาทของคุณแม่

ฉันเป็นคุณแม่ของโทและเอก ฉันเป็นแม่บ้านและรับภาระเกี่ยวกับงาน บ้านทุกอย่าง ฉันพยายามขอให้โทและเอกช่วยทำงานบ้านหลายครั้ง แต่เด็ก ทั้งสองไม่เคยช่วยแบ่งเบาราชการเลย วันหนึ่งฉันเดินทางไปเยี่ยมคุณยายของโท และเอกซึ่งไม่สบายอยู่ต่างจังหวัด เป็นเวลาหลายวัน เมื่อกลับมาจากต่างจังหวัด ฉันรู้ว่าโทและเอกช่วยกันทำงานบ้าน ฉันรู้สึกดีใจและภูมิใจในตัวลูกมาก และ ก็กล่าวชมเชยว่า ทั้งสองเป็นเด็กดีที่รู้จักแบ่งเบาราชการเกี่ยวกับงานบ้าน

บทบาทของโต

ฉันชื่อ โต กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ฉันเป็นเด็กเกียจคร้านและไม่เคยช่วยคุณแม่ทำงานบ้านเลย วันหนึ่งคุณแม่เดินทางไปทำงานจังหวัดเพื่อเยี่ยมคุณยายซึ่งไม่สบาย ฉันอยู่บ้านกับคุณพ่อและเอก เวลาผ่านไป 5 วัน ฉันไม่เคยทำความสะอาดบ้านและห้องนอนของตนเองเลย ทำให้บ้านและห้องนอนสกปรกมาก ภายในห้องนอนมีของหมักหมมอยู่มากมาย ทั้งเสื้อผ้าที่ใส่แล้ว ของเล่น ของกินที่นำไปกินภายในห้อง ทำให้ห้องมีกลิ่นเหม็น มีแมลงสาปและมดมากมาย ฉันมองเห็นโทษของการไม่รู้จักเก็บกวาดบ้าน ล้างจานชามและซักผ้าด้วยตนเอง ดังนั้น ฉันและเอกจึงช่วยกันทำงานทุกอย่าง ทำให้รู้ว่าการทำงานบ้านไม่ใช่เรื่องง่าย และรู้ว่าคุณแม่ต้องเหนื่อยเพียงใดในการรับภาระทำงานบ้านโดยลำพัง หลังจากนั้นฉันจึงช่วยคุณแม่ทำงานบ้านทุกวัน

บทบาทของเอก

ฉันชื่อ เอก กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ฉันเป็นน้องของโต ฉันเป็นเด็กเกียจคร้าน ไม่เคยช่วยคุณแม่ทำงานบ้านเลย วันหนึ่งคุณแม่เดินทางไปทำงานจังหวัดเพื่อเยี่ยมคุณยายซึ่งไม่สบาย ฉันอยู่บ้านกับคุณพ่อและพี่โต เวลาผ่านไป 5 วัน ฉันไม่ทำความสะอาดบ้านและห้องนอนทำให้สกปรกมาก ภายในห้องนอนมีของหมักหมมอยู่มากมาย ทั้งเสื้อผ้าที่ใส่แล้ว ของเล่น ของกินที่นำมากินภายในห้อง ทำให้ห้องมีกลิ่นเหม็น มีแมลงสาปและมดมากมาย ฉันมองเห็นโทษของการไม่รู้จักเก็บกวาดบ้าน ล้างจานชามและซักผ้าด้วยตนเอง ดังนั้นฉันและพี่โตจึงช่วยกันทำงานบ้านทุกอย่าง ทำให้รู้ว่าการทำงานบ้านไม่ใช่เรื่องง่ายและรู้ว่าคุณแม่ต้องเหนื่อยเพียงใดในการรับภาระทำงานบ้านตามลำพัง หลังจากนั้น ฉันจึงช่วยคุณแม่ทำงานบ้านทุกวัน

แผนการสอนครั้งที่ 9

หัวข้อเรื่อง การพึ่งตนเองในค่านิยมภารกิจส่วนตัวในชีวิตประจำวัน

กิจกรรม เขียนบันทึกย่อ

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้นักเรียนรู้จักซ่อมแซมเครื่องใช้สอยด้วยตนเอง

สื่อการเรียน

1. เอกสารเรื่องสั้นการแสดงบทบาทสมมุติ เรื่อง "เขียนบันทึกย่อ"
2. วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมุติได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้ เสื้อและกระโปรงนักเรียน เข็ม ค้าย

การสอนโดยบทบาทสมมุติ

1. ชั้นนำ

ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการซ่อมแซมเครื่องใช้สอยของตนเอง มีใครบ้างที่เคยทำ รู้สึกอย่างไร

2. ขั้นสอน

2.1 หาผู้อาสาสมัครเพื่อเตรียมการแสดง

2.2 แจกเอกสารบทบาทสมมุติของแต่ละคนให้ดูแสดงอ่าน และเตรียมตัวแสดงพร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

2.3 เริ่มแสดงบทบาทสมมุติ ให้ผู้แสดง แสดงบทบาทของตน
สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดู ใช้เวลาประมาณ 10 - 20 นาที

2.4 ให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่องที่ใกล้ๆ

2.5 ให้นักเรียนทั้งหมดร่วมกันอภิปราย และสรุปเกี่ยวกับบทบาท
การแสดงในหัวข้อต่อไปนี้

ก. เมื่อสักกัณยาพพบว่า เสือกระโปรงนักเรียนของตนขาดแล้ว
ขอให้คุณแม่ซื้อให้ใหม่ นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ เพราะอะไร

ข. นักเรียนคิดว่าผลดีของการรู้จักซ่อมแซมเสื้อผ้านั้นมี
อะไรบ้าง

2.6 ครูให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการซ่อมแซมเสื้อผ้านี้
ด้วยตนเอง เมื่อทำเสร็จแล้วรู้สึกอย่างไร และได้รับผลอย่างไร

3. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการแสดงบทบาทสมมุติ
เรื่อง การรู้จักซ่อมแซมเครื่องใช้สอยด้วยตนเอง

4. การประเมินผล

4.1 สังเกตจากการแสดงของนักเรียน

4.2 สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปรายและการสรุปของ
นักเรียน

เนื้อเรื่องในการสอนครั้งที่ 9 เรื่อง "เย็บปักถักร้อย"

สถานการณ์สมมุติ

สุกัญยา เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คุณพ่อคุณแม่มีอาชีพรับราชการ ครอบครัวของสุกัญยามีฐานะปานกลาง

ฉากที่ 1 อีก 3 วัน ก็จะถึงวันเปิดเทอมในภาคเรียนที่ 2 สุกัญยาได้นำเอาชุดนักเรียนออกมาตรวจดูความเรียบร้อย ก็พบว่า กระเป๋าเสื้อหลุ่ย ชายเสื้อ ชายกระโปรงขาดเล็กน้อย สุกัญยานำชุดนักเรียนไปให้คุณแม่ดูและรบเร้าให้คุณแม่ซื้อชุดนักเรียนให้ใหม่ คุณแม่บอกกับสุกัญยาว่าต้องใช้จ่ายเงินในช่วงโรงเรียนเปิดเทอมสูง จะซื้อชุดนักเรียนให้ใหม่ในปีหน้า และให้สุกัญยานำชุดนักเรียนมาเย็บซ่อมแซมเอง แต่สุกัญยาไม่ชอบการเย็บปักถักร้อย ดังนั้นคุณแม่จึงบอกว่าจะเป็นคนเย็บให้

ฉากที่ 2 วันรุ่งขึ้น คุณแม่มีธุระท่านต้องไปต่างจังหวัดและบอกกับคุณพ่อและสุกัญยาว่าจะไปเพียงวันเดียว และจะเย็บซ่อมแซมเสื้อผ้าให้สุกัญยาหลังจากวันกลับมาแล้ว

ฉากที่ 3 เวลาผ่านไป 1 วัน คุณแม่ได้โทรศัพท์มาบอกที่บ้านว่า ธุระที่ต่างจังหวัดยังไม่เสร็จอีก 2 วันจึงจะกลับมา คุณแม่จึงบอกให้สุกัญยาเย็บซ่อมแซมเสื้อผ้าของตนเอง สุกัญยาเมื่อรู้ดังนั้นจึงจำเป็นต้องนำเสื้อผ้าออกมาเย็บซ่อมแซมเอง แต่ก็ไม่สามารถทำได้ เพราะไม่เคยทำมาก่อน

ฉากที่ 4 วันนี้เป็นวันเปิดเทอมวันแรก สุกันยาต้องใส่เสื้อผ้าที่ชาวruk มาโรงเรียน สุกันยารู้สึกอายเพื่อน ๆ มาก และคิดว่าการเย็บซ่อมแซมเสื้อผ้า ด้วยตนเองไ้่นั้นเป็นสิ่งจำเป็น

ให้นักเรียนแสดงเป็น คุณพ่อ คุณแม่ และสุกันยา ความหมายที่ กำหนดให้

บทบาทของคุณพ่อ

ฉันเป็นคุณพ่อของสุกันยา มีอาชีพรับราชการ

บทบาทของคุณแม่

ฉันเป็นคุณแม่ของสุกันยา มีอาชีพรับราชการ วันหนึ่งสุกันยานำชุด นักเรียนที่ชาวrukมาให้ฉันดูและรบเร้าให้ฉันซื้อชุดนักเรียนให้ใหม่ ฉันบอกกับสุกันยา ว่า ต้องใช้จ่ายเงินในช่วงโรงเรียนเปิดเทอมสูง จะซื้อชุดนักเรียนให้ใหม่ใน ปีหน้า และจะเย็บซ่อมแซมเสื้อผ้าให้ แต่ในวันต่อมาฉันมีธุระกว่านต้องเดินทางไปต่างจังหวัดหลายวันจึงไม่สามารถกลับบ้านมาทันวันที่สุกันยาเปิดเทอมได้ จึง โทรศัพท์มาบอกให้สุกันยาเย็บซ่อมแซมเสื้อผ้าด้วยตนเอง

บทบาทของสุกันยา

ฉันชื่อ สุกันยา เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อีก 3 วัน โรงเรียนก็จะเปิดเทอม ฉันได้นำชุดนักเรียนออกมาดูก็พบว่า ชุดนักเรียนขาด

ชำรุดมางแห่ง กังนัันฉันจึงนำชุกนักเรียนไปให้คุณแม่ดู และรบเร้าให้คุณแม่
 ซื้อชุกนักเรียนใหม่ให้ฉัน คุณแม่บอกกับฉันว่า ต้องใช้จ่ายเงินในช่วงโรงเรียน
 เปิดเทอมสูง และบอกว่าจะเย็บซ่อมแซมชุกนักเรียนให้ แต่ในวันรุ่งขึ้นคุณแม่
 ต้องไปธุระกว่านที่ต่างจังหวัด คุณแม่บอกกับฉันว่าจะซ่อมแซมชุกนักเรียนให้ฉัน
 หลังจากกลับจากต่างจังหวัด แต่คุณแม่ก็กลับมาบ้านไม่ทันวันเปิดเทอม จึง
 ไทรศัพทมาบอกและสั่งให้ฉันซ่อมแซมชุกนักเรียนเอง ฉันทำไม่เป็นจึงไม่ได้ทำ
 และต้องใส่ชุกนักเรียนที่ชำรุดไปโรงเรียน ฉันรู้สึกอายเพื่อนมาก และรู้ว่า
 การซ่อมแซมเสื้อผ้าด้วยตนเองได้เป็นสิ่งจำเป็น และมีประโยชน์

แผนการสอนครั้งที่ 10

หัวข้อเรื่อง การพึ่งตนเองในค่านาภารกิจส่วนตัวในชีวิตประจำวัน

กิจกรรม สองแม่ครัว

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้นักเรียนรู้จักประกอบอาหารด้วยตนเอง

สื่อการเรียน

1. เอกสารเรื่องสื่อนการแสดงบทบาทสมมุติ เรื่อง "สองแม่ครัว"

2. วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมุติ ไม้แก้ว หน่อ กะทะ

ทัพพี กะหรีว

การสอนโดยบทบาทสมมุติ

1. ขั้นนำ

ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการรู้จักประกอบอาหารด้วยตนเอง ใครบ้างเคยทำ และรู้สึกละอย่างไร

2. ขั้นสอน

2.1 หาผู้อสาสมัครเพื่อเตรียมการแสดง

2.2 แจกเอกสารบทบาทสมมุติของแต่ละคนให้ยู่แสดงอ่าน และเตรียมตัวแสดงพร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

2.3 เริ่มแสดงบทบาทสมมุติ ให้ผู้แสดง แสดงบทบาทของคน
สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้ทั้งใจดู ใช้เวลาประมาณ 10 - 20 นาที

2.4 ให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่องที่ได้ดู

2.5 ให้นักเรียนทั้งหมดร่วมกันอภิปราย และสรุปเกี่ยวกับบทบาท
การแสดงในหัวข้อต่อไปนี้

ก. นักเรียนคิดว่า อรพรรณและอัญชลี เป็นคนอย่างไร

ข. นักเรียนคิดว่า อรพรรณและอัญชลี รู้สึกอย่างไรเมื่อ
ทำอาหารต่าง ๆ เสียหาย

ค. นักเรียนคิดว่า การสามารถประกอบอาหารได้เอง
เป็นสิ่งที่ประโยชน์หรือไม่ อย่างไร

2.6 ครูให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการสามารถประกอบ
อาหารได้ด้วยตนเอง ใครประกอบอาหารอะไรเป็นบ้าง รู้สึกอย่างไร และ
ได้รับผลอย่างไร

3. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการแสดงบทบาทสมมุติ
เรื่อง การรู้จักประกอบอาหารด้วยตนเอง

4. การประเมินผล

4.1 สังเกตจากการแสดงของนักเรียน

4.2 สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปรายผลและการสรุป
ของนักเรียน

เนื้อเรื่องในการสอนครั้งที่ 10 เรื่อง "สองแม่ครัว"

สถานการณ์สมมุติ

อรรณพ เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีน้องสาวชื่อ อัญชลี เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนเดียวกัน อรรณพและอัญชลี เป็นเด็กที่ไม่ชอบการประกอบอาหาร

ฉากที่ 1 ทางโรงเรียนจัดกิจกรรมเข้าค่ายสำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 อรรณพและอัญชลีได้รับอนุญาตจากคุณพ่อคุณแม่ ให้เข้าร่วมกิจกรรมได้ การเข้าค่ายครั้งนี้แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม โดย แต่ละกลุ่มมีนักเรียนชั้น ป. 4 - 6 คละกันไป อรรณพและอัญชลีอยู่กลุ่มเดียวกัน ภายในกลุ่มทุกคนจะมีงานที่ตนต้องรับผิดชอบ โดยจะมีการหมุนเวียน ให้ทุกคนในกลุ่มได้รับนิคมอบงานทุกอย่าง ซึ่งการประกอบอาหารก็เป็นงาน ประจำวันอย่างหนึ่งเช่นกัน

ฉากที่ 2 วันนี้ อรรณพและอัญชลี เป็นผู้รับผิดชอบงานประกอบอาหาร เมื่อถึงเวลาทำอาหาร ทั้ง 2 คน คิดว่าตนคงจะทำได้แม้ไม่เคยทำ มาก่อน แต่ก็เคยเห็นคุณแม่ทำในบางครั้งที่เขาไปในครัว ทั้ง 2 ช่วยกันหุงข้าว และประกอบอาหารอื่น ๆ แต่เมื่อลงมือทำจริง ๆ จึงรู้ว่า การประกอบอาหาร ต้องฝึกหัดทำก่อนและต้องเอาใจใส่ฝึกฝนอยู่เสมอ เพราะอรรณพและอัญชลี ประกอบอาหารบางอย่างก็ใหม่ บางอย่างไม่สุก ทำให้อาหารที่ทำนั้นไม่สามารถ รับประทานได้ เมื่อเพื่อน ๆ ในกลุ่มรู้กัางพากันตำหนิอรรณพและอัญชลี ทั้ง 2 ขอโทษเพื่อน ๆ ในกลุ่ม และคิดว่าหลังจากกลับจากการเข้าค่ายแล้ว ตนจะหัด ประกอบอาหารที่บ้านกับคุณแม่

ให้นักเรียนแสดงเป็น อรารณ อัญชลี และเพื่อน ๆ ตามบทบาทที่กำหนดให้

บทบาทของอรารณ

ฉันชื่อ อรารณ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ฉันเป็นคนไม่ชอบประกอบอาหารเอง เพราะคิดว่าเป็นสิ่งไม่จำเป็น วันหนึ่งฉันเข้าร่วมกิจกรรมเข้าค่ายกับทางโรงเรียน ฉันอยู่กลุ่มเดียวกับน้องสาว คือ อัญชลี และวันหนึ่ง ฉันและอัญชลี เป็นผู้รับผิดชอบงานประกอบอาหารให้สมาชิกภายในกลุ่มรับประทาน ค่ายเหตุที่ฉันไม่เคยหัดทำอาหารมาก่อน ทำให้ฉันทำอาหารต่าง ๆ ที่มีอยู่เสียหาย ไม่สามารถรับประทานได้ ฉันรู้สึกเสียใจ และขอโทษเพื่อน ๆ ทุกคนในกลุ่ม ฉันตั้งใจไว้ว่า ต่อไปฉันจะหัดประกอบอาหาร โดยให้คุณแม่สอนให้

บทบาทของอัญชลี

ฉันชื่อ อัญชลี เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ฉันเป็นคนไม่ชอบการประกอบอาหารด้วยตนเอง เพราะคิดว่าไม่จำเป็น วันหนึ่งฉันเข้าร่วมกิจกรรมเข้าค่ายกับทางโรงเรียน และได้อยู่กลุ่มเดียวกับพี่อรารณ ฉันมีหน้าที่รับผิดชอบงานประกอบอาหารให้เพื่อนสมาชิกในกลุ่มรับประทาน แต่ค่ายเหตุที่ฉันไม่เคยหัดประกอบอาหารมาก่อน ทำให้ฉันทำอาหารต่าง ๆ ที่มีอยู่เสียหายไม่สามารถรับประทานได้ ฉันรู้สึกเสียใจ และขอโทษเพื่อน ๆ ทุกคนภายในกลุ่ม ฉันคิดว่าโทษของการไม่ฝึกหัดประกอบอาหารด้วยตนเองนั้น เป็นอย่างไร

บทบาทของเพื่อน ๆ

พวกเราเป็นเพื่อนสมาชิกที่อยู่กลุ่มเดียวกันกับอรรณและอัญชลี
ในการเข้าค่าย พวกเรากล่าวคำมั่นอรรณและอัญชลี ที่ทำให้อาหารกาง ๆ
เสียหาย รับประทานไม่ได้

แผนการสอนครั้งที่ 11

หัวข้อเรื่อง การพึ่งตนเองในด้านการกิจส่วนตัวในชีวิตประจำวัน

กิจกรรม ท้ายคนเก่ง

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้นักเรียนสามารถอยู่ตามลำพังได้เอง

สื่อการเรียน

1. เอกสารเรื่องสั้นการแสดงบทบาทสมมุติ เรื่อง "ท้ายคนเก่ง"
2. วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมุติ ไม้แกล่ ไม้ตะเกียบ

กระเป๋านักเรียน

การสอนโดยใช้บทบาทสมมุติ

1. ขั้นนำ

ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับ ความสามารถอยู่ตามลำพังได้เอง มีใครบ้างสามารถอยู่ตามลำพังได้ และรู้สึกอย่างไร ใครที่ไม่สามารถอยู่ตามลำพังได้ เพราะเหตุใด และรู้สึกอย่างไร

2. ขั้นสอน

2.1 หาผู้อาสาสมัครเพื่อเตรียมการแสดง

2.2 แจกเอกสารบทบาทสมมุติของแต่ละคนให้ผู้อ่านและเตรียมตัวแสดง พร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

2.3 เริ่มแสดงบทบาทสมมุติ ให้ผู้แสดง แสดงบทบาทของตนสำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดู ใช้เวลาประมาณ 10 - 20 นาที

2.4 ให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่องที่ได้อ่าน

2.5 ให้นักเรียนทั้งหมดร่วมกันอภิปราย และสรุปเกี่ยวกับบทบาท
การแสดงในหัวข้อ ต่อไปนี้

ก. นักเรียนคิดว่า ท้อยเป็นคนอย่างไร

ข. สมมุติว่านักเรียนเป็นท้อย นักเรียนจะทำอย่างไรเมื่อ
คุณพ่อไม่อยู่บ้าน

ค. นักเรียนคิดว่า การที่ท้อยสามารถอยู่ตามลำพังได้
มีผลดีหรือไม่ อย่างไร

2.6 ครูให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับความสามารถในการ
ทำอะไรตามลำพังได้ ว่าก่อนกระทำหรือเมื่อเริ่มกระทำครั้งแรกรู้สึกอย่างไร
และเมื่อทำได้สำเร็จแล้วรู้สึกอย่างไร และได้รับผลอย่างไร

3. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการแสดงบทบาทสมมุติ
เรื่อง การสามารถอยู่ตามลำพังได้

4. การประเมินผล

4.1 สังเกตจากการแสดงของนักเรียน

4.2 สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปรายและการสรุป
ของนักเรียน

เนื้อเรื่องในการสอนครั้งที่ 11 เรื่อง "ท้อยคนเก่ง"

สถานการณ์สมมุติ

ท้อย เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นเด็กซื่อายและซื่อสัตย์มาก คุณพ่อคุณแม่มีอาชีพค้าขาย ทุกวันในตอนเช้าและตอนเย็น คุณพ่อจะเป็นผู้ไปรับและส่งท้อยที่โรงเรียน ซึ่งอยู่ไม่ห่างจากบ้านมากนัก

ฉากที่ 1 ในห้องนั่งเล่น คุณพ่อบอกกับคุณแม่และท้อยว่า คุณพ่อมีธุระต้องไปติดก่อเรื่องค้าขายที่ต่างจังหวัดเป็นเวลา 1 สัปดาห์ คุณแม่คงอยู่บ้านค้าขายคนเดียว และท้อยก็ต้องไปโรงเรียนตามลำพัง

ฉากที่ 2 วันรุ่งขึ้น ท้อยต้องไปโรงเรียนตามลำพัง เพราะคุณแม่ต้องอยู่บ้านดูแลร้านค้า ไม่สามารถไปส่งได้ ตอนแรกท้อยก็เกิดความกลัว แต่เมื่อต้องไปโรงเรียนเองแล้ว ก็รู้สึกว่าคุณเองสามารถช่วยเหลือตนเองได้ สามารถมาโรงเรียนได้เอง

ฉากที่ 3 ตอนเย็น เมื่อท้อยกลับมาถึงบ้าน คุณแม่บอกว่า คุณแม่ต้องไปจ่ายตลาด ให้ท้อยช่วยอยู่ดูแลร้านค้าให้ด้วย ท้อยอยู่ดูแลร้านค้าลำพัง และรู้สึกภูมิใจที่ตนเองสามารถช่วยเหลือตนเองได้ และช่วยแบ่งเบาราชการของคุณแม่

ฉากที่ 4 1 อาทิตย์ผ่านไป คุณพ่อกลับมาจากต่างจังหวัด ได้ทราบเรื่องราวของคุณแม่ ก็ชมเชยท้อยและแสดงความภูมิใจในตัวท้อยมาก หลังจากนั้น ท้อยไปและกลับจากโรงเรียนตามลำพัง และเห็นว่า การสามารถอยู่ตามลำพังได้ เป็นสิ่งที่จำเป็นและเป็นประโยชน์

ให้นักเรียนแสดงเป็น ท้อย คุณพ่อ คุณแม่ ตามบทบาทที่กำหนดให้

บทบาทของท้อย

ฉันชื่อ ท้อย เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ฉันเป็นคนซื่อาย และซื่อเพื่อน คุณพ่อจะเป็นคนไปส่งและไปรับฉันที่โรงเรียนทุกวัน วันหนึ่ง คุณพ่อมีธุระต้องไปติดต่อกับเรื่องค้าขายที่ต่างจังหวัด เป็นเวลา 1 สัปดาห์ คุณแม่อยู่บ้านขายของคนเดียว ฉันจึงต้องไปและกลับจากโรงเรียนเองตามลำพัง ในวันแรก ฉันมีความรู้สึกกลัว แต่เมื่อลองไปโรงเรียนตามลำพังแล้วก็รู้ว่าฉันเองก็สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เมื่อฉันกลับมาถึงบ้านในตอนเย็น ฉันต้องดูแลร้านตามลำพัง เพราะคุณแม่ไปจ่ายตลาด ฉันภูมิใจที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และช่วยแบ่งเบาภาระทางบ้าน เมื่อคุณพ่อกลับมาได้กล่าวชมเชยฉัน ทำให้ฉันภูมิใจมาก หลังจากนั้นฉันไปและกลับจากโรงเรียนตามลำพัง และเห็นว่าการสามารถอยู่ตามลำพังได้ เป็นสิ่งจำเป็นและเป็นประโยชน์

บทบาทของคุณพ่อ

ฉันเป็นคุณพ่อของท้อย มีอาชีพค้าขาย ทุกวันฉันต้องไปส่งและไปรับท้อยจากโรงเรียน วันหนึ่งฉันมีธุระไปติดต่อกับเรื่องค้าขายที่ต่างจังหวัด เป็นเวลา 1 สัปดาห์ เมื่อฉันกลับจากต่างจังหวัดและรู้ว่าท้อยสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ฉันภูมิใจในตัวท้อยมาก และกล่าวชมเชยท้อย

บทบาทของคุณแม่

ฉันเป็นคุณแม่ของท้อย มีอาชีพค้าขาย ฉันต้องอยู่ดูแลร้านค้าตามลำพัง เพราะสามีต้องไปติดต่อกับเรื่องการค้าเป็นเวลา 1 สัปดาห์ ในตอนเย็นเมื่อท้อย

กลับมาถึงบ้าน ฉันต้องไปจ่ายตลาด จึงให้ทอยช่วยดูแลร้านแทน ฉันภูมิใจที่
ทอยช่วยแบ่งเบาภาระทางบ้าน และสามารถอยู่ตามลำพังได้ เมื่อสามีของฉัน
กลับบ้าน ฉันได้เล่าเรื่องของทอยให้เขาฟัง

แผนการสอนครั้งที่ 12

หัวข้อเรื่อง ปัจฉินิเทศ

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงลักษณะของบุคคลที่มีการพึ่งตนเองทั้ง 3 ลักษณะ
ที่การสร้างเสริมให้มีในตัวบุคคล

สื่อการเรียน

วัสดุที่ใช้ ใ้แก่ สมุด ปากกา

วิธีการสอน

1. ครูตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ
 - 1.1 ลักษณะของบุคคลที่มีการพึ่งตนเองเป็นอย่างไร
 - 1.2 บุคคลที่มีการพึ่งตนเองจะเกิดผลได้อย่างไร และต่างจากบุคคลที่ไม่พึ่งตนเองอย่างไร
2. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปถึงลักษณะของบุคคลที่มีการพึ่งตนเอง
แล้วให้นักเรียนเขียนลงสมุด
3. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามและแสดงความคิดเห็น
4. ครูกล่าวปิดโปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรม

โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

แผนการสอนครั้งที่ 1

หัวข้อเรื่อง ปฐมนิเทศ

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจวิธีการ หน้าที่และจุดมุ่งหมายของการเข้าร่วมกิจกรรม
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกความหมายของการฟังตนเองและประเภทของการฟังตนเองได้
3. เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนในกลุ่ม

สื่อการเรียนรู้

1. เอกสารเกี่ยวกับการฟังตนเอง
2. เกม "กระเป๋าด้ายโรค"

วิธีการสอน

1. ชี้แจงจุดมุ่งหมาย ทลออกจนวิธีการและหน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. อภิปรายความหมายและลักษณะของบุคคลที่ฟังตนเอง
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย
4. นัดหมายกับนักเรียนเกี่ยวกับสถานที่ วันและเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป

5. เล่นเกม "กระเป๋าด่ายโรค" ดังนี้

5.1 ให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลม แล้วนำกระเป๋ 1 ใบ
ไปตั้งไว้กลางวง

5.2 ให้นักเรียนคนหนึ่งเดินมาที่กระเป๋ เอามือมาแตะที่กระเป๋
เมื่อแตะกระเป๋จะคิดโรคชนิดหนึ่งมา (เพราะกระเป๋านั้นเป็นกระเป๋าคิดโรค)
ให้นักเรียนคิดเอาเองว่า คิดโรคอะไรมา เช่น ถ้าคิดโรคหัดมานักเรียนก็
จะทำท่าเป็นโรคหัด แล้วเดินไปหานักเรียนคนใดคนหนึ่งในวงแล้วเอามือแตะ
ที่คน ๆ นั้น คนที่ได้รับโรคติดก่อนนั้นจะต้องลุกสละที่ให้คนที่นำโรคมาให้แล้วตนเอง
ก็ต้องทำท่าเป็นโรคที่ตนเองได้รับ เดินไปที่กระเป๋ากลางวงเพื่อด่ายโรคนั้น เมื่อ
แตะกระเป๋าก็จะหายจากโรคเดิมแล้วคิดโรคชนิดใหม่ คนนั้นก็จะเดินไปหานักเรียน
คนใดคนหนึ่งในวงเพื่อด่ายโรคให้คน ๆ นั้นต่อไป

5.3 ให้นักเรียนหยุดเล่น เมื่อนักเรียนได้สนุกสนานกันพอสมควรแล้ว

หมายเหตุ ใช้เอกสารประกอบการสอนชุดเกี่ยวกับการสอนโดยใช้

บทบาทสมมุติ

แผนการสอนครั้งที่ 2

<u>หัวข้อเรื่อง</u>	การพึ่งตนเองในด้านการศึกษาลำเรียน
<u>เวลา</u>	50 นาที
<u>จุดมุ่งหมาย</u>	เพื่อให้นักเรียนรู้จักทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเอง
<u>สื่อการสอน</u>	เอกสารเรื่องสั้น เรื่อง "ช่วยตนเอง"

การสอนโดยการให้ข้อสังเกต

1. ครูสนทนากับนักเรียนถึงเรื่อง การพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จด้วยตนเอง ใครเคยทำ ใครไม่เคยทำ แล้วมีความรู้สึกอย่างไร

2. แจกเอกสารเรื่องสั้น เรื่อง "ช่วยตนเอง" ให้นักเรียนอ่านใช้เวลาประมาณ 5 - 10 นาที

3. ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาซักถามเกี่ยวกับบทบาทของตัวละครในหัวข้อเรื่องต่อไปนี้

3.1 ลักษณะการทำงานของเบญจวรรณเป็นอย่างไร

3.2 สมมุติว่า นักเรียนเป็นมดวิเศษ นักเรียนจะมีความคิดช่วยเหลือเพื่อนเช่นนั้นหรือไม่

3.3 ลักษณะการทำงานของเพื่อน ๆ ในห้องของเบญจวรรณเป็นอย่างไร ถ้านักเรียนเป็นเพื่อน ๆ ของเบญจวรรณ นักเรียนจะทำเช่นนั้นหรือไม่ เพราะเหตุใด

4. ให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับ การพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จด้วยตนเอง ทลอดจนความรู้สึกเมื่อสามารถทำงานได้สำเร็จ และได้รับผลอย่างไร

5. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการอ่าน

หมายเหตุ ใช้เอกสารประกอบการสอนชุดเกี่ยวกับการสอนโดยใช้
บทบาทสมมุติ

แผนการสอนครั้งที่ 3

<u>หัวข้อเรื่อง</u>	การพึ่งตนเองในด้านการศึกษาล่าเรียน
<u>เวลา</u>	50 นาที
<u>จุดมุ่งหมาย</u>	เพื่อให้นักเรียนรู้จักซักถามบทเรียนที่ไม่เข้าใจทุกครั้งด้วยตนเอง
<u>สื่อการเรียน</u>	เอกสารเรื่องสั้น เรื่อง "การถามของมานี"

การสอนโดยการให้ข้อเสนอแนะ

1. ครูสนทนากับนักเรียนถึงเรื่อง การกล่าซักถามบทเรียนที่ไม่เข้าใจ ทุกครั้งด้วยตนเอง นักเรียนกล่าซักถามหรือไม่ เพราะเหตุใด มีนักเรียน คนใดบ้างที่เคยทำเช่นนี้ ใครบ้างที่ไม่เคยทำ แล้วมีความรู้สึกอย่างไร

2. แจกเอกสารเรื่องสั้น เรื่อง "การถามของมานี" ให้นักเรียน อ่าน ใช้เวลาประมาณ 5 - 10 นาที

3. ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาซักถามเกี่ยวกับบทบาทของตัวละคร ในหัวข้อเรื่องต่อไปนี้

3.1 นักเรียนคิดว่า มานีเป็นคนอย่างไร

3.2 นักเรียนคิดว่า เพื่อน ๆ ของมานีเป็นคนอย่างไร

3.3 ถ้านักเรียนเป็นมานีและเพื่อน ๆ เมื่อมีข้อสงสัยในบทเรียน ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นเรียน นักเรียนจะซักถามข้อสงสัยด้วยตนเองหรือไม่ เพราะเหตุใด

4. ให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการกล้าซักถามบทเรียนที่ไม่เข้าใจด้วยตนเอง ในขณะที่เรียนในชั้นเรียน ใครบ้างที่กล้าทำเช่นนี้
ทำแล้วรู้สึกอย่างไร ได้รับผลอย่างไร

5. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการอ่าน

หมายเหตุ ใช้เอกสารประกอบการสอนชุดเกี่ยวกับการสอนโดยใช้
บทบาทสมมุติ

แผนการสอนครั้งที่ 4

<u>หัวข้อเรื่อง</u>	การพึ่งตนเองในด้านการศึกษาล่าเรียน
<u>เวลา</u>	50 นาที
<u>จุดมุ่งหมาย</u>	เพื่อให้นักเรียนรู้จักหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง
<u>สื่อการเรียน</u>	เอกสารเรื่องสั้น เรื่อง "รู้ไว้ไม่เสียเปล่า"

การสอนโดยการให้ข้อเสนอแนะ

1. ครูสนทนากับนักเรียนถึงเรื่อง การใช้เวลาว่างในการหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ใครเคยทำบ้าง และมีความรู้สึกอย่างไร
2. แจกเอกสารเรื่องสั้น เรื่อง "รู้ไว้ไม่เสียเปล่า" ให้นักเรียนอ่านใช้เวลาประมาณ 5 - 10 นาที
3. ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาซักถามเกี่ยวกับบทบาทของตัวละครในหัวข้อเรื่องต่อไปนี้
 - 3.1 นักเรียนคิดว่า วิชิตเป็นคนอย่างไร
 - 3.2 ถ้านักเรียนเป็น เกษมและจอร์ นักเรียนจะทำอย่างไรถ้าวิชิตชวนเข้าห้องสมุด เพราะอะไร
 - 3.3 นักเรียนคิดว่า การอ่านหนังสือเพิ่มเติมในห้องสมุดมีประโยชน์หรือไม่ อย่างไร
4. ให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง มีวิธีการใดบ้างที่นักเรียนปฏิบัติ เมื่อทำแล้วได้ประโยชน์อย่างไร
5. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการอ่าน

หมายเหตุ ใช้เอกสารประกอบการสอนชุดเกี่ยวกับการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติ

แผนการสอนครั้งที่ 5

หัวข้อเรื่อง การพึ่งตนเองในค่านิยมเศรษฐกิจ

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้นักเรียนรู้จักหารายได้พิเศษเมื่อว่างจากการเรียน

สื่อการเรียน เอกสารเรื่องสั้น เรื่อง "ฟุตบอลของเตี้ย"

การสอนโดยการใช้ข้อสนเทศ

1. ครูสนทนากับนักเรียนถึงเรื่อง การใช้เวลาว่างในการหารายได้พิเศษเพื่อเก็บเงินไว้ซื้อของที่ตนต้องการ มีนักเรียนคนใดบ้างที่เคยทำเช่นนี้ ใครบ้างที่ไม่เคยทำ และมีความรู้สึกอย่างไร

2. แจกเอกสารเรื่องสั้น เรื่อง "ฟุตบอลของเตี้ย" ให้นักเรียนอ่าน ใช้เวลาประมาณ 5 - 10 นาที

3. ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาซักถามเกี่ยวกับบทบาทของตัวละครในหัวข้อเรื่องต่อไปนี้

3.1 นักเรียนคิดว่า เตี้ยเป็นคนอย่างไร เพราะเหตุใด

3.2 นักเรียนคิดว่า การกระทำของป้อมถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด

3.3 นักเรียนคิดว่า นักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไร และจะนำสิ่งใดจากเรื่องนี้ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันของนักเรียน

4. ให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการหารายได้พิเศษ เมื่อว่างจากการเรียน เมื่อกระทำแล้วรู้สึกอย่างไร และได้รับผลอย่างไร
5. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการอ่าน

หมายเหตุ ใช้เอกสารประกอบการสอนชุดเกี่ยวกับ การสอนโดย
ใช้บทบาทสมมุติ

แผนการสอนครั้งที่ 6

หัวข้อเรื่อง การพึ่งตนเองในสถานเศรษฐกิจ

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้นักเรียนรู้จักออมทรัพย์ที่ได้รับมา

สื่อการเรียน เอกสารเรื่องสั้น เรื่อง "เก็บเล็กผสมน้อย"

การสอนโดยการใช้ข้อสนทนา

1. ครูสนทนากับนักเรียนถึงเรื่อง การออมทรัพย์ ว่ามีประโยชน์อย่างไรบ้าง นักเรียนคนใดบ้างที่เก็บออมทรัพย์ที่ได้รับมา เพราะเหตุใด และมีความรู้สึกอย่างไร

2. แจกเอกสารเรื่องสั้น เรื่อง "เก็บเล็กผสมน้อย" ให้นักเรียนอ่าน ใช้เวลาประมาณ 5 - 10 นาที

3. ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาซักถามเกี่ยวกับบทบาทของตัวละครในหัวข้อเรื่องต่อไปนี้

3.1 นักเรียนคิดว่า นนท์เป็นคนอย่างไร เพราะเหตุใด

3.2 นักเรียนเห็นด้วยกับการกระทำของสมพงษ์หรือไม่ เพราะอะไร

3.3 นักเรียนคิดว่า สมพงษ์รู้สึกอย่างไร เมื่อเห็นนนท์ซื้อเสื้อกางเกงชุดใหม่ ได้จากการออมทรัพย์

4. ให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการออมทรัพย์ที่ได้รับมา เมื่อปฏิบัติแล้วรู้สึกอย่างไร และได้รับผลอย่างไร

5. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการอ่าน

หมายเหตุ ใช้เอกสารการสอนชุดเกี่ยวกับการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติ

แผนการสอนครั้งที่ 7

<u>หัวข้อเรื่อง</u>	การพึ่งตนเองในค่านิยมเศรษฐกิจ
<u>เวลา</u>	50 นาที
<u>จุดมุ่งหมาย</u>	เพื่อให้นักเรียนรู้จักใช้จ่ายเฉพาะในสิ่งที่จำเป็น
<u>สื่อการเรียน</u>	เอกสารเรื่องสั้น เรื่อง "การใช้เงินของวนิดา"

การสอนโดยการใช้ข้อสนทนา

1. ครูสนทนากับนักเรียนถึงเรื่อง การใช้จ่ายเงินเฉพาะในสิ่งที่จำเป็น ใครบ้างที่คิดถึงความเป็นของสิ่งของก่อนซื้อ เมื่อปฏิบัติแล้วรู้สึกอย่างไร

2. แจกเอกสารเรื่องสั้นเรื่อง "การใช้เงินของวนิดา" ให้นักเรียนอ่าน ใช้เวลาประมาณ 5 - 10 นาที

3. ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาซักถามเกี่ยวกับบทบาทของตัวละครในหัวข้อเรื่องต่อไปนี้

3.1 นักเรียนคิดว่า การใช้เงินของวนิดาเป็นอย่างไร

3.2 สมมุติว่านักเรียนเป็นวนิดา เมื่อมีเงินไม่พอสำหรับให้กลุ่มจนกระทั่งต้องยืมเพื่อน นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร

4. ให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับ วิธีการใช้จ่ายเงินของนักเรียนแต่ละคน ใครใช้จ่ายเฉพาะในสิ่งที่จำเป็น มีผลอย่างไร และนักเรียนรู้สึกอย่างไร

5. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการอ่าน

หมายเหตุ ใช้เอกสารประกอบการสอนชุดเกี่ยวกับการสอนโดยใช้

บทบาทสมมุติ

แผนการสอนครั้งที่ 8

หัวข้อเรื่อง การพึ่งตนเองในค่านิยมกิจส่วนตัวในชีวิตประจำวัน

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้นักเรียนรู้จักเก็บกวาด ถูบ้าน ล้างจานชาม และซักผ้า
เสื้อผ้าด้วยตนเอง

สื่อการเรียนรู้ เอกสารเรื่องสั้น เรื่อง "เค็กชยัน"

การสอนโดยการใช้ข้อสนทนา

1. ครูสนทนากับนักเรียนถึงเรื่อง การทำงานภายในบ้าน ใครบ้าง
ที่ทำและรู้สึกอย่างไร

2. แจกเอกสารเรื่องสั้น เรื่อง "เค็กชยัน" ให้นักเรียนอ่าน
ใช้เวลาประมาณ 5 - 10 นาที

3. ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาซักถามเกี่ยวกับบทบาทของตัวละคร
ในหัวข้อเรื่องต่อไปนี้

3.1 นักเรียนคิดว่า โทและเอก เป็นคนอย่างไร

3.2 เมื่อไม่มีคุณแม่ทำความสะอาดให้ ห้องและบ้านของโทและ
เอกมีสภาพอย่างไร

3.3 นักเรียนคิดว่า เหตุใดโทและเอกจึงขอมหาทำงานบ้าน

3.4 นักเรียนคิดว่า ผลดีของการเก็บกวาด ทำงานบ้านด้วย
ตนเองมีอะไรบ้าง

4. ให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับ การเก็บกวาด ภูบ้าน
ล้างจานชามและซักผ้าด้วยตนเอง นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร และ
ได้รับผลอย่างไร

5. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการอ่าน

หมายเหตุ ใช้เอกสารประกอบการสอนชุดเกี่ยวกับการสอนโดยใช้
บทบาทสมมติ

แผนการสอนครั้งที่ 9

หัวข้อเรื่อง การพึ่งตนเองในด้านการกิจส่วนตัวในชีวิตประจำวัน

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้นักเรียนรู้จักซ่อมแซมเครื่องใช้สอยด้วยตนเอง

สื่อการเรียน เอกสารเรื่องสั้น เรื่อง "เย็บปักถักร้อย"

การสอนโดยการใช้ข้อสังเกต

1. ครูสนทนากับนักเรียนถึงเรื่อง การซ่อมแซมเครื่องใช้สอยของตนเอง มีใครบ้างที่เคยทำ รู้สึกอย่างไร
2. แจกเอกสารเรื่องสั้น เรื่อง "เย็บปักถักร้อย" ให้นักเรียนอ่านใช้เวลาประมาณ 5 - 10 นาที
3. ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาซักถามเกี่ยวกับบทบาทของตัวละครในหัวข้อเรื่องต่อไปนี้
 - 3.1 เมื่อสุกกันยาพบว่า เสื้อกระโปรงนักเรียนของคนซาดแล้วขอให้คุณแม่ซื้อให้ใหม่ นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ เพราะอะไร
 - 3.2 นักเรียนคิดว่าผลดีของการรู้จักซ่อมแซมเสื้อผ้านั้นมีอะไรบ้าง
4. ให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการซ่อมแซมเสื้อผ้าด้วยตนเอง เมื่อทำเสร็จแล้วรู้สึกอย่างไร และได้รับผลอย่างไร
5. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการอ่าน

หมายเหตุ ใช้เอกสารประกอบการสอนชุดเกี่ยวกับการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติ

แผนการสอนครั้งที่ 10

หัวข้อเรื่อง การพึ่งตนเองในด้านการกิจส่วนตัวในชีวิตประจำวัน

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้นักเรียนรู้จักประกอบอาหารด้วยตนเอง

สื่อการเรียน เอกสารเรื่องสั้น เรื่อง "สองแม่ครัว"

การสอนโดยการใช้ข้อสนเทศ

1. ครูสนทนากับนักเรียนถึงเรื่อง การรู้จักประกอบอาหารด้วยตนเอง ใครบ้างเคยทำ และรู้สึกอย่างไร

2. แจกเอกสารเรื่องสั้น เรื่อง "สองแม่ครัว" ให้นักเรียนอ่าน ใช้เวลาประมาณ 5 - 10 นาที

3. ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาซักถามเกี่ยวกับเนื้อหาของตัวละครในหัวข้อเรื่องต่อไปนี้

3.1 นักเรียนคิดว่า อรพรรณและอัญชลี เป็นคนอย่างไร

3.2 นักเรียนคิดว่า อรพรรณและอัญชลี รู้สึกอย่างไรเมื่อ

ทำอาหารต่าง ๆ เสียหาย

3.3 นักเรียนคิดว่า การสามารถประกอบอาหารได้เอง เป็นสิ่งที่มีประโยชน์หรือไม่ อย่างไร

4. ให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับ การสามารถประกอบอาหารได้ด้วยตนเอง ใครประกอบอาหารอะไรเป็นบ้าง รู้สึกอย่างไรและได้รับผลอย่างไร

5. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการอ่าน

หมายเหตุ ใช้เอกสารประกอบการ สนุคเกี่ยวกับการ สอนโดย
ใช้บทบาทสมมุติ

แผนการสอนครั้งที่ 11

หัวข้อเรื่อง การพึ่งตนเองในตำแหน่งงานส่วนตัวในชีวิตประจำวัน

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้ นักเรียนสามารถอยู่ตามลำพังได้

สื่อการเรียน เอกสารเรื่องสั้น เรื่อง "ท้อยคนเก่ง"

การสอนโดยการให้ข้อเสนอแนะ

1. ครูสนทนากับนักเรียนถึงเรื่อง ความสามารถอยู่ตามลำพังได้เอง
มีใครบ้างสามารถอยู่ตามลำพังได้ และรู้สึกอย่างไร ใครที่ไม่สามารถอยู่ตาม
ลำพังได้ เพราะเหตุใด และรู้สึกอย่างไร

2. แจกเอกสารเรื่องนั้น เรื่อง "ท้อยคนเก่ง" ให้ นักเรียนอ่าน
ใช้เวลาประมาณ 5 - 10 นาที

3. ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาซักถามเกี่ยวกับบทบาทของตัวละคร
ในหัวข้อเรื่องต่อไปนี้

3.1 นักเรียนคิดว่า ท้อยเป็นคนอย่างไร

3.2 สมมุติว่านักเรียนเป็นท้อย นักเรียนจะทำอย่างไรเมื่อคุณพ่อ
ไม่อยู่บ้าน

3.3 นักเรียนคิดว่า การที่ท้อยสามารถอยู่ตามลำพังได้เอง
มีผลดีหรือไม่ อย่างไร

4. ให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับความสามารถในการทำอะไร
ตามลำพังได้ ว่าก่อนกระทำหรือเมื่อเริ่มกระทำครั้งแรกรู้สึกอย่างไร และเมื่อ
ทำได้สำเร็จแล้วรู้สึกอย่างไร และได้รับผลอย่างไร

5. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากบทอ่าน

หมายเหตุ ใช้เอกสารประกอบการสอนชุดเกี่ยวกับการสอนโดยใช้
บทบาทสมมติ

แผนการสอนครั้งที่ 12

<u>หัวข้อเรื่อง</u>	ปัจฉิมนิเทศ
<u>เวลา</u>	50 นาที
<u>จุดมุ่งหมาย</u>	เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงลักษณะของบุคคลที่มีการพึ่งตนเอง ทั้ง 3 ลักษณะ ที่ควรสร้างเสริมให้มีในตัวบุคคล
<u>สื่อการเรียน</u>	วัสดุที่ใช้ได้แก่ สมุด ปากกา

วิธีการสอน

1. ครูตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ
 - 1.1 ลักษณะของบุคคลที่มีการพึ่งตนเองเป็นอย่างไร
 - 1.2 บุคคลที่มีการพึ่งตนเองจะเกิดผลได้อย่างไร และต่างจากบุคคลที่ไม่พึ่งตนเองอย่างไร
2. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปถึงลักษณะของบุคคลที่มีการพึ่งตนเอง
แล้วให้นักเรียนเขียนลงสมุด
3. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามและแสดงความคิดเห็น
4. ครูกล่าวปิดโปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรม

ประวัติของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวกาญจนา	ชื่อสกุล เลิศธีระวิวัฒน์
เกิดวันที่ 10 กุมภาพันธ์	พุทธศักราช 2508
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	599/19 ซอยสังฆะวัชนะ 1 ถนนลาดพร้าว
	ตำบลลาดยาว อำเภอบางเขน กรุงเทพมหานคร 10900
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	พนักงานสามัญ สำนักวางแผนและพัฒนาบุคลากร
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	บริษัท กรุงเทพประกันชีวิต จำกัด
	302 อาคารกรุงเทพประกันภัย ชั้น 5 ถนนสีลม
	อำเภอบางรัก กรุงเทพมหานคร 10500
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2524	มัธยมศึกษาปีที่ 5 (แผนกศิลป์ - ภาษา)
	จากโรงเรียนสาธิตมัธยม คณะศึกษาศาสตร์
	มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
พ.ศ. 2528	วท.บ. (จิตวิทยา) จาก มหาวิทยาลัย
	ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
พ.ศ. 2533	กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) จากมหาวิทยาลัย
	ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ผลของการใช้บทบาทสมมุติที่มีต่อการพึ่งตนเองของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

โรงเรียนเทศบาลสวนสนุก จังหวัดขอนแก่น

บทคัดย่อ

ของ

กาญจนา เลิศธีระวิวัฒน์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว

กุมภาพันธ์ 2533

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมุติที่มีต่อการฟังตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลสวนสนุก จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2532 จำนวน 16 คน จำแนกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยการ ใช้บทบาทสมมุติ กลุ่มควบคุมได้รับการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการฟังตนเอง

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามการฟังตนเอง โปรแกรมการสอนโดยการ ใช้บทบาทสมมุติ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการฟังตนเอง สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ Mann - Whitney U Test และ Wilcoxon Matched - Pairs Signed Ranks Test

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองมีการฟังตนเองสูงกว่าก่อน การสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนนักเรียนในกลุ่มควบคุม มีการฟังตนเองสูงกว่าก่อนการได้รับข้อเสนอแนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อเปรียบเทียบการฟังตนเองของทั้ง 2 กลุ่ม หลังการทดลอง ปรากฏว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองมีการฟังตนเองสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการวิจัยครั้งนี้ สรุปได้ว่า การสอนโดยการ ใช้บทบาทสมมุติเป็น วิธีการที่สามารถพัฒนาการฟังตนเองของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลสวนสนุก จังหวัดขอนแก่น

THE EFFECT OF ROLE - PLAYING ON SELF - RELIANCE OF PRATHOM
SUKSA V STUDENTS AT SUAN SANUK MUNICIPAL SCHOOL
IN CHANGWAT KHON KAEN

AN ABSTRACT

BY

KANJANA LERTTERAWIWAT

Presented in Partial fulfilment of the requirements for the Master
of Education degree in Guidance and Counseling Psychology

at Srinakarinwirot University

February 1990

The purpose of this experimental research was to study the effect of role - playing on self - reliance of prathom suksa V students of Suan Sanuk Municipal school in changwat Khon Kaen in the year of 1990. Sixteen of them were randomly selected as the sample. They were randomly selected for an experimental group and a control group, eight students of each. The experimental group was assigned to participate in the role - playing program. While the control group was given the information on self - reliance. .

The instruments used for collecting data were the self - reliance questionnaires, the role - playing program and the information on self - reliance. .

Mann - Whitney U Test and Wilcoxon Matched - Pairs Signed Ranks Test were used to analyze the data. The results of the study indicated the significant greater growth in self - reliance in both experimental and control groups. The differences favored the experimental group at .05 level.

Due to the results of the study there was an effect of role - playing on developing self - reliance of prathom suksa V students at Suan Sanuk Municipal school in changwat Khon Kaen.